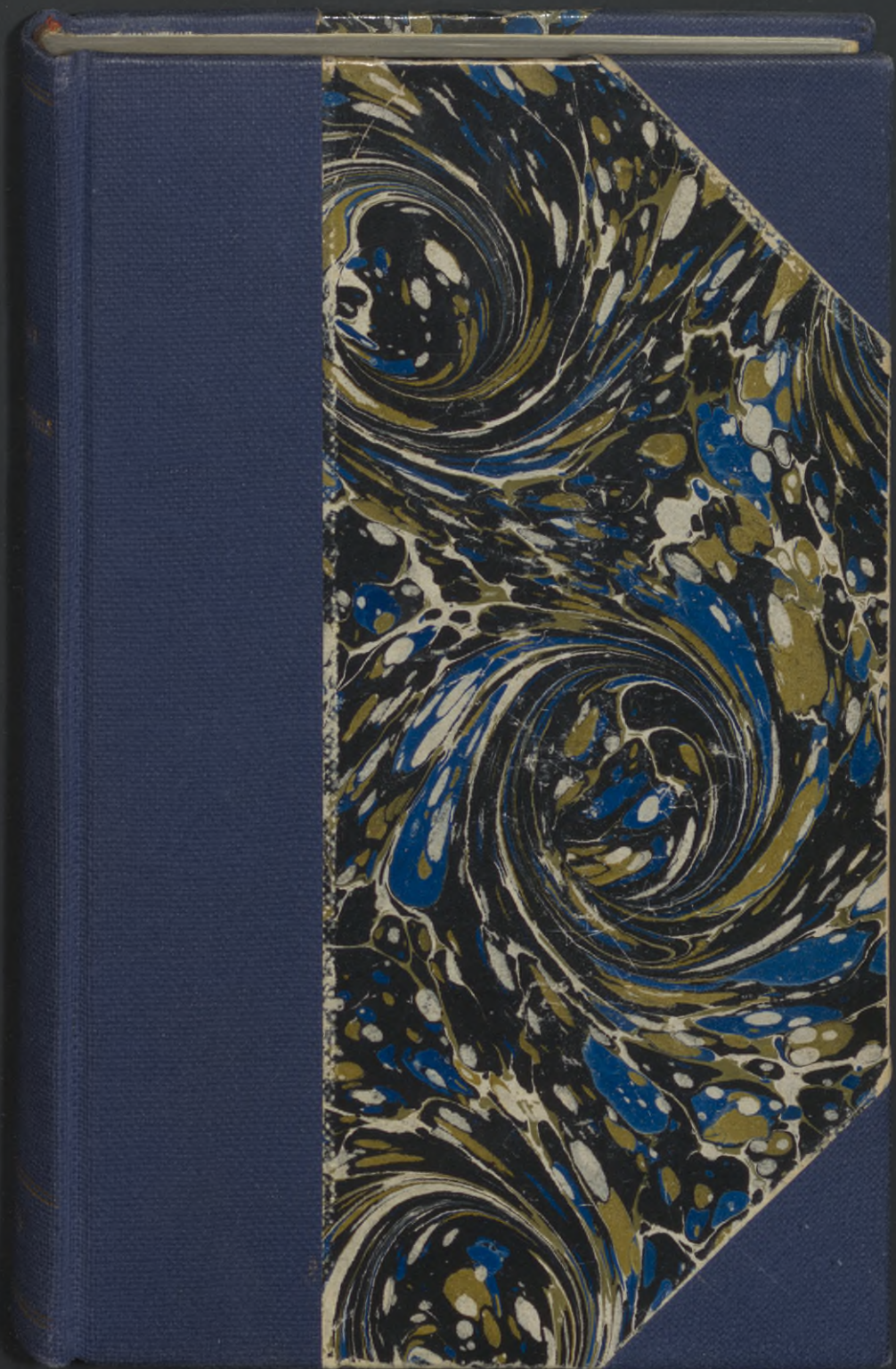

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

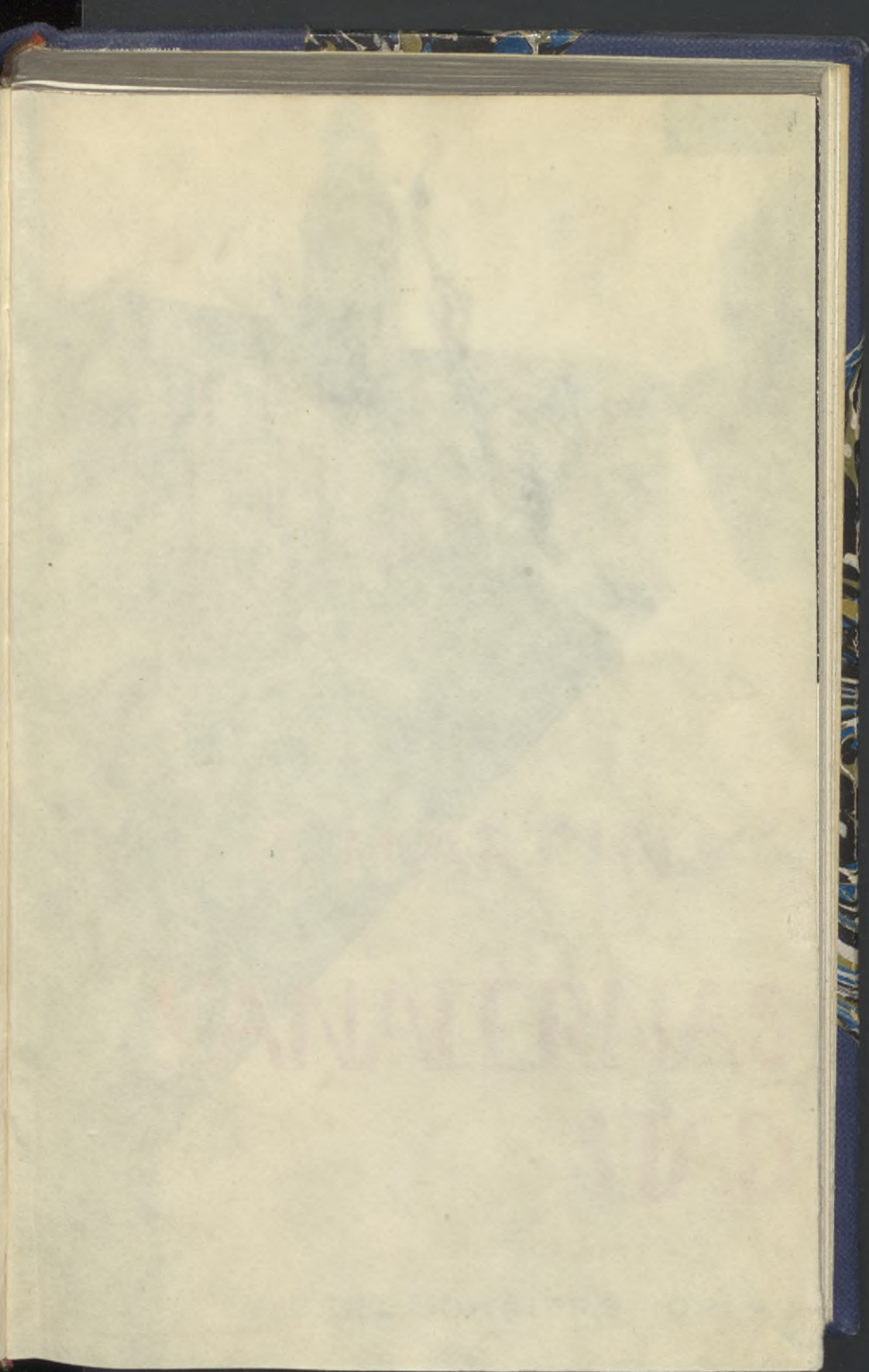

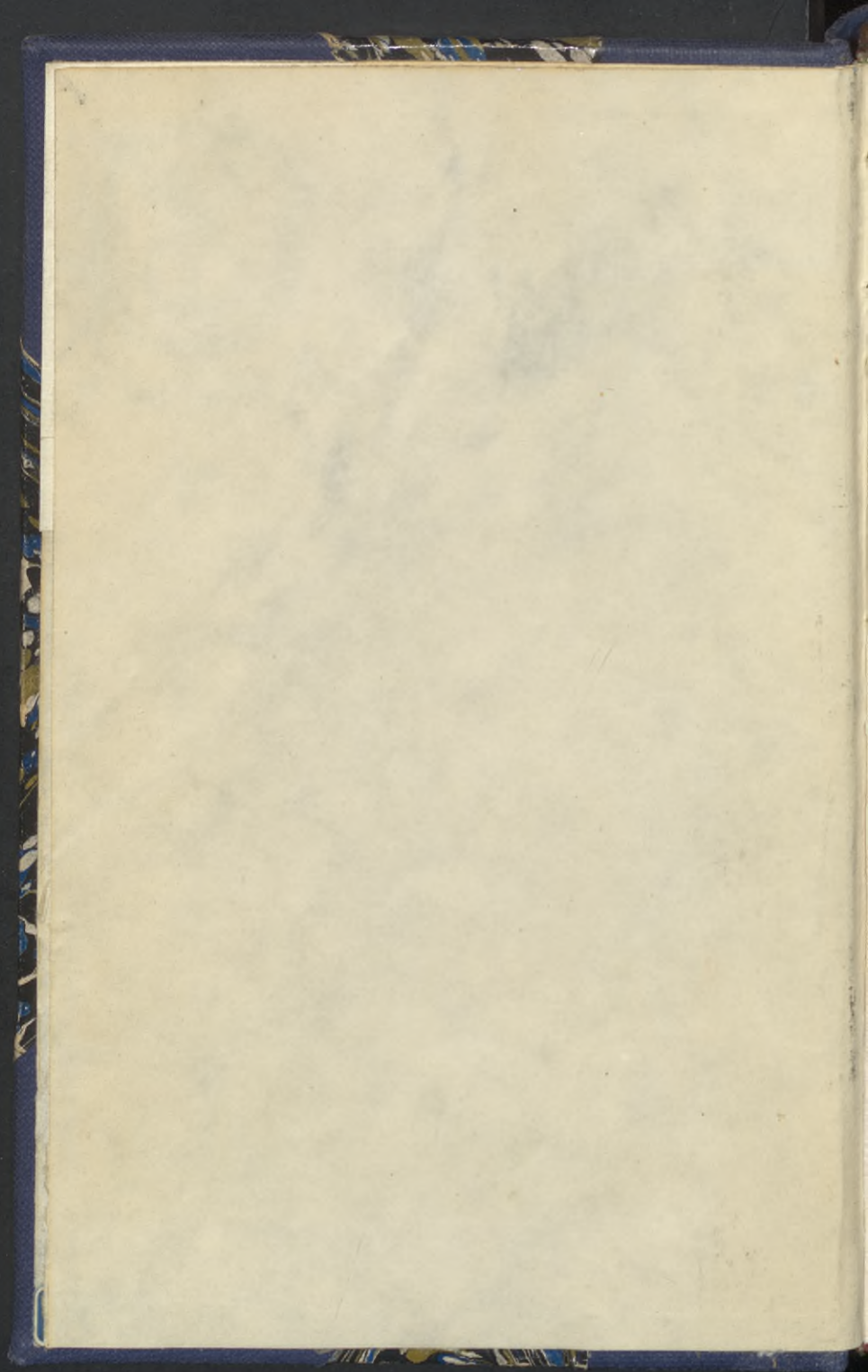

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

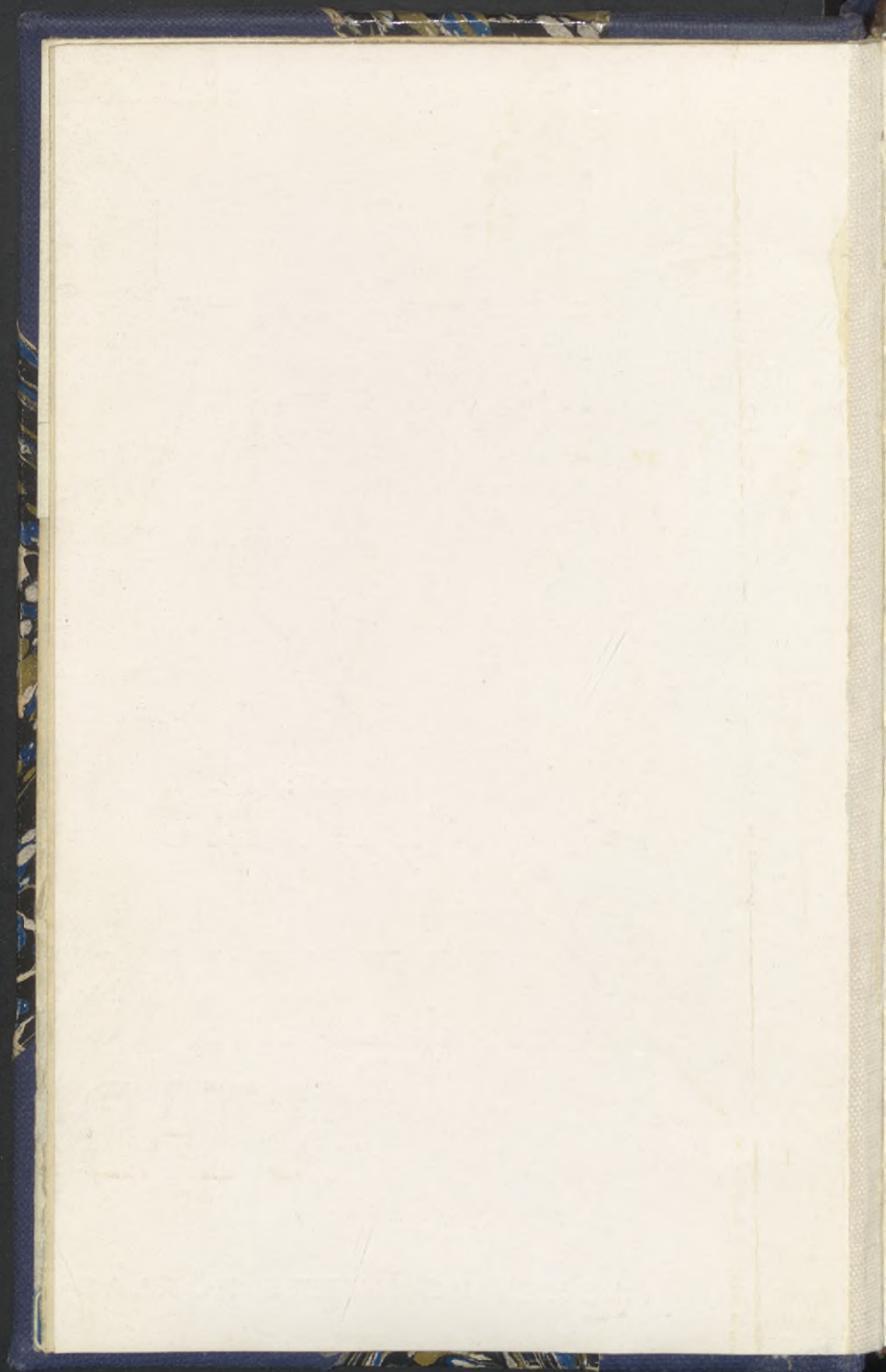

G. MARTINS
KANALERNAS
STAD

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

KANALERNAS STAD

KANALERS STAD

KANALERNAS STAD

R O M A N

AV

G. MARTINS

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Stockholm
Ahlén & Åkerlunds
Boktryckeri
1930

I.

Brittsomardagen, hög och ren, glider sakta över i en mystikmättad skymning. Kanalerna, som konturlöst spegla båtar och kajer, bazarer och husrader, sammantona med denna mystik till en värld av slumrande minnen. Dessa kanaler, om dagen farvåg för båtkarlar och pråmskeppare, förtälja svunna seklers frid. Om samma frid tala de gamla, patinerade fasader, vilka ännu leva kvar här. Men ingenstans är samhörigheten så intim som vid Stora Nygatan.

Klockan går på sju. Från ett av de med marmorportal försedda husen vid denna gata träda tvenne äldre, i skick och hållning distingerade gentlemen ut på trottoaren för att göra sin sedvanliga, alltid gemensamma kvällspromenad utmed kanalerna. Båda i 60-årsåldern, högvuxna, rödlätta, välkonserverade, i jakkett, christykubb och käpp. De likna varann som tvillingar. Och de äro tvillingar. I tidiga år voro de så lika varann, att inte ens deras fru mor kunde skilja dem åt. Vuxna lade den ene sig till med mustascher, den andre med polisonger för att undvika misstag. De båda tvillingarna heta Tomas och Teodor Dickingson, innehavare av export- & importfirman Tos. Dickingson & Co., kontor Södra Hamngatan.

Invärtes äro emellertid dessa tvillingbröder i mångt och mycket varandras kontraster. Tomas, han som bär mustascher, är en flegmatisk natur. Teodor är kolerisk

och med utpräglad originell läggning. Denna karaktärsskillnad har emellertid kommit dem väl till pass i deras affärsverksamhet, där de så att säga komplettera varandra. Därtill kommer att Tomas är gift, medan Teodor lever i ungarstämman. Släkten trodde länge och väl, att inte heller Tomas skulle binda sig, ty dessa tvillingar voro från barnsben oskiljaktiga. Men ett, tu, tre for han åstad. Teodor visste icke ens, att Tomas hade fästmö. Och det dröjde ganska länge, innan Teodor förlät brodern detta, enligt hans mening, överilade steg. Men tvillingskapets blodsband var starkare än allt annat: bröderna funno, att de inte kunde leva utan varann. Och så flyttade de ihop igen. Visserligen inte i samma våning men i samma hus, huset med marmorportalen vid Stora Nygatan. Det är i tre våningar. Tomas Dickingson med familj disponerar de båda undervåningarna. Ungkarlen Teodor, som inte behöver så stort utrymme, bebor övervåningen, där han med tiden hopbragt en värdefull myntsamling. Vurmen fanns väl latent redan i tidigare år, men den blev inte aktuell förrän efter broderns giftermål.

Även i ett annat hänseende äro tvillingbröderna olika. Tomas intresserar sig för allmänna och offentliga värv, har suttit i riksdagen som liberal representant för sin stad och sitter alltjämt i stadsfullmäktige samt åtskilliga andra styrelser. Teodor däremot befattar sig aldrig med dylika angelägenheter. Kontoret lägger beslag på arbetsdagen och de lediga stunderna absorberas av hans hobby, myntvurmen. Men ungarlen Teodor har ytterligare en vurm, en ganska naturlig vurm förresten: han tycker om gamla viner och god mat. Torguppköpen gör han mestadels själv. Bland ståndspersonerna av alla slag är han mycket aktad och värderad. Rödkindade gummor skina som sola, när Teodor Dickingsons högresta gestalt blir synlig i vim-

let. Gemen på ett älskvärt sätt har han gärna ett bon mot till hands.

Och nu äro således tvillingbröderna på väg ut till sin sedvanliga kvällspromenad.

Under dessa promenader på tu man hand diskutera de firmans intimare angelägenheter, rådslå om saker och ting, som de inte vill att tredje man skall lyssna till varken hemma eller på kontoret. Finns så många öron. Och konkurrensen är hård även för gamla stabila cityfirmor. En ny generation köpmän har vuxit upp, en generation av ganska hänsynslösa gåpåare. Barn av tidsandan sky dessa inga medel att komma sig upp och fram.

Men under detta lågmälta diskuterande gå herrarna Dickingson ingalunda med förbundna ögon. De se och iakttaga allt som rör sig kring dem och göra därtill mycket personliga reflexioner. Ibland råka de i dispyt. Då får alltid Tomas ge sig. Teodor har med åren blivit så syndigt envis.

Tvillingbröderna tända en cigarr, dra ett bloss, den ene tittar till höger, den andre åt vänster, snegla sen över till varann, snegla så där apropå och sätta enligt gammal vana kurs mot Teaterbron. De gå med korta, lätt struttande steg. Käpparnas stötar mot trottoaren eka monotont. Nu och då kommer en bil, som förtar detta ljud med sitt surr eller en motorbåt puttrar förbi därnere i kanalen, åstadkommande samma effekt.

Skottar på fädernet äro herrarna Dickingson honorärkonsuler sedan trettio år tillbaka. Umgänge och personal, ja alla som känna dem, om så bara till namnet, säga aldrig annat än konsul Tomas och konsul Teodor. Möter dem själve guvernören hälsar han med ett »go'da, konsul Tomas, go'da, konsul Teodor». Gå de tillsammans förbi ett lag kajschattar eller lodare,

knuffar gänget varann i sidan, mumlande: »Titta, där kommer konsul Tomas å konsul Tiodor», när båda passera en citypolis gör denne en sirlig honnör, konsul Tomas och konsul Teodor hälsa samtidigt tillbaka: de båda chryshattarna beskriva en kort men elegant halvbåge. Efter en dylik manöver snor konsul Tomas mustaschen ett par varv, medan konsul Teodor stryker de yviga polisongerna, den högra först, den vänstra sen. Alltid den högra först.

I Trädgårdsföreningen har kvällskonserten, en av de sista för säsongen, just börjat. På sofforna utmed Vallgraven sitta förtroliga par under lindarna och lyssna. En motorbåt passerar. Den är illuminerad med kulörta lyktor och någon ombord spelar fiol. De färggranna papperslyktorna bryta sig som kristaller mot vattnet och Bastionsplatsens Vingar äro liksom på väg att lyfta. Runt omkring stå bilar, motorcyklar, kärror och trampcyklar parkerade. Från Kontoristföreningens öppna fönster kommer glam och skratt. Allt detta ger en smula färg och liv åt deras gata.

Tomas tar av sig hatten, stryker handen över pannan —

— Har vi hört något från Osborne? börjar Teodor. Osborne, hans brorson, är juniorchef i firman, samt f. n. på affärsresa i de engelsktalande länderna.

Konsul Teodor säger alltid »vi», även när det gäller broderns familj.

Konsul Tomas går som försjunken i tankar. Konsul Teodor måste upprepa sin fråga:

— Har vi hört något från Osborne nyss?

— Från Osborne?

— Ja.

— Nej, inte på fjorton dar. — Efter en liten paus: av sista brevet att döma har pojken fått en del nymodigheter i sitt huvud. Han påstår, att konkurrenterna

arbetar effektivare. Med en dystert aning i tonfallet: kanske vi med tiden blir tvungna att lägga om vår export. Se på den där Restless. Han tar ju från oss den ena kunden efter den andra.

Teodor avbryter:

— Edvard Restless är en uppkomling.

Tomas:

— Just dom är farliga för våra gamla köpmanshus. Herrarna Dickingson ha under tiden hunnit fram till Teaterbron.

Plötsligt tvärstannar konsul Tomas och säger:

— I tretti år ha vi varit generalagenter för Granhälls. Nu vill den där Restless köpa brukets hela export i fast.

I detsamma susar en Packard, sista modell, över bron. Vid ratten sitter Edvard Restless, en grovvuxen herre med hårda, koncentrerade drag. Vid hans sida en ståtlig dam, insvept i dyrbart pälsverk.

—*Ser du? fnyser Tomas och sneglar över axeln.

Teodor, vresigt:

— Den karlen kommer att stupa förr eller senare.

Tomas replikerar med eftertryck:

— Inte oss emot.

Strax efteråt, men i motsatt riktning, kommer en Minerva. Vid ratten en ung, bilklädd dam. Hon vinkar: fröken Bell Dickingson, konsul Tomas' dotter. Far och farbror vinka tillbaka. Bilen försvinner och de båda herrarna lyckas efter många fåfänga försök ta sig över till andra sidan.

Konsul Teodor:

— Bell flänger väl ihjäl sej en vacker dag.

Tomas stryker upp mustaschen.

Teodor:

— Hon lär svärma för en tenor på Storan.

Tomas, hennes far, rycker till:

— Va pratar du för dumheter? Svärmar för en tenor på Storan. Hon skulle bara våga.

Teodor, sarkastiskt:

— För vem?

— För hennes far å mor — men först å främst för hennes farbror, tillägger han lite spetsigt.

Konsul Teodor drar på mun:

— Jag har i alla fall sett dom promenera tillsammans.

Konsul Tomas abrupt:

— Har du? Å tiger tills nu.

Bell är fars ögonsten och han blir, trots sin flegma, alltid en smula het, när någon, vem det vara må, säger saker och ting om Bell, som inte tilltalar fadershjärtat.

— Bäst att gifta bort Bell så fort som möjligt, menar konsul Teodor och tillägger: helst med någon godsägare, hon behöver komma ut på landet. Bell har hett blod, Tomas.

Konsul Tomas svarar icke. Han tycker, att brodern lägger sig i allt för mycket. Tjänar ju förresten aldrig någonting till att säga emot.

Tvillingbröderna gå tysta vid varandras sida. Tomas tar åter av hatten och torkar pannan. Lyktorna äro tända nu. Och i Vallgravens vatten spegla sig de tillbommade bazarerna. De båda herrarna Dickingson vika in i Kungsparken, följa av gammal vana kanalstranden och sätta sig på en soffa för att pusta. Vattnet i Vallgraven når nästan jäms med kajen. Några steg framför dem vankar en liten arbetsklädd gubbe fram och tillbaka. Plötsligt sätter han sig på bara marken, kränger av skor och kavaj samt kryper på alla fyra ner — i vattnet.

Konsul Tomas, som observerat gubbens underliga manöver, säger till brodern:

— Såg du?

— Va' då?

— Karlen som kröp ner i vattnet.

— I vattnet?

— Ja!

— Nej!

— Jo, han tog av sej skor å rock samt kröp sen ner i vattnet, kröp ner utan vidare, förstår du.

— En dåre. — Vi måste ha fatt i polis, Tomas. Jag springer, du stannar kvar.

Och konsul Teodor Dickingson lägger benen på ryggen för att varsko en konstapel. Tomas kan inte erinra sig, att han sett brodern springa på minst tjugo år. Den långa gestalten med fladdrande jackettskört ter sig alltför grotesk. Mötande vända sig om, stirrbliga. En och annan mumlar:

— Konsul Teodor. Va i Herrans namn nu då —

Men konsul Teodor kommer på röda rappet tillbaka med en polis. Den lille gubben kryper just nu upp ur vattnet, skakande som en blöt hund kränger han sig krampaktigt fast vid en av de små ankringsbryggorna.

Polisen går ut på bryggan, ryter:

— Va tar I er te, kar.

Mannen stirrar:

— Va' ja tar mej te — sa-jer — I — j-j-ja tar la maj inget te, — de gula tandbetarna hacka mot varann.

— Kom upp nu, kommenderar konstapeln.

— I helskotta — svarar mannen, flinar brett, släpper taget och dyker för andra gången ner i vattnet, som ger från sig ett bubblande läte.

Nu skyndar folk till från alla håll och kanter.

— Skingra er, befaller konstapeln — eller hjälp te, mumlar han efteråt.

— Va ä dä då?

Någon i hopen:

— En kar har dränkt sej.

Med en båtshake, som råkar ligga i närheten, börjar konstapeln fiska efter självmordskandidaten — ett, tu, tre får han napp: båtshaken har fastnat i gubbens kläder. Konstapeln halar in, lägger det drypande byltet på gräsmattan. Vattnet skvalar om stackarn, långsamt slår han upp ögonen, ett par talgiga, irrande ögon, som i pur förvåning snegla på hopen av nyfikna och den blodlösa, infallna munnen mumlar:

— Va vell alle disse idiotera maj?

Konstapeln avbryter:

— Ämna I verkligen gå å dränka er mä vett å velje?

— Vesst — får la dränka maj i Vallgrava, om ja vell.

Konstapeln:

— Varför?

— När en tröttnat på livet, å inga penga har — så. Lite var mumlar:

— Han ä inte rektir — dä syns la.

Konsul Teodor böjer sig ner, säger vänligt:

— Låt nu konstapeln ta hand om er.

Mannen stirrar, sedan glider ett igenkännande över de blåskiftande dragen och han stammar:

— Å harre — d'ä ju kon-konsul Tiodor — karlen vrider på ena pupillen, sicklar, pekar: — åå d-där står konsul Tomas. — Gubben försöker resa sig upp men faller raklång tillbaka på gräsmattan, sluter ögonen och sjunker ihop som en säck. Ambulansen kommer. Tvenne konstaplar lyfta upp den medvetslöse, från vilken vattnet dryper, dryper i ett. — Då de skjuta in sin börda i bilen, kvicknar gubben till för ett ögonblick och väser hest:

— Josef kan la gå, om han vell.

Men dörren slår igen och bilen rullar i väg upp till

Gibraltar. Folkhopen tunnar av. De båda herrarna Dickingson fortsätta Vallgraven utefter.

— Ett rusligt intermezzo, säger konsul Teodor.

Konsul Tomas nickar:

— Stan börjar bli stor på många sätt.

När de komma till Husarbron, snedda de över denna in på Fisktorget, men hålla sig alltjämt utmed kajen. — Kväll — före torgdag och båtar komma in undan för undan. Somliga äro lastade med frukt i stället för fisk, ty nu är den tiden inne. På andra sidan kanalen ligga tegelskutor i dubbla rader och hela Pusterviksplatsen är som ett enda jättestort upplag, skimrande i rött. Arbetet vilar för dagen. På däckena sitta muskulösa, grovt byggda karlar i blåblusar och barhuvade, ätande sin kvällsvard eller rökande sin pipa. Över Rosenlundsbron går trafiken fram och tillbaka som vanligt. Plötsligt blir det stopp. Bommarna slå ner. Bron öppnar sig för nya skutor på ingående. Herrarna Dickingson gå vidare förbi bron, förbi den med allehanda vedskutor uppfyllda Rosenlundskanalen, där lossning alltjämt pågår trots den sena kvällstimman: vinschar gnissla, bilar tjuta, skrovliga basröster ryta och domdera — hela denna värld avtecknar sig i skarp relief mot de på älven förankrade fartygen. Bakom dessa ligger Hisingen med sina svängande lyftkranar och mönjeröda skeppsskrov, sina svarta montagehallar, sina galgar och ställningar, sina varv och verkstäder, allt hopgyttrat till ett bullrande, töcknigt kaos, insvept i tunga rökmoln, genombrutna av båg-lampor, lyktor, lanternor.

Tomas och Teodor Dickingson betrakta med synbart intresse denna fantastiska, halvt överkliga tavla, endast skönjbar i kvällar som denna. För varje gång är den lika ny, lika suggestivt vacker.

Så gå de vidare fram mot Skeppsbron, följa Stora

Hamnkanalen till Kämpebron. Där stanna de, vända sig om och fånga Kanalens ytterparti i ett enda svep. Även här ligga båtar sida vid sida: stenskuttor från Bohuslän, mjölgaleaser från kvarnarna i Halland, potatisskonare från Skåne och Jylland; hela kanalen är ett enda gyttor av tackling, tåg och plåtrör, här och var glimmar en lanterna och i dess sken avteckna sig de stereotypa kantiga konturerna av levande gestalter, som komma och gå, stanna utmed relingen och glana eller hamna raklånga på däckens bland säckar, tunnror, lådor.

Konsul Tomas och konsul Teodor snedda in i Västra Hamngatan. Här är icke Kanalen belamrad med båtar, som frakta arbetets och jordens produkter. Här ligga lätta, eleganta segel- och motorbåtar förtöjda vid sina röd- eller vitmålade bojar. Inte många nu: de flesta äro upplagda till vinterförvaring.

Herrarna fortsätta gatan fram, passera i sakta mak det gamla köpmanshuset Tos. Dickingson & Co. med firmanamnet i stora förgyllda bokstäver tvärs över fasaden. Utanför går firmans månadskarl och sopar. Kopparröda mustascher. Uppåtböjd näsa. Ena axeln är större än den andra, ja, så stor att den liknar en puckel. Mannen heter Fransson. Fransson råkar just titta sig omkring, när firmans båda seniorchefer gå förbi. Fransson är en gammal trotjänare, som kom till Dickingsons i unga år och i sinom tid övertog sysslan som månadskarl efter far sin. Fransson jobbar av bara tusan tills herrarna passerat. Då vilar han på kvastskäftet, snyter sig med tumstöd och lägger in en pris.

Konsul Tomas och konsul Teodor äro nu vid Gumperts hörna. Här måste de vänta ett par minuter, ty trafiken är enorm. När konstapeln, som dirigerar, får syn på de båda cityherrarna, gör han först honnör

och sträcker sen upp högra handen, stoppande trafiken från alla håll, så konsul Teodor och konsul Tomas kunna ta sig över. Herrarna Dickingson lyfta på hatten till tack. Konstapeln gör åter honnör. Sedan får han brått med att manövrera båda armarna, ty chaufförerna, som stå i rad efter varann, fräsa högljutt: oförsynt att stoppa trafiken bara för ett par gubbstruttar.

På bekvämlighetsinrättningens tak stå en skara tidningsförsäljare, utropande ömsom i korus, ömsom tätt efter varann kvällens sista nyheter. När herrarna Dickingson gå förbi detta trycksvärtans högkvarter, kasta de samtidigt en halvt likgiltig blick på de nykomna stockholmstidningarnas löpsedlar. Sen fortsätta de till Brunnsparken. Där slå de sig ner på en soffa för att enligt gammal vana pusta ut efter den långa promenaden. Brunnsparken är dem sedan ungdomen en kär viloplats. För alla de gånger de suttit där och lyssnat till trafikbruset, som med åren blivit allt intensivare. Här nere i centrum slå stadens pulsar starkast. Men här kan också råda en frid, som ingen annanstans. Bakom de båda cityherrarna kluckar kanalens vatten mot kajskonigen. Mitt emot dem ligger Södra Hamngatan. Den är sig lik. Men människoströmmen flyter bredare nutilldags. Spårvagnar pingla ideligen. Och bilar tuta. En människofåra flyter in i Arkaden. Och från dess mynning kommer en aldrig sinande motström. Här verkar nästan kontinentalt. På gångbanan utmed parken promenera unga kvinnor i sakta mak fram och tillbaka — precis som de gjorde i herrarna Dickingsons gröna ungdom. Endast damernas yttre har förändrats med åren. Somliga fortsätta utmed Brunnsparken, fortsätta i samma makliga takt, medan svartbefransade ögon utmanande speja efter rov bland soffornas manfolk. Här och där sitter en bekant

väninna. De stanna och växla några ord, nicka likgiltigt och gå vidare, alltjämt med blicken på helpänn. Här och var på sofforna hålla också deras manliga beskyddare till. Men damerna se dem icke: de göra affärer. I Brunnsparken sammanträffa också andra tvetydiga element för att starta eller göra upp gemensamt geschäft av ena eller andra slaget, omväxlande med avsigkomna individer från Nordstadens ruckel. I slö resignation sitta de och stirra rakt ut i tomma luften. Men unga, välklädda par promenera av och an, ensamma herrar läsa färska blad eller lyssna till musiken från Palace, vars färgrika verandafasad strålar i trolsk belysning.

Herrarna Dickingson betrakta nu som förr livet omkring den. Här har ingenting förändrats. Människorna äro tillsynes desamma, en levande social provkarta på samhället, sådant det är. I fonden spelar Johanna, den evigt sköna bronskvinnan, på sitt vatteninstrument — och tvärs över passagen tar Stora Hamumkanalen vid. Det vore ett brott som aldrig kan sonas att lägga igen den, även om Södra Hamngatan pockar på att breddas — ja, så tycka dessa gamla herrar, för vilka kanalerna kring city utgöra ett levande samband med det förflutna.

Men trafikbruset höjer och sänker sig. Och Brunnsparken är en vilsam oas i allt detta brusande vimmel, som på alla kanter omger dem. De båda herrarna lyssna till denna orkester av ljud, lyssna förstrött, ja rent av med en aning av andakt, ty stadens växt och utveckling ligger dem varmt om hjärtat.

En ung dam, klädd efter sista skriket, stannar plötsligt framför dem, fixerar de båda gentlemännen på ett familjärt sätt samt pudrar sig under tiden, precis som om hon stode framför en spegel.

— Vackert väder, säger hon, lägger sitt shinglade huvud på sned och blottar en blåvit, jämn tandrad.

Konsul Tomas och konsul Teodor ha inte observerat den unga damen förrän nu. En smula överraskade betrakta de henne på en och samma gång.

— Får jag slå mej ner hos herrarna? säger hon och vaggar sin getingfigur på ett utmanande sätt. Då äro konsul Tomas och konsul Teodor inne i situationen — som så många gånger förut. Och medan båda resa sig samtidigt säger konsul Teodor:

— Visst får ni slå er ner, mitt vackra barn.

— Men inte ska herrarna gå för min skull.

— Jo, lilla nåden, nu ska herrarna gå.

De lyfta på hatten som för en dam ur deras egen värld men utbyta samtidigt blickar — medan lilla nåden låter höra ett hest haha, för all del diskret enligt hennes eget förmenande, men ändå tydligt nog att höras av omgivningen. Och från soffan emot kommer en vissling. Den kommer från hennes vän. Konsul Tomas och konsul Teodor knuffa varann i sidan: det lilla Brunnsparksintermezzot är ingen nyhet för dem — det påminner desslikes om flydda, för alltid flydda tider. Lätt skrockande slå de in på en av tvärgångarna och strutta som skuggor förbi Palace upplysta entré, som varje gång på ett parvenyartat sätt påminner dem om den tid, då detta hotelletablissemang var helgat åt konstens gudinna.

Som avslutning på sina kvällspromenader utmed kanalerna bruka de gamla herrarna sticka in på Grand för att skölja ner dammet med en grogg. Så även i kväll. Den uniformerade garçonnen öppnar artigt deubbattangerna och tamburmajoren, ett inventarium av gamla stammen, hälsar bekant go'afton, konsul Tomas — go'afton, konsul Teodor. De nicka gemytligt tillbaka. Utanför hallen stanna de ett ögonblick, medan

en vaktmästare skyndar fram för att anvisa plats. Här och var reser sig en herre raklång upp från sin stol: hälsar. Herrarna Dickingson göra en stel bugning tillbaka. Konsul Tomas vrider mustaschen, konsul Teodor slätar till polisongen, så sjunka de ner i buffellädersfåtöljerna och känna sig hemma. Just då passerar herr Edvard Restless. Han stannar, gör halt och front samt fortsätter upp i matsalen. Strax före honom gå tvenne eleganta damer. När herr Restless inte mer syns till, viskar konsul Teodor till bror sin:

— Mister Restless har lagt sej till me' manér på sista ti'n. Rösten får ett lätt stänk av ironi. Brodern nickar och drar samtidigt helt omärkligt ner ena ögonlocket: hans sätt att besvara den andres tonfall.

Och omigen, som nästan alltid på tu man hand här, komma tvillingbröderna in på gamla minnen, förknippade med besöken på denna restaurang, den enda de göra den äran. Hotelldirektören sätter värde på dessa diskreta besök, över dem ligger något av traditionens helgd. Grand och de gamla köpmanshusens ättlingar höra liksom ihop.

Efter en halvtimma äro de färdiga att ge sig av. Och det blir samma uppmärksamhet vid deras sortie som vid deras entré. Förvisso: här känna de sig som hemma.

På den trånga hotellplatsen har just nu inträffat en bilolycka. Från alla gatukorsningar komma nyfikna rusande. De båda herrarna Dickingson äro icke mindre nyfikna. De ta reda på detaljerna: en vanför pojke, som brukar halta omkring nere i hotellkvarteren med papper och kuvert, har blivit kullstött samt fått ett styggt sår i pannan. En spårvagn stannar för att ta honom upp. Konsul Teodor, ungarlen, öppnar sin plånbok och överlämnar två tiör till den konstapel, som

skall följa med pojken till sjukhuset. En grupp nyfikna äro strax framme och slå ring om de tvenne högresta gestalterna. Någon i hopen:

— Då ä konsul Tomas å konsul Tiodor — de andra nicka igenkännande även de. Så försvinner spårvagnen med pojken och polisen. Folkhopen skingrar sig. Och herrarna Dickingson fortsätta Södra Hamngatan bort i riktning mot Slussen. Där håller brovakten på att släppa igenom en lång rad sandpråmar. Karlarna sitta som bronsfigurer på lasten, sjungande en visa, vars monotoni på ett sällsamt sätt kontrasterar med bullret från det närliggande Drottningtorget. Sakta glida pråmarna genom Slussen, uppför Fattighusån och bli borta i ett absintfärgat töcken. Snart är Slussen sig själv igen: vattnet brusar som förut. Konsul Tomas och konsul Teodor lyssna ett par minuter till detta brus, som har sin egen melodi. Därpå vända de in på sin egen gata, vandrande förbi de tysta kvarteren, vilka ligga som utdöda vartenda ett. Och åter kunna de själva höra, hur käpparnas skoning slår takt till deras struttande, avmätta steg.

Vallgravens vatten är här, i den ytterst sparsamma belysningen, svart som beck. Och de vid sina blåvitmålade pålar förankrade motorbåtarna ligga övergivna. Den höga stenkajens järnkättingar kasta en aning av skugga på vattnet. Enstaka steg eka mystiskt i tystnaden, som då och då brytes av halvkvävda röster eller dämpat fnitter från sofforna i Trädgårdsföreningen. Tomas och Teodor strutta iväg. På trappan till sitt hus stanna de, båda ta av sig hatten, se till höger och vänster, pusta. Sedan göra de helt om. Låset gnisslar diskret. Den massiva, med figurala sniderier utsirade porthalvan glider upp och igen med ett sugande, indolent låte. Konsul Tomas går före, efter stultar konsul Teodor. Den breda trappan av marmor,

belyst av tvenne gaslampor, glänser i matt guld. På andra våningen stanna de.

Tomas:

— Så går en dag än från vår tid.

Teodor:

— Och kommer icke mer.

Orden eka i trappuppgången. Så ta tvillingbröderna varann i hand och säga god natt. Konsul Teodor fortsätter en trappa upp. Brodern står redan i sin tambur.

II.

Konsul Tomas stannar ett ögonblick framför spegeln i tamburen, rymlig som en hall i de moderna husen, torkar ansiktet med näsduken, lägger om benan samt rättar till den blå- och vitprickiga slipsen. Passerar sedan ett par rum, stannar på tröskeln till salongen, hostar diskret. I ett soffhörn, belyst av en gammaldags fotlampa, sitter gemålen, konsulinnan Valborg Dickingson, född Crampe, fördjupad i en engelsk roman med färgrikt omslag. Då mannen hostar, rycker hon till, inte mycke: endast axlarna rista en smula. Boken faller automatisk igen. Handen, vit, med långa smala fingrar, krokar av pincenén. Hon nickar förtroligt och reser sig för att stänga ett av de mot gatan öppnade fönstren.

Fru Dickingson är — som sin man — högre och vithårig. Den 55-åriga, väl konserverade gestalten fjädrar elastiskt. Det ovala, en smula rödlätta ansiktet — liksom de gråblå ögonen — ger ett bestämt intryck av allvar. Men den långa, en aning för långa näsan ser förnäm ut, en egenskap, gemensam med de välvda, en smula tunga ögonlocken.

Salongen går i rokokostil. På väggarna familjeporträtt och miniatyrer. Här är tyst och stilla, diskret och ombonat. Endast den antika pendylen, en praktpjäs från Louis seize, bryter tystnaden.

Konsulinnan Dickingson står vid rutan, fixerande den stilla, folktomma gatan. I detsamma känner hon en arm om sin midja. Konsulinnan gör ett försök att vrida sig loss och säger, halvt på skämt:

— Tomas, när ska du lägga bort sådana där pojktag.

Någon knackar på dörren. Konsuln släpper greppet kring hustruns midja och mumlar ett dämpat »kom in».

Dörren går försiktigt upp och husan Laura, en liten nätt varelse i svartvitt huckle, niger:

— Teet är serverat.

Sedan försvinner hon som en ande.

Herrskapet går in i matsalen, ett stort rum med holländska stilleben på väggarna och tunga möbler i barock. Konsulinnan fyller kopparna, medan konsuln berättar om gubben, som ville dränka sig i Vallgraven:

— Jag var tvungen å hämta polis.

Sedan kommer intermezzot i Brunnsparken: den svajiga jäntan som gjorde förslag.

Konsulinnan ler diskret — men dragen få ett deltagande uttryck:

— De stackars flickorna ha inget annat val.

Ja, alltid kan konsuln berätta något nytt från dessa kvällspromenader. Än ett, än ett annat.

— Vi hade också den äran se herr Edvard Restless.

— Du gör för mycket väsen av den mannen, Tomas. Vi har inget gemensamt med honom. Eller hur?

— Nej, gu'skelov, mumlar konsuln och sväljer ett kax. Sedan börjar han tala om Bell, dottern.

Nu flyger dörren upp på vid gavel och in rusar fröken Bell, en ung dam i 25-årsåldern, blond och elastisk, fast mindre till växten än föräldrarna. Med en energisk knyck, icke utan kokett poäng, kastar hon huvet tillbaka, stryker pojktaktigt upp det kortklippta håret, knixar som en skolflicka, ringer på husan

samt slår sig ner vid sidan av mor. Laura kommer in och serverar.

Mamma frågar:

— Var har du varit, lilla Bell?

— På promenad, dear mother.

Mamma:

— Du ska lägga bort att tala så där vårdslöst.

Pappa:

— Å så ska du passa dej för polisen, min flicka.

Bell:

— Varför då, lilla pappa?

Pappa:

— Han kan ta ifrån dej kortet.

Bell:

— För fortkörning?

Pappa:

— Ja, just.

Bell:

— Ingalunda, father — jag är snart lika populär som herr konsuln själv.

Pappa stryker upp mustaschen, grymtar höhö.

Bell:

— Höhö, ja — men Gott im Himmel, va jag ä hung-
rig. Fröken Bell mumsar allt vad hon förmår.

Pappa, maliciöst:

— Vi får nog snart gifta bort dej, så blir du väl spak.

— Gifta bort — ha!

Mamma passar på tillfället, ett synnerligen lägligt tillfälle — hon tuggar och tuggar — sedan:

— Hör du, Bell. — Jag hitta' i kväll ett foto.

Bell, skuldmedveten, blossar upp:

— Var då?

— I ditt rum — akta dej för — hm — teaterfolk.

Bell:

— »Teaterfolk» — jordens trevligaste människor.

Pappa:

— Hö — på scen, ja.

Bell:

— Dom har åtminstone annat att prata om än affärer å affärer.

Konsul Dickingson rynkar näsan.

Mamma:

— Du ska lära dej att skilja på olika slags affärer.

Fröken Bell mumsar. Hon har inte lust att fortsätta denna konversation längre. Far och mor ge varandra ögon. Samtalet kommer in på ett för Bell mera neutralt område. Under tiden dricker hon ur teet med något av brådska, reser sig upp, kysser på kind till god natt samt försvinner med en knix till sitt rum.

De gamla sitta kvar ännu en stund. När pendylen i salongen slår tio är tid att gå till sängs.

I dörren står Laura. Hon niger. Men som tvenne högtidligt framskridande skepnader avteckna sig de båda makarnas högresta gestalter mot väggarnas gyllenläderstapeter. Deras sovrum ligger längst bort i våningen. Fru Valborg går med värdighet, även när ingen ser henne. Maken följer efter i samma tempo. Enda skillnaden är att konsul Tomas struttar. En smula.

Husan bär ut teservisen, släcker. Sen är dagen till ända här. Men en trappa upp sitter konsul Teodor Dickingson och plockar i en gammal myntsamling som han nyss köpt på Göteborgs auktionskammare. — När klockan slår ett hör han ett lätt slag på dörren och en allvarlig röst förmanar:

— Nu ska herr konsuln lägga sej.

Konsul Teodor:

— Strax, strax, fröken Andina.

Fröken Andina — konsul Teodor Dickingsons hus-

föreståndarinna — är liksom sin husbonde ganska till åren. Men med aldrig svikande pliktöknsla vakar hon över sin husbondes välbefinnande — både i andligt och lekamligt hänseende. Det händer emellanåt att konsul Teodor klagar på fröken Andina för sin svägerska:

— Nu börjar Andina bli för djäklig. — De orden har konsulinnan hört otaliga gånger under de flydda åren. Hon låtsas hålla med men står i hemlighet på fröken Andinas sida.

*

När klockan slår kvarten i nio träffas konsul Tomas och konsul Teodor på trappan.

— Gomorron, Teodor. — Gomorron, Tomas.

Och så promenera de gemensamt ner till kontoret. Temperaturen ett par grader lägre än i går kväll. Men himlen är blå och luften ljum. De båda herrarna titta på himmeln, ta väderstrecken, sedan strutta de åstad. Som vanligt i jackett och utan överrock. Kåpnarnas skoning stöter mot trottoaren, cigarröken slår arabesker i indigo. De gå Stora Nygatan fram, tvärs Kungssportsplatsen, fortsätta nedför Östra, blandande sig i vimlet av brådslande kontorister och citymän, alla på väg till dagans arbete. De lyfta på hatten för fjärrare bekanta, för närmare bekanta slå de ut med handen i en sirlig gest, kanske nicka.

Tos. Dickson & Co. är alltså en betydande firma, en av stadens största. Inte ens depressionstidens vanskligheter kunde rubba dess ekonomi. Firman klarade stormarna utan nämnvärda förluster, beroende på att de båda seniorcheferna aldrig ville låna sig åt något jobberi. Men konkurrensen börjar bli närgången: ett flertal nya firmor ha kommit till — firmor, vilkas innehavare mestadels äro unga, hänsynslösa gåpåaretyper av utpräglad amerikansk läggning. De ha för-

stått att för egen del utnyttja det svenska näringslivets starka blomstring. De sky inga medel att komma sig upp och ta loven av de gamla köpmanshusen. Herr Edvard Restless är en av de värsta. Och då han slagit sig på exakt samma affärer som Tos. Dickingson & Co., se givetvis firmans chefer i honom en obehaglig streber, en uppkomling, som om möjligt måste hållas i schack. Till ingen ringa del av denna anledning befinnes sig juniorchefen, herr Osborne Dickingson på affärsresa i utlandet.

Firmans kontorslokaler äro inrymda i tvenne våningar. Importavdelningen jämte assuranser, förlagda till nedre våningen, ha konsul Teodor till chef. För exportaffärerna, koncentrerade till övre våningen, svarar konsul Tomas, med sonen Osborne som närmaste man. Exporten har med tiden blivit den viktigaste avdelningen, medan importen sackat av en smula. Enligt konkurrenternas mening har den sackat av ganska mycket. Men det oaktat håller sig firmans netto rätt konstant. Dickingsons importerar kolonialvaror, frukter, konserver, hudar, talg, oljor, skinn färger, kemikalier, maskiner och metaller, en brokig blandning. Exportavdelningen säljer trävaror, järn och stål, papper och pappersmassa, maskiner och precisionsinstrument samt i mindre omfattning lantbruksprodukter. Varje varugrupp har sin speciella avdelning. Och då varugrupperna äro många, fordrar skötseln en ganska stor personal. Herr Osborne har upprepade gånger föreslagit, att firman skulle specialisera sig på järn, papper, pappersmassa, ev. maskiner. Men far och farbror vill inte höra på det örat: allt skall gå i gamla hjulspår. Firmans kunder både här hemma och i utlandet äro vana att få snart sagt vad som helst genom Tos. Dickingson & Co. Skulle bara fattas, att firman inte kan eller vill stå dem till tjänst. Men en

följd härav är, att Dickingsons inte längre dominerar inom någon viss varugrupp utan måste överlämna den saken åt specialfirmor. På sista tiden ha seniorcheferna dock börjat begripa, att specialisering är tidens lösen — fast ändå vill de bli vid det gamla. De äro konservativa även i affärer. För tjugo, trettio år sen kallades de liberaler — göteborgsliberaler. Nu hotar tiden att gå förbi dem. Men de fabriker och bruk, för vilka Tos. Dickingson & Co. äro generalrepresentanter, äro icke nöjda med firmans försäljningsresultat. Börjar sålunda ta emot lite här och var. Fast hittills har detta icke spelat någon märkbar roll i omsättningen. Tos. Dickingson är för gammal och inarbetad — enligt de båda chefernas orubbliga mening. De ha hittills lett sin firmas öden efter en gång utstakade linjer och de ämna bli därvid, tills deras tid är ute.

På trappavsatsen till första våningen skiljas tvillingbrödernas vägar. Konsul Tomas fortsätter en trappa upp, medan konsul Teodor viker av till höger, ty där ligger importavdelningen. Utmed ena långväggen löper en korridor. Och mot denna vetta ett flertal, med var sin mässingsskylt försedda dörrar, sammanlagt ett halvtjog, ledande till lika många rum eller rättare sagt bås, ty de äro icke större. Dörrarna försedda med glasrutor. Genom glasrutorna skymta gammaldags höga pulpeter med skruvstolar. På varje stol en kontorist. Varje rum består sig med två, högst tre dylika pulpeter, allt efter de olika importavdelningarnas storlek. Kontoristerna äro redan på sina platser. Som stela mannekänger avteckna de sig mot dörrarnas glasrutor. Längst bort ligger konsul Teodors privatkontor. Detta står i direkt förbindelse med kontorschefens, som konsul Teodor måste passera, innan han kommer in till sig.

Då konsuln blir synlig i dörröppningen, reser sig kontorschefen med en ovig rörelse och hälsar gomorron.

— Gomorron, gomorron, herr Vinarp, säger konsul Teodor, samt tillägger i förbifarten: mycke post i dag?

Herr Vinarp:

— Som vanligt.

Kontorschef Vinarp är lika gammal, lika högväxt som sin chef. Klädd i jackett liksom denne. Det vita håret benat vid ena sidan och mustascherna äro också vita, fast med gula toppar. Herr Vinarp bär pincené med nedhängande snodd.

När konsul Teodor nu fortsätter in på sitt kontor följer herr Vinarp av gammal vana efter med posten. Herr Julius Vinarp går inte så rak som konsul Teodor. Det vänstra benet linkar, som om det inte ville följa med och när han förflyttar sig, böjer sig överkroppen automatiskt framåt för varje steg. Herr Vinarp har för övrigt med åren fått en viss yttre likhet med chefen. Man skulle rent av kunna tro, att de äro släkt.

Konsul Teodor sätter sig till rätta, kontorschefen lägger postpacken framför honom och slår sig ned i chefens omedelbara närhet. Konsul Teodor öppnar posten — brev efter brev läser han omsorgsfullt igenom, diskuterar innehållet med herr Vinarp, som noterar besked i en blocknotes med ena handen, medan han har den andra bakom örat för att kunna höra bättre. Breven sorteras i olika högar, en för varje avdelning. När detta arbete är överstökadt, ringer han på lokaltelefon och beordrar in sina avdelningschefer, gamla eller medelålders clerker av det mest skiftande yttre. Men ett ha de gemensamt: de komma, de gå med lugn värdighet, de tala, de svara utan onödigt resonemang. Samtliga äro välpressade och soignerade, som det anstår tjänstemän i Tos. Dickingson & Co.

När dessa herrar fått sina order för dagen och avlägsnat sig, stannar herr Vinarp kvar några minuter

för att överlägga med sin chef om saker och ting, som ingen utomstående har med att göra. Därefter linkar även han i väg med ett artigt gomorron.

— Gomorron, gomorron!

Och dörren går igen. Konsul Teodor är ensam.

Konsuln läser först morgontidningen, tar sedan itu med den korrespondens, som han av gammal vana brukar besvara själv, brev, vilkas mottagare sätta värde på konsul Teodors personliga signum. De andra få kontorschefen eller resp. avdelningschefer efter givna direktiv besvara själva. Den principen har han haft i alla år. Även en medarbetare måste lära sig arbeta självständigt. Då går det hela bäst i lös.

Under dagens lopp passerar en jämn ström besökare korridoren: agenter av alla kategorier, med och utan portfölj, handlande från landsorten, utländska representanter. De flesta komma dock inte längre än till herr Vinarp. Där få de besked. Men intimare vänner och bekanta ur hans egen sällskapskrets samt, sist men inte minst viktigt, personer, ofta med ett suspekt yttre, som kommersa med mynt och antikviteter, behöva inte riskera att bli avvisade. De äro alltid välkomna. Ha de bara en verklig dyrgrip att framvisa, glömmar konsul Teodor vad han har för händer. Men de måste noga akta sig att bli för enträgna. Just den där kategorien har herr Vinarp ett särdeles gott öga till och ville helst visa dem på dörren. De ha också större respekt för gubben Vinarp än för chefen själv. Vinarp anlägger en synnerligen barsk min, så snart han blir dem varse i dörröppningen. Kontorschefen har under årens lopp lärt sig de yttre igenkänningstecknen på dessa affärsmän.

Ja, så gå timmarna. Klockan halv två är lunch, som hela personalen intager gemensamt i ett för detta ändamål iordningställt rum två trappor upp.

Cheferna disponera eget lunchroom innanför konsul Tomas' privatkontor.

När klockan slår, lämna alle man sina pulpeter. Endast kontorsvaktmästaren jämte ett par pojkar stanna kvar för att passa telefonerna, anvisa besökande plats samt vädra.

Exportavdelningen praktiserar i allt samma oskrivna regler. Men den skiljer sig ganska mycket från importavdelningen beträffande interiören. Här arbeta samtliga clerker i en enda sal, stor som en ordinär bankexpedition. Pulpeterna äro låga och placerade utmed väggarna med barriär utanför. Mitt på golvet stå några vilstolar för besökande. Rakt fram ligga tvenne mindre rum med direkta ingångar från allmänna kontoret. I det ena arbeta prokuristerna Lagervall, Mac Allen och Milton, tre medelålders oklanderliga cityherrar i svart, med randiga byxor. Alla tre lätt gråsprängda, slätrakade och myndiga. Därnäst ligger juniorchefens rum. Pappa själv residerar i rummet intill, men med en liten prydligt möblerad hall utanför. Här sitter en ung kontorist med uppgift att registrera och samtidigt anmäla besök. Konsul Tomas är mera tillgänglig än tvillingbrodern. Hela exportavdelningen bär förresten en tidsenligare prägel än importen. Konsul Tomas har upprepade gånger försökt få brodern med på en modernisering av dennes avdelning, där allt är opraktiskt och tungrott. Men konsul Teodor vill inte. Basta.

När konsul Teodor kommer upp i exportavdelningen är redan stora kontoret utrymt. Konsul Tomas står i dörröppningen till sitt privata med en smörgås i handen. Han ser ganska allvarlig ut i dag, konsul Tomas.

Tvillingbrodern märker genast att något är å färde. När de komma för sig själva, säger han:

— Vad nytt i dag?

— En hel del — å du?

— Inget särskilt — jo, hudlasten från La Plata har gått to hell, spolad över bord. Dåligt stuvad som vanligt. Men vi har ju försäkrat. Nå, du då?

— Justus vill ha hjälp med ett lån igen.

Justus Dickingson, konsul Tomas äldste son, är godsägare, reservofficer och gift med Blanche Widland, dotter av majoren Fabian Widland och hans maka, född Runemo. För några år sen inköpte han — med far och farbror som borgesmän — den gamla kungsgården Råfsnäs. Men affärerna vill inte gå ihop.

Konsul Teodor:

— Justus måste klara sej själv nu.

— Min mening också — vi får vidare resonera om saken, Teodor.

Brodern nickar.

— Å här ska du få se, säger Tomas och visar ett brev från Gruvesta järnverk.

Konsul Teodor tar del av innehållet, mumlande: jäså, Restless har varit framme igen. Järnverket för vilket Tos. Dickingson & Co. äro generalrepresentanter — förresten firmans äldsta förbindelse — undrar i aktningfulla vändningar, om icke firman har lust att gå med på en uppdelning av försäljningen. I så fall är meningen, att Dickingsons även för framtiden får oinskränkt dispositionsrätt över brukets totala valsverksproduktion, medan Edvard Restless & Co. skulle överta representskapet för järnrör och smide.

Smidet ger inte längre så stor profit. Men Gruvesta järnrör ha gjort sig ett namn på världsmarknaden.

— Tack vare oss, säger konsul Tomas och tvinnar mustaschen.

Brodern nickar eftertryckligt, tilläggande: naturligtvis har den där Restless pratat sin förbannade lort.

— Nå, vad tänker du svara?

— Vi får väl samrådas. Jag har god lust att säga den där unga herrn, som nu rider för rusthållet däruppe efter vår gamle vän Jimmy, att han helt enkelt borde veta hut: Gruvesta järnverk har faktiskt oss att tacka för sitt växande världsrenommé.

— Höhö — läs vidare, får du se.

Konsul Teodor fortsätter: »Jag måste som ansvarig chef se till att produktionskapaciteten vid Gruvesta järnverk kommer i nivå med våra tekniska resurser.»

Konsul Teodor rynkar ögonbrynen, kramar temperamentsfullt ihop brevet, fixerar bror sin och säger:

— Karlen är av samma skrot och korn som Restless.

Konsul Tomas:

— Tydligen. Bäst i alla fall att handskas försiktigt med en sån där herre, annars kan han ta ifrån oss hela agenturen.

Konsul Teodor, i upprörd ton:

— Va ämnar du svara?

Konsul Tomas, med återvunnen självbehärskning:

— Innan jag svarar, vill jag först invänta Osbornes hemkomst. Har han, som vi båda hoppas, lyckats utvidga vår marknad, så får väl herr Restless hålla sej vackert på mattan.

I detsamma kommer ett telegram. Konsul Tomas bryter det. Dragen ljusna betydligt. Se här, säger han och räcker brodern telegrammet.

Konsul Teodor stryker polisongerna. Telegrammet meddelar kort och gott, att herr Osborne Dickingson i dag avrest från London med Lloydångaren Suecia och är hemma fredag kväll, eventuellt lördag morgon. — Äntligen. Den blivande arvtagaren till Tos. Dickingson har varit ute i snart sju månader, en dyrbar resa. Men den var en tvingande åtgärd, om icke företaget skulle bli efter i den allt hårdare konkurrensen på exportmarknaden. Telegrammet skingrar med ens alla dystra

tankar. De båda gamla herrarna lysa upp som sorglösa pojkar och konsul Tomas slår tvillingbrodern på axeln.

— Nej, nu måste vi ha något i krävan, Teodor.

De gå in i privata lunchrummet och slå sig ner vid det prydligt dukade bordet, som gårdskarlen Franssons hustru Amanda sköter om. Amanda var före sitt giftermål husa.

Det lilla rummets fönster vetta utåt Stora Hamkanalen. Lastskutornas tackling och tåg avteckna sig med spröda konturer mot en klarblå himmel. Längre ut skymta Götaverkens lyftkranar och traverser som luftiga arabesker. Tavlan är så obeskrivligt vacker, att blotta anblicken ger de båda herrarna aptit.

Klockan slår två: kontoristerna strömma ut. Lunchrasten är till ända. De prata, de sorla i dämpade men uppsluppna tonfall. Så blir allt åter tyst. Endast skrivmaskinerna rassla. De båda cheferna återvända till sitt arbete även de. Timmarna gå i vanlig lunk, tills klockan slår fem och dagens arbete slutar.

På första våningens trappavsats inväntar konsul Teodor av gammal vana sin bror. Därpå strutta de hem till Stora Nygatan. Och om två timmar träffas de åter igen. Denna gång för att göra sin sedvanliga kvällspromenad utmed kanalerna.

Så förflyter med få avbrott tillvaron för dem.

III.

I dag skall herr Osborne Dickingson komma hem. Konsul Tomas ringer upp rederiet för att få tiden. Inklareringschefen svarar: Suecia väntas inte in förrän framåt eftermiddagen, närmare bestämt mellan 4 och 5. Ehuru konsul Tomas med otålighet bidar sonens hemkomst är han nästan glad åt att ej behöva gå från kontoret under arbetstimmarna.

Omedelbart efter samtalet med rederiet pinglar konsuln sin sonhustru, fru Andrea Dickingson, född Walton. Vid lunchen får konsul Teodor reda på tiden.

— Äntligen, säger denne och stryker polisongerna. För herrarna Dickingson är en englandsresa inte märkvärdigare än en tripp till Stockholm. Firmans utländska förbindelser går över detta land. Titt och tätt kvistar någon av cheferna över. På senare år har herr Osborne gjort dessa resor i stället för far och farbror. Återkomsten från en dylik resa är således något ganska vanligt. Endast fru Andrea brukar bila ner för att hämta sin man och önska honom välkommen hem.

Men denna gång har herr Osborne varit ute i flera månader. Och resan har sträckt sig långt bort till andra sidan jordklotet. De uppdrag han haft att uträtta äro heller icke av alldaglig natur: i viss mån beror firmans framtida existens på utgången av denna resa. Därför ämna även far och farbror ta emot, sedan

ska de äta middag hos juniorchefen, som bor vid Nya Allén. Fru Andrea har också inbjudit svärmor och svägerska. Men fröken Bell är upptagen på annat håll, så hon kan inte komma med. Mycket mindre har fröken Bell tid eller lust att stå nere vid kajen och gapa. Hon har gapat tillräckligt många gånger efter englandsbåtarna. När pappa gjorde resorna brukade mamma ta henne med.

Vid halv femtiden meddelar Svenska Lloyd, att Suecia har passerat Vinga. Strax efter 5 bör den vara inne.

— Gott, svarar konsul Tomas. Inget onödigt prat i telefon. Men han skickar ner en pojke till konsul Teodor och underrättar honom.

När klockan slår 5 mötas de båda tvillingcheferna som vanligt på trappan. Deras yttre är också som vanligt: jackett, christykubb och käpp. Men i dag ha de tagit på sig ytterrocken: så här års blåser kallt, kallt vä'r från sjön. Till höger och vänster om dem passera clerker i alla åldrar, hälsa go' middag och skingras åt olika håll. Gamle kontorschef Vinarp på importavdelningen linkar snett över gatan, stannar ett ögonblick för spårvagn och fortsätter över bron bort mot Nordstan.

Nu kommer firmans privatchaufför, klädd i grönt livré med blanka silverknappar. Inne i kupén sitter konsulinna. De båda herrarna, som annars inte i vardagslag anlita detta fortskaffningsmedel, kliva upp, konsul Teodor tar plats hos chauffören, konsul Tomas bredvid makan. Och så susar den svenska Volvo'n iväg med ett förnämt spinnande läte, susar i väg utmed Stora Hamnkanalen, sneddar Skeppsbron, blir tillfälligt hejdad av trafikstopp utanför Northons rederipalats samt fortsätter vidare över gamla Järnvägen ner till lloydbåtarna.

Här vänta redan flera privatbilar på hemvändande englandsresenärer ur den göteborgska köpmansvärlden. Spridda grupper av herrar och damer konversera med varann under denna väntan. En och annan promenerar i sakta mak utmed kajen eller stannar för att lyssna till de elektriska nithamrarnas eviga knack-knack. Men nu kör ett ekipage fram nästan samtidigt med firman Dickingsons: herr Osbornes Minerva, förd av hans hustru. Vid hennes sida en gosse och en flicka, resp. 4 och 6 år. I kupén sitter en äldre dam, makligt tillbakalutad: barnens mormor, fru Agnes Walton, änka efter framlidne grosshandlare James Fredrik Walton. Osbornes båda barn ha redan upptäckt konsul Teodor bredvid chauffören. De knuffa växelvis på sin mamma och skrika:

— Titta, där ä farbror Teodor, samtidigt vinka de och ropa: »Go'da, farbror Teodor». Farbror Teodor vinkar tillbaka, höttande skämtsamt med pekfingret. Fru Andrea stannar, hjälper ur sina båda barn samt går sen med en i vardera handen fram till svärfar, svärmor och farbror. Omedelbart efter dem rultar den lilla eleganta gumman Walton. De båda svärmödrarna omfamna varann tillsynes på det allra hjärtligaste: så sällan, ack så sällan de träffas numera. Fru Osborne Dickingson är i motsats till sin mamma en ståtlig, välbyggd dam mellan 30 och 40. Mörkt hår, mörka ögon och en näsa som på långt håll icke är främmande för judisk rasblandning. Barnen, Allan och Agneta, äro lika sin mamma, som de avguda. Bland de församlade kommer en och annan fram för att hälsa — eller man nickar vänligt korrekt på avstånd, allt medan konversationen fortsätter utan avbrott. I hamnen har dagens arbete redan slutat. Vinschar och kranar tiga. Men här och var på varupackor och lådor sitta kajschattar av den kroniska ledighetstypen uppkrupna,

halsande en bira eller helt enkelt sitta och dåsa. En lastbil, en åkarkärra skramla förbi, ett växellok kommer skrikande och pustande uppifrån Skeppsbron för att hämta med sig ett tågsätt godsfinckor ner till Bergslagerna. Några lodare med vegamössan nertryckt på den ärriga, blåroda näsan slå vida lovar kring de herrar och damer, som vänta på Suecia. Mest frappant bland dem är gamle langaren Kalle Vira, som allt fortfarande lever och har sin varelse i hamnkvarteren. Med langningen får han vara tusan så försiktig nu för tiden. Kalle Vira har ett lag av kajschattar kring sig. För dem berättar han nu historier om konsul Tomas och konsul Teodor. Kalle berättar enkelt, naturligt samt desslikes i en ton, som om han vore en av herrarna Dickingsons närmaste vänner. Och när konsul Tomas oförhappandes råkar kasta ett öga på gänget, passar Kalle Vira tillfället att salutera: han formar den rödgredelina näven till en klo, som rappt sluter till kring pirkans skärm och strimmel. Vepan flyger av med en grandezza som Kalle Vira är ganska ensam om: mösslyftet beskriver en elegant halvbåge uppåt, samtidigt som Kalle med en magnifik gest böjer sitt skalliga huvud bakåt. Gänget betraktar honom med respekt, ja rent av med vördnad. Sedan gå deras blickar till konsul Teodor, som besvarar Kalle Viras ceremoniosa hälsning med att lyfta sin kubb i sedvanlig kort halvbåge.

Kalle Vira till gänget:

— Konsul Tomas å konsul Tiodor, förstår I — djavligt käcka göbba, alri hökfädia —

En i gänget, Gystav mä blana (han har så stora fötter), avbryter:

— Men di ä kapitalister å storgubba i alle fall å ger faen i öm fölket svälter.

De andra nicka.

Kalle Vira:

— Saj alri så mer öm konsul Tiodor å konsul Tomas, Gystav, fö' då få' du fixen i mina söndagsböxer gå tö'sti så länge du lever, kom ihåg dä, Gystav.

Gystav må blana blir gråtfärdig och han stammar:

— Källe, tå inte ve daj så fö-föbannat fö' ingenting. Jå vet la atte ko-konsul Tiodor å konsul Tomas inte ä söm andra utsugare.

Kalle Vira:

— Pråta inte din fö'bannade skit, Gystav, utan håll käften i stället. Då går dä daj väl.

Gystav:

— Jå-jå — sedan, för att avleda Kalle Viras vrede, pekar han på två herrar, som just komma från Järnvågen och fortsätta förbi gamla »Lusasken», ser du vem di ä' Källe?

Kalle:

— Ser jå la — polisdomarn å systemchefen.

Kalle Vira vänder ryggen till för att slippa se de båda herrarna, Gystav må blana knuffar en av kamraterna i sidan. Denne blinkar tillbaka. Högt törs ingen säga något, ty gänget är för sin kroniska törst beroende av Kalle Viras nåd.

Men nu tas allas uppmärksamhet i anspråk av Suecia, som majestätiskt långsamt glider in mot kajen. Allan och Agneta ha redan upptäckt sin pappa. De vinka, de ropa. Pappa vinkar tillbaka. Några minuter senare står han nere på fast mark, omgiven av de sina. Först, alltid först, få barnen stora famnen, sedan fru Andrea, därpå kommer turen till mamma, svärmor, far och farbror i nu nämnd ordning. Herr Osborne är en lång, smärt herre med utstående panna, svart hår, svarta polisonger, mörka ögon och bländande vita tänder. Han skrattar med hela ansiktet. Även ögonen skratta.

Men rätt som det är förflyktigas detta uppslupna uttryck för ett allvarligt, nästan vemodigt drag, som återigen snabbt går över i en långsynt drömmares, kort sagt ett skiftande, nervöst betonat ansikte. Han är elegant, rör sig ledigt och skorrar lätt på r-ljudet. Herr Osborne slänger en blick på den närmaste omgivningen, sträcker upp högra handen, lyfter hatten, nickar, skratrar med ögonen och blir åter allvarlig.

Kalle Vira och hans gäng betraktar med synbart intresse denna familjegrupp och Kalle Vira säger:

— Herr Åssbån Dickingson, fö'står I — kom mä Suecia, fö'står I — käck fru han här — och Kalle Vira stryker den kopparröda mustaschborsten med en kvinnotjusares något tövande gest.

Men nu stiger sällskapet upp i bilarna. Herr Osborne tar ratten, fru Andrea sätter sig bredvid, barnen kliva in i kupén till mormor. Och så i väg, med firman Dickingsons chaufför tätt efter.

Vid en av de terrassförsedda villorna vid Nya Allén stanna bilarna och sällskapet stiger ur. Herr Osbornes privatbostad är såväl ut- som invändigt av ett modernare snitt än gamla Dickingsonska huset vid Stora Nygatan. Minsta sak modernt betonad och samtidigt ändamålsenlig. Lite smått funkis, rent av. Middagsbordet är dukat och sällskapet kan genast slå sig ner.

Herr Osborne lyser av tillfredsställelse över att äntligen vara tillbaka i sitt komfortabla hem. Han har mycket att förtälja och håller målron vid makt på detta försynt humoristiska sätt som är ett med hans person — när inte nerverna utsätts för pressning. Ja, då är han helt enkelt en förtjusande sällskapsmänniska, som förstår att sprida glädje omkring sig. Många intressanta människor har herr Osborne sammanträffat med under sin resa, åtskilliga intermezzon har han råkat ut för. Som t. ex. när de sociala spetsarna i en stad på

Amerikas västkust tog honom för en populär svensk prins, vilken vid denna tid befann sig på ideell affärsturné i staterna och väntades med samma tåg som herr Dickingson men blev uppehållen i sista stund vid avgångsstationen.

Herr Osborne berättar:

— Nå, när jag en tidig morgon, utan blek aning om, vilken ceber herre den lilla staden ämnar ta emot, kliver av expressen, ser jag på perrongen en väldig människomassa med borgmästarn och övriga honoratiorens i spetsen. En 20-mans mässingsorkester, placerad omedelbart intill min vagn, klämmer åstad med — »Du gamla du fria», så blecken slå lock. Jag ser mej omkring för att om möjligt upptäcka den rimliga anledningen, men blir i ett nu faktiskt dragen ner samt omringad av en tusenhövdad skara. Orkestern fortsätter att spela. — Massan ömsom vrålar, ömsom hurrar. Därar, tänker jag, ty så bete de sig. Jag försöker ta till orda. Omöjligt, omöjligt. Och när musiken äntligen tystnar, håller borgmästarn ett tal, ett tal till mej, önskande »Ers kungliga höghet välkommen till denna underbara stad». Jag står alltmer konfunderad och det börjar gå runt i min arma skalle. På några stegs avstånd ser jag en stor, elegant bil. Ruser blixtnabbt dit. Några herrar äro redan före. De ha blocknotes i händerna och börja omedelbart fråga, vad jag tycker om den amerikanska kvinnan, om jag är principiellt emot bigamin, om totalförbudet vållat mej obehag på något sätt, om jag lever livet leende, om jag tror på det amerikanska folkets världsmission och på ett liv efter detta — ja, gud vet allt. Jag kan inte få fram ett ord — bara blligar, stelligar, förstår ni, och jag känner mej som den hjälplösaste av varelser. Men nu tränger folkmassan på igen. Och innan jag vet ordet av, har någon knuffat

in mej i bilen. Efter kommer herr borgmästarn och ytterligare några herrar samt två förtjusande vackra damer. Ett ryck: bilen susar i väg uppför en bred aveny med täta människomassor på ömse sidor. Massorna tjuta som lössläppta avgrundsandar. Svetten dryper från ansikte, från händer, det svindlar för blicken precis som om jag skulle få solsting. Börjar tro att jag är utsatt för hallucinationer, förorsakade av ändlösa resor i överhettade kupéer. Vågar inte titta på medpassagerarna i bilen. Förmodligen tycka de, att jag är en ganska underlig prins av blodet. Nå, så stannar bilen med en knyck, dörren upp: jag formligen släpas ut — och ser framför mej en med mattor belagd marmortrappa, som leder till en slottsliknande byggnad. Men i samma ögonblick kommer en polis framrusande, viskar något i borgmästarns öra, denne rycker till, stirrar på mej med ännu mer vidöppna ögon än förut — därpå bryter han ut i ett skallande skratt och säger utan omsvep: »Ursäkta oss, Mister, men vi tog fel på person. Den rätte har just nu anlänt till the station.» — Då först vaknar jag upp till medvetande om vad som inträffat. Även jag måste skratta. De närmast stående se förlägna ut — ytterligare en bil kör fram. Jag blir uppmanad att flytta mej över till denna så fort som möjligt. Sedan tar man ingen som helst notis om min person vidare. I ett nu är den stora öppna platsen framför marmortrappan så gott som utrymd av både fotgängare och fordon. Jag fattar situationen något så när och bilar till ett hotell, som råkar ligga längre ner på samma gata. En knapp halv timme senare får jag från min balkong bevittna när den verkliga prinsen gör sitt intåg under eskort av kavalleri och poliser på motorcyklar. Folkmassorna jubla naturligtvis — men uppriktigt sagt tyckte jag, att mitt mottagande var mera stormande, mera spon-

tant. — De kring bordet församlade släktmedlemmarna hade med stigande häpnad lyssnat till herr Osbornes berättelse. Den låter alltför otrolig. Men sedan brista de ut i ett samfällt skratt, ett skratt så bullrande, att tjänstepersonalen skyndar till, undrande vad som är å färde. Fru Andrea viftar i väg dem med en kort handrörelse. Och så småningom ordna sig dragen på vardagligt vis. Men konsul Teodor, som alltjämt sitter och skratthickar, måste dricka ett par klunkar ur portvinsglaset för att bli sig själv igen.

Stämningen kan ej vara mera otvungen och munter. Ingen tänker på affärer just nu.

Allan och Agneta förhöja ytterligare trivsamtheten med sitt uppslupna pladder. I vanliga fall måste de tåga stilla — men i dag har pappa kommit hem från sin långresa, och därför är disciplinen suspenderad för stunden.

Middagen drar ut på tiden. Och när sällskapet är färdigt för kaffet slår klockan halv åtta. Damerna försvinna till fru Andreas lilla intima salong, medan herrarna gå in i rökrummet för att få vara för sig själva. Stämningen har nu lagt sig betydligt. Herr Osbornes nyss så livfullt sprittande drag äro allvarstygda. Han ser för övrigt ganska trött ut och stryker sig upprepade gånger över pannan. Inkomna i rökrummet sjunka de ner i var sin skinnfåtölj. Alba, husan, serverar kaffet samt avdunstar omedelbart. Herr Osborne fyller i konjaksglasen, konsul Tomas lyfter sitt först, nickar skål, konsul Teodor och herr Osborne följa exemplet. Man snoppar en cigarr, tänder den, blossar. Några minuters djup tystnad. Så börjar konsul Tomas harkla. Tvillingbrodern följer exemplet. Båda sne gla frågande på den unge, sne gla med samma oförbehållsamma intresse. Vad har han att förtälja från sin resa? Och resultatet? Konsul Tomas bryter

tystnaden. Han blåser ut ett rökmoln, harklar ånyo och säger:

— Nå-å, Osborne?

Konsul Teodor mumlar samma ord för sig själv.

Herr Osborne drar ett djupt bloss, formar röken till ringar, följer dem tankfullt med blicken, lägger ifrån sig cigarren, knäpper händerna över knät och bereder sig att avlägga en första rapport:

— Resan tog längre tid än jag väntat.

De gamla nicka.

Herr Osborne efter en paus:

— Bäst att börja från början: vår trävaruexport på England har ju avsevärt minskats de sista fyra åren. Delvis beror detta nog på, att byggnadsverksamheten inte längre är så livlig som under sist förflutna femårsperiod. Pappersmassebranchen är däremot bättre, och kemisk massa, såväl sulfit som sulfat, har fortfarande god marknad. Mekanisk massa däremot är icke så stor efterfrågan på just nu. Samma är förhållandet med järn och stål, vår gamla firmas standardartiklar. Jag följde herr Arling — Dickingsons generalagent i London — till alla våra större kunder, både i huvudstaden och ute på landsorten för att kunna bilda mej en någorlunda exakt uppfattning om hur läget ligger till speciellt för oss. Och jag måste säga, att våra konkurrenter göra stora ansträngningar för att manövrera ut vår firma i detta land. Så t. ex. hade Edvard Restless lyckats ta från oss ganska betydande leveranser i Manchester och Sheffield. Där han varit före kunde vi ingenting uträtta.

De båda herrarna dra en djup suck.

Herr Osborne fortsätter:

— Ja, tyvärr ser det ut som om vår export på England skulle komma att bli ännu mindre i järn, stål och massa. Herr Arling föreslog mej att vi som en första

början borde sätta upp ett självständigt avdelningskontor i London samt vidare underkontor för resp. södra, östra, västra och norra England med Skottland och Irland. På samtliga dessa kontor skulle personalen vara fast avlönad.

Konsul Teodor:

— Aldrig. Dylika expenser ha vi sannerligen inte råd med, Tomas, eller hur?

Konsul Tomas:

— Nej, jag kan inte inse varför vi ska göra agenter till avlönade tjänstemän. Äga de icke den inre driften att vilja utträtta något, hjälper näppeligen heller något annat medel.

Herr Osborne:

— Edvard Restless har börjat med fast avlönade agenter. Denna metod har onekligen sina praktiska fördelar. Agenterna känna sig direkt anslutna till moderföretaget. Jag skulle för min del vilja tillråda —

Seniorcheferna vinka avvärande med handen. Konsul Tomas:

— Nå, vidare?

Sonen:

— Från England gjorde jag en avstickare till Frankrike och Spanien. Särskilt i Spanien äro konjunkturerna uppåt och importörerna köpa rätt betydande poster av svenska exportörer, mest maskiner samt trämassa. Men vår firma har ju aldrig på allvar bearbetat denna marknad. Oklokt. Där finns mycke att göra. Restless har upprättat kontor i Barcelona.

De gamla herrarna fnysa av förtrytelse.

Konsul Teodor:

— Den där ohängda Restless står på näsan en vacker dag.

Herr Osborne:

— Bara de' vore så väl, farbror!

Pappa instämmer.

Herr Osborne:

— I Frankrike kunde jag icke bilda något riktigt begrepp om läget. Vår agent på Paris, monsieur Durand, gör nog en del, men tyvärr har han också direkta förbindelser med svenska bruk. Och de gå i första hand.

Konsul Tomas:

— Då avskedar vi honom.

— Inte än så länge, pappa, inte än.

Pappa:

— Höhö!

Osborne:

— Från Frankrike tog jag direkt till Australien. Den kontinenten har obegränsade möjligheter. Marknaden är ytterst hårdarbetad och tullarna höga. Men intresset för svenska varor är stort. Ska firman lyckas komma in där, måste vi ha agenter som på vår bekostnad kunna företa planmässiga affärsresor i det vidsträckta landet.

Konsul Teodor:

— Är du nu där igen. Allting på vår bekostnad.

Osborne:

— Ja, så ä de' emellertid. I Australien skulle firman kunna göra stora affärer, men då måste vi offra något — och särskilt lägga an på den s. k. småindustrin. Den har framtiden för sig.

Pappa:

— Dickingsons ska hålla sej till gamla välkända stapelartiklar. Arbeta in nyheter — sånt kan den där Restless plocka med.

Osborne:

— Han gör'et också, må pappa tro — Nå, från Australien tog jag över till Canada, som även det är ett framtidsland för svenska exportörer. Från Canada

reste jag vidare genom U. S. A. och Mexico till Sydamerika.

Pappa:

— Var ju aldrig meningen att du skulle så långt.

— Nej, men jag reste på eget bevåg för att se hur denna kolossala kontinent ligger till för svensk företagsamhet. Där är faktiskt oerhörda möjligheter för vår exportindustri. Jag ska inte gå in på detaljer i kväll — men —

Konsul Teodor avbryter:

— Du menar väl inte att vi ska göra affärer med de där rövarrepublikerna?

Osborne replikerar:

— Farbror importerar ju för flera hundra tusen varje år från »de där rövarrepublikerna.»

Konsul Teodor:

— En annan sak, gosse — importen är inte förenad med några risker, men ger oss förtjänster, stora förtjänster ändå, jaha.

Osborne:

— Förlåt, farbror, men så resonerar inte moderna köpmän.

Konsul Teodor indignerad, reser sig till hälften:

— Ska du lära gamla hundar sitta?

Osborne drar förläget på mun:

— Inte så hett, farbror, jag menar bara, att svenska exportörer borde passa chanserna där ute.

Konsul Teodor, högröstat:

— Så, nu ä han där igen!

Konsul Tomas gjuter olja på de upprörda vågorna. Han säger dämpat:

— Resultatet av din resa lovar måhända åtskilligt. Huvudsaken är att firman utan risker kan utöka skeppningarna — nu har vi i alla fall erhållit en första överblick av läget å får nöja oss me' detta för i kväll.

Konsul Teodor, lugnad:

— Skål, Osborne, å tack för ditt arbete.

Osborne, rörd:

— Jag har verkligen gjort mitt bästa — och han kastar ett förebrående öga på farbror Teodor.

Små lätta knogar knacka på dörren. Herr Osborne Dickingson får ett drömmande vekt uttryck i sina skiftande mörka ögon. Han reser sig upp, öppnar. In störta Allan och Agneta. De slå armarna om pappas hals och kyssa honom till god natt. Sedan flyga de till farfar och farbror, vilken vid dylika tillfällen känner sig som farfar han också. — Men nu kommer Alba och hämtar de små.

De båda barnens visit har förtagit herrarna lusten att fortsätta det avbrutna resonemanget om firmans export och import. De gå i stället över till damerna för att lyssna till fru Andreas fria fantasier på malm-sjöflygeln. Men konsulinnan Dickingson ser, att hennes son gäspar i smyg. Stackars Osborne är naturligtvis trött efter den långa sjöresan. Konsulinnan stryker varsamt sin son på kinden, som om han vore en baby, och säger:

— Nu tror jag, att vi måste tänka på uppbrott.

Och så sker. Bilen rullar fram, försvinner. Husets herre är ensam med sin hustru. Nattens timmar äro deras....

IV.

Vid välkomstmiddagen för bror Osborne lyste fröken Bell med sin frånvaro. Hon hade nämligen lovat en av sina väninnor, fröken Helen Grims, att tillsammans med dennas fästman, herr Rolf Sinding, sous-chef i kolimportfirman Backe & Sinding, bevista Gamla Teaterns premiär. Och det löftet måste hon naturligtvis hålla. Löftet var emellertid bara ett svepskäl, en av dessa förtjusande nödlögner, som kvinnohjärtat tillgriper när det råkar i trångmål. Den verkliga anledningen var, att tenoren Åke-Gabriel Larvik skall sjunga titelrollen i Flyglöjtnanten, och som fröken Bell i hemlighet avgudar den ståtliga Åke-Gabriel men av naturliga skäl inte vill förråda sina känslor för far och mor, har hon tagit nödlöggen till bundsförvant. Tyvärr sammanföll premiären med broderns återkomst från sin långa utlandsresa. Men om också fröken Bell ej sett Osborne på åratals, skulle ingen makt i världen kunnat tvinga henne att avstå från sitt beslut —

Maskerad som flyglöjtnant samt omgiven av en skara luftandar, unga, lätt klädda korister, gör Åke-Gabriel sin entré. Åke-Gabriel är verkligen en ståtlig karl. Lång och smärt. Svart hår. Kraftigt mejslade drag. Blicken djärv och utmanande. Örnnäsan äkta. Men nu höjer kapellmästaren taktpinnen, orkestern faller in, ackompanjerande Åke-Gabriels aria, en hymn i toner

till luftens hjältar. Solopartiet växlar med luftandarnas kör — en synnerligen effektfull entré, som genast sätter publiken i den rätta stämningen. Nakna kvinnoskuldror rysa av välbehag, hundratals ögon blixtra och kikarna äro i febril verksamhet.

Nu och då kastar Åke-Gabriel sina eldiga ögon upp mot andra radens högeravantscen, som ligger i behagligt halvdunkel. Parkettpubliken kan med bästa vilja i världen inte urskilja dragen på de tre, som sitta där. Fröken Bell Dickingsons kinder glöda, blicken fuktig av den rörelse extasen framkallar. Fröken Bell är i en annan värld, en värld besläktad med luftandarnas. Ibland sneglar Helen, ibland Rolf på henne, ett flyktigt leende kommer och går över deras läppar. Glömska av sin egen lycka söka de fånga den, som lyser dem tillmötes ur dunklet.

Operettlibretton handlar om en flyglöjtnant, som tack vare sitt hjältemod och framför allt sin uppoffrande rådighet blir allas gunstling. Kvinnornas mest. De svärma kring honom som bina kring sitt fluster. Han kan få världens rikaste och vackraste kvinna till hustru, men föredrar sin ungdoms älskade, en fattig men hjärtegod flicka från den lilla stad, där flyglöjtnanten själv vuxit upp. Dessförinnan måste de båda älskande genomkämpa åtskilliga öden och missöden. Till denna text har kompositören satt en musik, vars expressivt romantiska satser redan vid sin urpremiär betecknades som revolutionerande. »Denna operett är», skrev Berliner Tageblatts musikanmätlare, »ett tydligt bevis för att tonkonsten söker sig nya vägar, men jag hade icke väntat att parollen skulle komma från en operettkompositör», o. s. v.

Göteborgspublikens förtjusning ökas från scen till scen, från akt till akt, och när slutridån faller, bryter bifallsstormen ut på allvar: en succès som teatern inte

haft make till på många år. Kvällen är framförallt Åke-Gabriel Larviks. Tack vare hans smäktande tenor och dramatiska framställning blev premiären en seger utefter hela linjen. Efter slutakten står Åke-Gabriel i blommor upp till knäna, medan ridån går upp och ner, upp och ner. Varje dam, gammal som ung, gömmer en bild av flyglöjtnanten Åke-Gabriel Larvik i sitt hjärta. Med ett stänk av förakt kastar fröken Bell sina ögon på dessa hundratals kvinnor. Han är väl inte deras heller; och något hårt glimtar till i de fuktiga ögonen. Äntligen går ridån obevekligt ner för allra sista gången och publiken rusar mot utgången.

— Vänta mej ett ögonblick, säger Rolf.

Helen ser menande på sin väninna, men denna har ännu icke hämtat sig från extasen. Hon sitter försjunken i en underbar dröm. Så kommer Rolf tillbaka. Då vaknar Bell upp, omedvetet fixerande en sporttränad 30-års herre, ljuslagd och elegant: Rolf Sinding liknar herr vem som helst — blixtnabbt far den reflexionen genom Bells hjärna. Helen är som sin fästman blond och välväxt. Håret, skiftande i guld, står som en hög bernstenskam kring ansiktsovalens marmorvita relief. Tunga äro ögonlocken, tunga och förnäma, men blicken bakom dem speglar en skälm, som Bell aldrig blir riktigt klok på.

— Kan hälsa från herr flyglöjtnanten, säger Rolf och tillägger: jag gick ner på scen å frågte om han vill göra oss sällskap till Grand.

Fröken Dickingson blir blodröd.

Helen:

— Ska inte herr Larvik på kamrathippan?

Rolf:

— Nej, han går gärna med oss — och Rolf blinkar åt sin fästmö, en blinkning som Bell lyckligtvis inte ser.

Utanför entrén står herr Sindings privatbil. Damerna stiga in i kupén. Rolf sätter sig vid ratten och kör fram till sceningången. Där väntar en kompakt människohop. Rolf signalerar. Ingen i hopen gör min av att röra sig ur fläcken. Alla gapa mot ingången. Nu och då går dörren upp, tövande solister, brådskande korister passera. Plötsligt hörs hurrarop och samtidigt skyndar en högrest gestalt genom massan. Han bär blommor i famn, bär ett helt fång, och den vidbrättade hatten sitter långt tillbaka-skjuten: Åke-Gabriel Larvik. Massan tränger på, knuffar, armbågas för att komma idolen inpå livet, ett par djärva damer rycka till sig blommor, som de stoppa närmast barmen: souvenirer. Men hurraropen övergå till ett sorl, påminnande om oväsendet vid någon facklig demonstration. Ett par poliser bemöda sig fåfängt att hålla massan på avstånd. Åke-Gabriel ler, ler som en gud, lyfter på hatten, svänger den och det svarta håret fladdrar för alla himlens vindar. Herre je, vad han är stilig!

Någon ropar:

— Sjung flygarian!

— En annan gång —

Nu är flyglöjtnanten framme vid Sindings bil. Kupédörren slår upp. Åke-Gabriel viker sig dubbel för att komma in i den upplysta kupén, där förut tvenne eleganta unga damer tagit plats. Bilen försvinner neråt Östra. — Hopen utanför sceningången skingras som genom ett åkslag.

Fröken Dickingson har vid olika tillfällen sammanträffat med Storans hjältetenor. Dels hos Sindings, där han är en ofta sedd gäst, dels på ridhuset. Ridhuset är vissa tider på dagen ett lämpligt ställe för dem, som vilja bli sedda. Många ha skapat sin popularitet där. De tu äro således icke okända för varann.

Herr Larvik lägger ifrån sig blommorna, lägger dem ifrån sig ytterst försiktigt. Därpå kysser han de båda damerna på hand. Fröken Dickingson känner med en sällsam rysning tenorens heta läppar beröra hennes hud, alltmedan hans mörka ögon spegla sig i hennes. En tanke rusar snabbt genom den unga damens hjärna: om Helen ändå haft förstånd på att sätta sig där fram! Ett ryck: bilen stannar vid Grands entré, en galonerad garçon slår upp kupédörren, en annan öppnar deuxbattangerna och sällskapet stiger genom vestibulen uppför trappan till matsalen, som sorlar av uppslupna röster. Hovmästarn, en trind och välvillig liten man, skyndar till, stannar, bugar samt ledsagar herrskapet till ett av dessa bord, som alltid finnas disponibla för oväntade gäster i social ställning. Med sin fryntliga, runda front vänd inåt går hovmästarn ett par sidosteg före. Närmast honom de båda unga damerna. Efter dem herr Rolf Sinding och Åke-Gabriel Larvik. Här och där vid borden resa sig herrar i raklång ställning, hälsande med en distingerat stel göteborgsböjning av nacke och ryggtavla. Samtidigt le damerna å omse håll mot varann och deras ögon spegla just detta förtjusande hemlighetsfulla något, som diskret visar, att man tillhör samma exklusiva lilla värld. Herr Rolf Sinding gör ibland ett kort, ett tvärkort, givakt. — Ibland sträcker han upp högra handen och nickar eller bara nickar. Men endast herr Sindings närmaste bekanta observera honom. Det stora flertalet ha sina ögon på hjältetenoren. Damernas ögon lysa som förklarade och deras förtjusande leende skulle kunna locka en död att leva upp igen — sådan är göteborgskan i sina förtrollande ögonblick. Åke-Gabriel Larvik, stor och ståtlig, kliver varligt över matsalens parkett. De välmejslade dragen utstråla tillfredsställelse. Nästan omedvetet kör han högra handens fingrar genom den

svarta manen, något blixtrar till i allt det svarta — magnifik verkan — nu och då träffar hans falkande öga en bekant: handen till hjärtat och en välberäknat långsam böjning på huvudet. — Gud, så stilig. Men här och där reser sig också en kamrat, manlig eller kvinnlig, från hjältetenorens egen eller de andra scenerna: då lyfter Åke-Gabriel sin hand, nickar, blottande samtidigt alla tänderna, medan blicken, ja hela ansiktet skiner av belåtenhet: Åke-Gabriel har gjort succès.

Hovmästarn och vaktmästare passa stolarna. Damerna först. Sedan herrarna på en och samma gång. Vid grannbordet sitter skeppsredare Henry Northon, Göteborg—Ostasiens chef, med fru, född Holmer, samt system Marianne och hennes man, ryttmästare Bääver, en lång benig officer i 40-årsåldern, med papegojnäsa, kala tinningar och tunna polisonger, borstade mothårs. Skeppsredare Northon och ryttmästare Bääver stå med ens i givakt, nicka sen gemytligt till hälsning. Herrarna Sinding och Åke-Gabriel göra på samma sätt, men Åke-Gabriel är inte riktigt så stel: personlig, plastiskt personlig stil över hjältetenorens högaktningfulla givakt. Damerna nicka och le så näpet mot varann, nicka och le, böja huvet lika djupt, lika lagom kokett på sned. Ah, vilken charm!

Supén börjar. Dansorkestern, som just pauserat, klämmer åstad med en vals.

Kvällens hjälte, herr flyglöjtnant Åke-Gabriel Larvik, är genast färdig att med blicken bjuda upp sin dam.

Halsar sträckas, läppar viska, undrande eller halvt förvånade blickar följa paret. — Vem, vem är hans moatjé? — Vem, vem säger ni? — Fröken Dickingson, konsul Tomas dotter? — Javisst.

Närmare bekanta till fröken Bell viska diskret sinessmellan. — Fröken Bell gör sensation. — Mannen är

ju i alla fall bara en skådis. — Men en blivande världs-tenor. — Pah, än sen. — Han tillhör herr Sindings sällskap, Rolf's fästmo, fröken Helen å fröken Bell är väninnor. — Pah, än sen — Rolf Sinding å herr Larvik är bekanta sedan barndomen. — Nå, då...

Men fröken Bell Dickingson varken hör eller ser, struntar förresten blankt i vad folk tänker just nu. Fröken Bell dansar vals med Åke-Gabriel Larvik, dansar en vals, vars smäktande rytm liksom lyfter henne över golvet's parkett — kring sin midja känner hon en säker arm, som kan föra i vals, hennes ögon spegla sig i de djupaste, i de ärligaste mannaögon på jorden och ovan dem välver sig en panna, värdig en mästars mejsel.

Men denna första vals måste ha ett slut även den.

Fru Northon viskar till sin man:

— Jag tror fröken Dickingson är —

— Verliebt?

Hon nickar.

Men nu kommer en tango och damerna byta vis-à-vis. Rolf Sinding för fröken Dickingson. Rolf är ingen dansör. Åtminstone inte i kväll, tycker Bell.

Sedan sitter sällskapet över en stund. Åke-Gabriel ber om ursäkt: ett skådespelargång i andra ändan av salen låter genom hovmästarn fråga, om inte herr Larvik vill komma över till deras bord. Sådant vill Åke-Gabriel rysligt gärna — men han låtsas ej så allra värst trakterad. Sinding måste uppmana honom. Då tvekar icke Åke-Gabriel längre. Han vrider sig till hälften mot kamraterna, nickar, gör en ursäktande buggning mot damerna, för handen liksom motsträvt genom manen, tar sitt glas och sneddar värdigt parketten.

Skådespelargänget sitter lite avsidet från de övriga gästerna. Man är mer ogenerad på det viset. De äro fyra till antalet: tre damer och en herre. Två av dem,

herrn och den ena damen, tillhöra Komediteatern. De andra damerna, kamrater med Åke-Gabriel, äro operasångerskor. Åtminstone till namnet. En vaktmästare passar på att sätta fram en stol åt nykomlingen. Tack. — Men först kysser Åke-Gabriel damerna på hand, skakar tass med den manliga kollegan, tar synbart röd emot gratulationerna till kvällens succès samt skålar över lag.

Till en början blir han infamt bekikad av de övriga gästerna: varje rörelse, varje gest iakttaga de med djupaste intresse. Åke-Gabriel är fullt medveten om, att han även här borta i skymundan ändå dväljes i händelsernas mittpunkt och glömmer därför inte bort att posera. Men nu spelar orkestern upp till dans igen. Åke-Gabriel, som ej längre känner sig utsatt för direkt observation, kastar masken och blir en kamrat bland kamrater. Skönt.

Göran Borén, Komediteaterns uppburne resonör, en aktör med lätta silverstänk i håret och spända, rynkiga drag, säger:

— Nu har du laddat, Gabbe.

(Gabbe är Åke-Gabriels smeknamn i den trängre kamratkretsen).

Åke-Gabriel ser i taket:

— Jag känner inre tillfredsställelse, käre vän.

Göran, spetsigt:

— Sa du inre?

De andra skratta i korus. Tydligen sentera de elakheten.

Altsångerskan Kitty Romé, en liten mörkhyad, fylig dam:

— Gabbe har i en hast blivit direktionens hopp å damernas idol. Apråpå — va ä de för ena rara guld-fiskar du kommit i lag med?

Åke-Gabriel lutar sig framåt, viskar namnen.

De fyra i korus:

— Åh!

Fröken Romé sneglar över till herr Sindings bord och säger maliciöst:

— Jaså — ser fröken Dickingson ut på det viset. Inte något särdeles. Eller va tycker Isa? Isa Rönne, Komeditaterns något fårade tragedienne, tycker att fröken Dickingsons drag sakna karaktär.

Åke-Gabriel lyfter sitt glas med en flott gest och samtidigt mumlar han halvhögt:

— Sitt inte å kritisera, för då går Gabbe. Skål.

Och herr Larvik dricker utan att vänta på de andra. Men fröken Kitty Romé hotar:

— Gå ifrån oss — han gör så i hellsicke heller, lilla lergöken.

Och den fjärde i ordningen, fröken Florence Iller, en ganska påmälad sopran, sätter sin pikanta näsa i vädret och gal, inte högt, bevars väl — men tillräckligt för att de i närheten sittande gästerna kunna höra. De dra diskret på mun, knuffa varann i sidan och säga med ögonen: lilla Illern —

Fru Dagmar Northon kommer över till Sindings för att prata. Herr Sinding intar med fru Dagmars tillåtelse hennes plats. Herrarna Northon och Sinding tala genast om affärer och då glömma de allt annat. Damerna diskutera operettpremiären, framförallt kvälens hjälte, herr Åke-Gabriel i Larvik.

— Han är väl i alla fall förtjusande. En sån stämma, en sådan apparition — och samtidigt mönstrar hon fröken Dickingson under lugg. Denna låtsas inte förstå.

Men nu går dansen för fullt. Skeppsredare Northon bjuder fröken Dickingson, ryttmästare Bääver fröken Grims och herr Sinding tar fru Dagmar Northon. Fru

Marianne Bääver vill sitta över. Herr Northon konverserar pliktskyldigast sin moatjé. Men konversationen haltar, ty fröken Bell är ganska tankspridd. När tillfälle erbjuder sig, sneglar hon på skådespelargänget. Alla fem sitta förtroligt sammanlutade och tissla. Kitty Romé håller sin ena arm bakom Åke-Gabriels rygg och den lediga handen på hans knä. Fröken Bell mår illa av att se denna själsvåldiga frihet. Att herr Larvik tillåter . . . Ibland komma rungande skrattsalvor ifrån skådespelarnes bord. Man har bestämt förfärligt roligt därborta.

Men nu vill även skådespelerskorna dansa. Fröken Romé lägger beslag på Åke-Gabriel — hon kryper in till honom som om de vore intima vänner. Blick vilar i blick. Fröken Bell känner kinderna hetta av denna syn. Men om hon samtidigt hört bara några lösryckta fraser av deras konversation också, skulle fröken Dickingson blivit ännu mer konsternerad. Kitti viskar i Åke-Gabriels öra:

— Jisses, va ja e lettsinni, Gabbe — och vitan blir grön.

Åke-Gabriel drar ihop sina stora ögon till smala springor:

— När va du annat, Kitt. Vet du va: gå hem å lägg en kall kompress på stjerten, då går lettsinnet över. Så gör jag.

— Pyttsan!

— Sss — Åke-Gabriel sneglar åt sidorna, kommer ihåg sin värdighet, som han tillfälligtvis glömt bort och blir återigen posör.

Fröken Kitti Romé vill inte vara med längre: när Åke-Gabriel poserar är han en odräglig narr, tycker hon — men just då dansar paret Northon-Dickingson förbi. De båda damernas blickar mötas för bråkdelen av en sekund. Fröken Bells slå gnistor. Operasånger-

skan drar ner ena mungipan — och fortsätter att dansa, tills musiken pauserar: hennes lilla hämnd. Troligen känns den långt in i den lilla borgarmamsellens själ, tänker Kitty. Åke-Gabriel har ingenting förstått. — han är törstig och sveper ett glas carte blanche. Därpå återvänder han trots kamraternas protester till herr Sindings bord.

Fröken Bell ger honom förebrående blickar.

— Ber tusen gånger om ursäkt, säger herr Larvik. Då blir fröken Bell åter glad. Ännu gladare blir hon, då Åke-Gabriel frågar, om han får lov —

Timmarna ila. Strax efter midnatt dyker herr Edvard Restless upp med en säkerhet, som om han sedan ungdomen vore hemma i denna miljö.

Fröken Dickingson rynkar näsan: denne herr Restless har ställt till så mycke tråkigheter för pappa. Men då herr Restless blir varse herr Sinding med damer gör han halt och front. Samma manöver upprepas framför skeppsredare Northons sällskap. Herr Restless vet alltför väl vad dessa damer och herrar tänka, men de stenhårda dragen förråda icke ens skymten av vad han innerst inne känner vid denna konfrontation. Så upptäcker herr Restless skådespelargänget, som hejar och vinkar, ty herr Edvard Restless är både glad och frikostig. Nu skulle Åke-Gabriel gärna vilja vara med på ett hörn där borta igen.

Strax efteråt bryter Sindings upp. Herr Larvik gör naturligtvis sällskap, han går t. o. m. före och öppnar dörrarna. I förbifarten nickar Åke-Gabriel farväl till kamraterna. De besvara hans nick med att lyfta glaset högt över huvet, herr Restless gör sammaledes: här vilar, o Elvira, inga ledsamheter alls.

Utanför hotellentrén står en vanför pojke. Han säljer kängsnören och vykort. Herr Sinding ser, damerna se honom inte. Men Åke-Gabriel köper hela lagret samt

betalar med en femma. Då pojken vill ge tillbaka, slår herr Larvik ut med handen och säger:

— Behåll slanten, gosse.

Ett par av nattens kvinnor passera, stanna på avstånd, rikta sina indiskreta blickar på den i hast berömde hjältetenoren och tissla.

Den ena skryter:

— Honom har jag sett i pajama. Då ä han käck.

Just när sällskapet skall stiga in i bilen får fröken Dickingson en idé: hon vill promenera hem.

Den ridderlige herr Larvik erbjuder sitt beskydd.

— Ja, gå ni, uppmanar fröken Grims, som ingenting har emot att bli ensam med sin fästman, ty tiden är sådan även på de sociala höjderna.

Nå, så skiljas paren åt utan vidare ceremonier: bilen sätter kurs på Gumperts, medan fröken Dickingson och hennes kavaljer ta ut stegen åt motsatt håll. Gatorna härborta ligga öde och övergivna. Blott enstaka nattnymfer stryka förbi. De snevla föraktfullt på den eleganta damen, taxera kavaljeren i ett enda svep, fortsätta. Trafikpolisen vid Göta Källare kastar ett likgiltigt öga på paret och gäspar. En bil stannar i omedelbar närhet, två kvinnor hoppa brådstörtat ur. Polisen gnuggar sig i ögonen, går ett par varv. Borta vid Stampbron ligger en pråm, väntande på att bli slussad. Pråmen är lastad med sand. Sanden skimrar som guldkorn i månglansen. De tuktrade träden utmed Fattighusån likna jättestora paraplyspröt på fantastiskt massiva käppar. Fröken Dickingson trippar lätt vid hjältetenorens sida. Nu och då stöta de ihop. Stöten går som en elektrisk ström genom hela hennes varelse. Och blodet bultar vid tinningarna. Inkomna på Stora Nygatan stannar hon ett ögonblick, stannar som i tvekan.

— Dystert här, säger Åke-Gabriel och rösten har en

klang, så varm och melodisk, att fröken Bell omedvetet smyger sig närmare. Då viskar Åke-Gabriel:

— Får jag lov...

Hon svarar icke.

Han trevar efter hennes arm. Hon ryser vid blotta beröringen. Men fröken Bell låter honom ta armen.

Herr Larvik:

— Fröken Dickingson — vågar jag säga, att ni är jordens underbaraste kvinna. Ja, långt mer än så — ni är min ungdoms, mina mannaårs drömda ideal, ett ideal av kött och blod, av ande och allt.

— Vem ger er rätt att tala så?

— Mitt hjärta.

— Titta där, säger hon avledande och pekar ner i kanalen; där guppar just nu en liten roddbåt härs och tvärs. I fören står en pucklig gubbe utan kavaj. Hans yviga helskägg lyser som silver. I ena handen har gubben en metallhåv, som han oavbrutet sänker ner mot vattnet för att fiska upp kringflytande boss och papper. I aktern står en annan man, paddlande med vänstra handen. Den högra är borta. I dess ställe sitter en järnkrok. Han har stora, borstiga mustascher i koparrött. Pirkan sitter snett nerskjuten över pannan. Enarmingens visslar en gammal Engdahlskuplett och ser ut som världens lyckligaste människa. Ett tu tre för han över åran till högra armen, som med uppövad färdighet trycker den mot armhålan. Därpå drar mannen upp en flaska ur byxfickan, halsar innehållet, stånkar. Han stånkar högt och ljudligt. Gubben i fören tar ingen notis om sånt. Gubben är tydligen tacksam för den hjälp han får vid denna timma på dygnet.

Fröken Dickingson och hennes kavaljer fortsätta den folktomma gatan fram. Deras steg eka mot husväggarna. Åke-Gabriel söker tillfälle att börja där han nyss slutat men kan omöjligt finna ord, han som annars

har så lätt för sånt i damsällskap. Med beseglade läppar gå de vid varandras sida. Plötsligt rycker fröken Bell häftigt till sig armen: där borta skymtar portalen till pappas hus.

— Fruktar ni, att någon skall se oss båda i sällskap så här dags?

Frågan får nästan en biton av förebråelse: är han inte fin nog?

Hennes axlar rista.

— Nej, jag är inte rädd. Och spontant, liksom ville hon förta honom denna tanke, säger fröken Bell:

— Har ni lust att följa med på en biltur i morron, herr Larvik?

Herr Larvik accepterar genast, ty flyglöjtnanten skall inte ha sin andra föreställning förrän kvällen därpå.

— Och mötesplatsen, undrar han.

— Getebergsäng.

— Ganska långt dit, skämtar Åke-Gabriel.

— Vi har garaget där, ser ni.

— Å...

Herr Larvik måtte väl aldrig tro något annat, t. ex. att hon inte vågar visa sig med honom inne i stan.

De gå utmed kajen. På en av stentrapporna ner mot Vallgraven sitter en trött lodare. Han sover. Lugnt och tryggt. Med huvudet lutat mot det infallna bröstet. Benen uppdragna som en skraddare i arbete. Paret betraktar den hemlöse. Endast en liten flik av ansiktet syns. Det är barkat, rynkigt och betäckt av smutsgrå skäggstubb. Hela byltet har förresten formen av en igelkott i vila.

Herr Larviks hjärta veknar.

Hjältetenoren ställer sig i pose utmed kajkanten och sjunger dämpat: Sov i ro —

Och lodarn sover. Hans sömn är djup. Men ett tu

tre fäktar gubben med armarna. Och läpparna, ett par spruckna blå läppar, mumla. Då fortsätter paret.

— Att inte polisen tar hand om en sån stackare, säger fröken Bell.

— Polisen — här går väl sällan nån polis.

— Ni har rätt.

Men nu är fröken Dickingson hemma. Herr Larvik tackar för i kväll och kysser på hand till farväl.

— I morron, alltså?

— I morron.

V.

Nattens sista flanörer ha lämnat city. Ödsliga, avfolkade ligga affärskvarteren. Enstaka privatbilar styra makligt upp mot Avenyn och Lorensbergstaden. Mitt på Kungssportsplatsen agerar en sömning polis staty. Plötsligt får statyn liv, petar sig i näsan, tittar på klockan, tar ut stegen. Borta vid droskstation stå hyrbilarna i dubbla rader. Och mörkt är chaufförernas schapp. En herrelös hund skäller på Karl IX:s oformliga skugga, i vars skydd en svajig dam lämnar nattens förtjänst till sin vän, en sprättig alfons med skärprock, damasker och kubb, nerskjuten i pannan.

Timmarna svinna, natten flyr. Borta i öster kör morgonrodnadens drottning fram sitt solspann: nu börjar färden — och livet börjar på nytt i kanalernas stad. — Lördag. De första kärrorna, de första lastbilarna rulla in mot Kungstorget, där endast för några få minuter sedan inte fanns en levande själ. Fordonen komma från Hisingen, från Västergötland, från norra Halland. Kanske ha de måst resa halva natten. Kärrorna äro tungt stuvade med gårdarnas gröda. På lastbilarna, som äro kooperativa, sitta jordens män och kvinnor hopträngda. Inkilade mellan deras ben smörbyttor, äggkorgar, fruktskrin, tinor. I små primitiva gallerburar kackla fjäderfän. Nackade tuppar och hönor, stuckna ankor och gäss ligga i hög vid sidan om sina levande släktingar. Men nu komma också till bus-

sar omändrade lastflak, övertäckta med presenningar, vilka tjäna som vindskydd. När bussen stannar, krypa passagerarna fram ur sina gömslen, ivrigt, gutturalt ljudligt diskuterande om ditt och datt på oförfalskade bygdedialekter, allt medan de kasta ett ängsligt spanande öga på sina gamla torgplatser, där många av dem kommersat i decennier av år: ve den, som utan löfte och loven försöker, bara försöker lägga tillfälligt beslag på ett sådant självtaget privilegium. I ett nu ta de sina knyten, sina korgar, sina tinor och sätta i väg. Brådskan är intensiv, ty alla vilja vara i ordning, innan affärerna börja. — Fordonen skjutas åt sidan och hästarna tjudras i rader vid de för detta ändamål uppställda påräckena utmed Vallgraven. Men här och där i vimlet komma enstaka gamlingar knekande. Somliga bära säck på ryggen, andra skjuta en skottkärria framför sig. I kärran både två och tre säckar. Dessa gummor och gubbar ha även de sina bestämda platser: med ryggen vänd mot kanalen plocka de upp säckarnas innehåll. Där finns höstens sista vildblommor, sirligt ordnade i bukett, där finns begravningskransar av tall och fur med gröna eller rödskiftande kottar, fastsittande vid sina stjälkar, där finns illröda rönnbär, ordnade i lysande klasar, eklövs-girlander, ormbunkar, fem, tio eller tjugu i samma knippa, alltefter priset, samt finhackat granris, som utminuteras pr mått. Andra plocka fram kantareller, murklor, champinjoner. Allt behandlas med yttersta försiktighet. Krökta klor handskas rörande med dessa i skog och mark hopsamlade ting, som efter slutad kommers kanske inte inbringa mer än några kronor pr person. Men den lilla förtjänsten håller svälten borta till nästa lördag. Trots alla bekymmer och umbäranden äro de nytra. Deras ansikten, barkade av väder och vind, glöda i cinnober. Deras plirande

ögon vittna om knipslugt förstånd. Tvärs över gatan, med bazargaveln som ryggstöd, står en kategori, närmast i släkt med dem: kvinnor som från sin korg eller låda sälja stoppgarn, hemmastickade strumpor, vantar, filtofflor, blecksaker samt enklare träslöjd för köksbehovet. Båda ha gemensamma kunder, gamla bekanta från torgdag till torgdag. Denna valfrändskap improviserar mången en pratstund, om vädret är vackert.

Men på avstånd lyser Grönsakstorget som en över alla gränser prunkande färgsymfoni. Allt vad jorden alstrar finns här i ett enda festligt virrvarr: gladiolus' skärroda fanor vaja utmanande och revolutionärt vid sidan om färgglad ginst och bleksiktiga eternelles. I krukor, i knippen, i kvastar prunka en härskara av Floras ansade barn: chrysantemum, dianthus, rosa, viola, convallaria, syringa. Och omväxlande med denna ögonfägnad yppiga blomkålshuvuden, purjolök, sallad, glänsande som siden, buntar av vitlök, morötter, palsternackor, bukiga press- och syltgurkor, päron, äpplen, plommon — längst ut mot gatan en obruten front av stånd, där torgets elit, de munviga månglerskorna, snarfyndiga och självsäkra, residera. Med gäll röst ropa de till sig kunderna eller blinka till dem, som tveka inför konkurrentens övertalningsförmåga. Alla kunna de konsten att sälja och de känna hela stan.

Men nu börjar den lagstadgade kommersen i Kungstorgsbazarerna, dessa kvarstående minnen från flydda tider, speglade sina ålderdomliga fasader i Vallgravens vatten. Tunga nyckelknippor rassla, massiva järnbommar falla skramlande åt sidan — allt går av gammal vana. Här får ni köpa skjortor, strumpor, underkläder, hattar, mössor, overalls, blusar av blagarn, kostymer av korderoj och kommiss. Samma affärsmetoder nu som fordom. Byxor, tröjor, kalsonger hängas ut som lockbeten på krokor, där de fläktas och slå för alla him-

melens vindar. Men när riktigt oväder står på, fälles bodluckan ner till hälften, ni ser blott ett litet halvdunkelt krypin, upplyst av en fosforescerande fotogenlampa. Och i dess sken avteckna sig konturerna av en skugglik varelse, som apatiskt stirrar ut över kanalens vatten eller likgiltigt följer förbipasserande individer. Stannar någon händelsevis under förbifarten kommer genast lite liv i gestalten innanför disken, allt medan instinkten blixtnabbt mönstrar den eventuella kunden. Vill han köpa, vill han bara »titta»?

Denna morgon har emellertid bazarkommersen ännu inte kommit igång. Desto livligare i de stora hallarna, där kött-, fläsk- och charkuterihandlarna ha sitt tillhåll. Så långt ögat ser en enda färgorgie i rött, mot vilken blodbestänkta, vita överdragsrockar och blixtrande blanka knivklingsor effektivt kontrastera. Pruttande kvinnor i alla åldrar, av alla klasser trängas utanför diskarna för att få de bästa bitarna, andra rusa de trånga passagerna fram som jagade av någon osynlig. Några ta kommersen med ro: träffa bekanta, prata, skvallra, ge varandra rysligt intima förtroenden, ofta så öppenhjärtigt och högljutt, att de som hasta förbi också få del av hemligheten. Men över allt, över alla svepa och sväva kväljande dunster av nyslaktat kött, av blod, färskt eller levrat, av halvrutten vildfågel, av gammal ost, av jästa konserver, av sillake och starkt transpirerande människokroppar — en odör av annat slag än torgens.

Från Stora Nygatan kommer just nu en äldre, distingerad herre, lång och smärt. Struttande är gången och doppskon stöter taktfast mot stenläggningen. I ena handen bär han en torgkasse, något medfaren: konsul Teodor Dickingson, på väg till torgen. Varje lördagsmorgon vid samma tid. På vederbörligt avstånd efter honom herr konsulns husföreståndarinna, den i

tjänsten grånade fröken Andina. Även hon med en kasse i handen. Fröken Andina går raka vägen till Stora Saluhallen, ty hon är specialist på filéer, halv-rutten fågel och feta fransyskor. Konsul Teodor befattar sig inte med denna affär. Han är specialist på fisk och grönsaker. Konsul Teodor tvärrar spåret, en poliskonstapel på Teaterbron gör honnör, en halvbåge med hatten till svar: gomorrön, och konsul Teodor fortsätter vägen fram utmed bazarbodarna, sedvanliga stråket. Av gammal vana kastar han i förbifarten en morgonnyter sidoblick på dessa bodar: knixar bakom diskarna och hatten beskriver en halvbåge, medan doppskon slår takten. Konsul Teodor går raka vägen till de fattiga gummorna utmed kanalen. De niga, dra isär mun till ett brett igenkännande flin och rätta samtidigt till hattskrällan eller schaletten.

— Gomorrön — gomorrön, hälsar konsul Teodor och christyhatten beskriver sin sedvanliga halvbåge.

Första anhalten hos den bastanta Rubina från Ucklum:

— Nå, Rubina, finns några kantareller i dag?

Rubina:

— Inte hos mej, herr konsul, men Sara i Älkista har.

Sara i Älkista, som står bredvid, är en liten klotrund, illmarig gumma med svart stripigt hår. Hon niger djupt, lägger huvet på sned och säger:

— Jag har allt ett par liter — men fina, jästans' es så fina, må herr konsul tro.

— Bra. Kostar?

Sara halvviskar:

— Herr konsul kan betala va herr konsul vell.

Gamla vanliga frasen på denna torgkanten. Han väntar sig aldrig något annat svar. Konsul Teodor räcker Sara en femma, får ett par kronor tillbaka, öppnar

kassen och två liter kantareller hamna på kassens botten. Sedan hänger konsul Teodor kassen över armen, lyfter hatten i halvbåge och går vidare. Hela raden gummor guppa på en och samma gång. Sen säga de i korus:

— Konsul Teodor är sej liker.

Men konsul Teodor hör inte eftermälet. Konsuln fortsätter förbi bazarhörnan upp mot Kungstorget. I täta rader stå slagfärdiga bondmoror, stöddiga jäntor, sluga bondgubbar, ältande tobaksbussen, halv vuxna pojkar i sportmössa och lindade ben. Allt vad lantmannen har till salu ligger uppradat här: smörklimpar, brokigt bemålade tinor, innehållande ägg, skyddade mot stötar av hackelse eller sågspån, saltgurkor och gurkor för inläggning, syltlök, honung på flaskor, märkta med svenska biodlareföreningens prydliga etikett (en viktig sak), nyystad ost, formad till klot, hönor, tuppar, kycklingar med kringvidna nackar och brystna ögon, grönsaker, rotfrukter — till allt finns kunder. Köparen stannar, mönstrar varan, frågar efter priset, prutar på öret, handlar eller går vidare till nästa konkurrent. Och säljarna prisa sina varor i levande, ofta saftiga vändningar.

Konsul Teodor avlyssnar ofrivilligt följande dialog:

— Är smöret färskt?

— Färskt, ja — vi tjärna' i går, frua lella. Mett smör slöss di öm i socetén.

— Å äggen?

— Di plocka vi närpå direkt ur rompa på hönera i går kväll, kan la ente vara färskare, frua lella.

— Va' kostar hönan där?

— Höna' — nää, den har nog al'ri vart höna — dä ä en augustiköckling, gödder mä majs änna sen kräket kom te vala.

Bondmorans röst sjunker plötsligt ner till en viskning:

— Frua ser så snäller ut. Ja s'a lämna läckerheta te en å femti.

— För den?

— För den, ja.

— En krona räcker till.

Bondmoran mulnar. Hon tar på sig en förolämpad min och fräser till:

— Bäst frua går te en aen. Ja behöver inte kuscha bört mina köcklinga.

Frun svänger på klacken. Bondmoran gör ett sista försök, hon lutar sig fram:

— Vi blir la sams?

— För en krona — inte ett öre mer.

— Ta'n då.

Frun betalar och går. Andra komma i stället, tumma, diskutera, pruta, allt medan strömmen av köpare böljar upp och ner, upp och ner. Här och var utbytas vänliga hälsningar, förstulna ögonkast, djupa nigningar, allt efter de mötandes samhällsställning inbördes.

Men högre än allt folk struttar konsul Teodor Dickingson fram mellan raderna, stannar apropå, hälsar, mönstrar varorna, köper eller går vidare. Bondgubbar och -gummor viska till varann:

— Se, där kommer konsul Teodor. Vem tänker han gynna i dag, tro?

Alla känna honom och trakta efter att bli favoriserade, ty efteråt kunna de säga: »konsul Dickingson handlar hos mej.»

Men konsuln fortsätter. På en någorlunda avgränsad plats mitt i allt ståhejet sitter ett tjugtal fjäderplockerskor. Detta arbete är ett specialjobb, som gummorna monopoliserat uteslutande för egen del. De sitta på pinnstolar tätt intill varann, äro väl ombundna i tjocka

ylleschalar och med brokiga, hemvävda dukar på huvudet. De plocka, så fjädern ryker som mjölstoff. Deras flinka fingrar gå i ett och de prata alla på en gång, fullständigt obekymrade om allt som rör sig omkring dem. Men när konsul Teodor passerar, hålla de upp, nickande på en och samma gång. Konsul Teodor lyfter hatten i halvbåge och kostar för undantags skull på sig ett tjuvpojksleende: vete tusan, hur länge han sett dessa kvinnor sitta där.

Men konsul Teodor fyller sin kasse undan för undan. Ofta köper konsuln mer än han behöver. Bara för nöjet att få byta några ord med gamla bekanta kommersar konsul Teodor både här och där. Dessa affärer stimulera andra spekulanter. Konsul Teodor är med andra ord en levande reklam för sina vänner från landet. Slutligen kommer konsuln till gubben Röd, av vilken han köpt inläggsgurkor i tjugu år.

Gubben Röd är en storruxen, kraftig bonde med svart helskägg och en tjock ylleschal om halsen. Över de grovhuggna dragen ligger något i hög grad personligt, och därtill svär gubben Röd som en borstbindare. Men hans gurkor äro alltid av prima kvalité: små och jämna. Då Röd blir varse konsul Teodor stryker han sig om skägget, lyfter sävligt på mössan (något ganska ovanligt för honom) och säger:

— Ja trodde, djävel i mi tina, att konsul glömde bört mej i år.

— Å ne'.

— Fem tjog som vanli't?

Konsuln nickar:

Röd räknar upp, och medan gubben räknar mumlar han i skägget:

— Ont om gurker i år — finns ingen luspetter på hela törget som har gurker mer än ja, herr konsul. Men August Röd sköter sina gurker, se. Han använder

bara den allra finaste sk-ten te gössel, tvi — gubben blinkar och fortsätter att räkna, medan konsul Teodor noga följer honom med ögonen, så inte Röd smusslar in några fläckiga. Röd är ej att lita på.

Därpå betalar konsul Teodor samt tillägger:

— Fröken Andina hämtar dem. Sedan lyfter han hatten i halvbåge och går.

Röd mumlar efter honom:

— En sattans gubbe te å stå ve sej. Men han skulle vara bonne å stå på törget, feck'en se. Och Röd lägger in en ny mullbänk. Just då passerar en dam, åtföljd av sin kokerska.

Röd:

— Fina gurkor, frua — di ende som finns på hela törget, frua. Konsul Dickingson köpte tjuge tjog för e' stun'sen.

Hon nickar:

— Jaså, konsuln köper av er?

— Allti här — ska vi ha en slank?

— Kostar?

— Två kronor tjojet.

— Två kronor?

— Jaa.

— Nä, vet ni va'.

— Sk-t i't då, säger Röd ogenerat.

Damen blinkar åt sin kokerska — och köper tio tjog.

Då lyser Röd upp, böjer sig fram, halvviskar:

— Mina gurkor ä utan konkurrens, ser frua — ingen använder — häm — så finer gössel, se.

Damen rynkar näsan, vänder sig bort.

Röd:

— Höhö.

Frun betalar och går, kokerskan får sköta om resten.

Men konsul Dickingson, som nu gjort ifrån sig här, sätter direkt kurs på Fisktorget.

Vid kajen ligga skärgårdsskutorna tätt, tätt bredvid varann. Men skepparna mångla icke med fisk i dag. Skutorna äro flytande fruktstånd. En jämn ström besökare, mest av lägre medelklass och folk från arbetarekvarteren, äro deras kunder. Konsul Teodor tittar ett tag på denna livliga kommers. Runt omkring samlas som på kommando en hel liten flock av dåligt klädda ungar. Konsul Teodor, deras tomte, tar upp en handfull småmynt ur byxfickan: ingen blir lottlös. Med öronbedövande glädjetjut rusa ungarna ombord. Under tumultet faller den minste i kanalen. Men den påpasslige kajlodaren Nicke Flint fiskar upp pojken med en båtshake. För smågrabbarna är Nicke en hjälte. Konsul Teodor vinkar till sig räddaren: i två slag är denne framme, pirkan flyger av, blottande ett skalligt huvud. Nicke får en tiokronorssedel, tar i hand och stammar hest:

— Alldeles fö' mö-möcke, konsul Ti-Tiodor. Jå båra gjo'de mi plekt, mi plekt, se — resten slukar en host-attack. Kajlodaren skyndar sedan via Husarbron raka vägen till den vid andra sidan kanalen liggande Pustervikskällaren, av folkhumorn kallad Röven.

Konsul Teodor ser på klockan. Tiden hastar. Han styr stegen upp mot torget, kryssande mellan rader av massiva, storvuxna månglerskor, slagfärdiga som bondmororna på Kungstorget, och asperöfiskare som övergått till uppköparens bekvämare sysselsättning. Men alla äro till det yttre lika de äkta sönerna av havsbandet: sjöstövlar, sydväst, stortröja, ringar i öronen.

Även Fisktorget vimlar av folk, ty lördagen är göteborgarnas stora fiskdag. Konsul Teodor skall i dag ha havslax och kolja. Koljan, denna av småfolket föraktade fisk, är för konsul Teodor en delikatess, bara man får den lagom stor samt nyfångad. Fiskmadamerna niga och asperöfiskarna ta åt mössan, när de bli varse

konsul Teodors högresta gestalt. Han är icke bestämd kund hos någon utan köper där det passar honom bäst. Konsuln går omkring, klämmer om fiskliven, lyfter upp gällocken. Ingen kan lura honom på denna kommers.

Slutligen stannar konsul Teodor vid Lax-Malins stånd. Malin, en nästan fyrkantig kvinna i 50-års-åldern, svullen av köld och fett späck, röd i ansiktet men enögd, pratar som med en jämlike. Konsul Teodor är gemen tillbaka. Lax-Malin talar och svarar i höjdläget — bara för att locka kunder från närmaste konkurrenter. Och hon lyckas. Som vanligt. En ung dam, insvept i pälsverk, petar med yttersta nagelspetsen på en rödspätta och säger:

— Den här flundran är väl riktigt frisk?

Malin öppnar sin tandlösa mun på vid gavel:

— Fresk, ja — lika fresk som frua. — Hur många ska vi ha då?

I detsamma vänder sig konsul Teodor om. Den unga damen niger till hälften, till hälften böjer hon sitt nyshinglade huvud.

Konsul Teodor:

— Gomorron — gomorron, fru Angel är också ute i fiskärenden?

— Ja, säger hon och tillägger: Tjems ska ju alltid ha sin fisk på lördag.

Konsul Teodor:

— Fisk är gott, lilla fru Angel.

— Visst är fisk gott, men...

— Men?

— Bara så besvärligt att köpa den, tycker jag.

Konsul Teodor:

— Köpa fisk är en konst, som man lär sej med tiden, fru Angel.

Och på stående fot ger konsul Teodor unga frun en lektion i denna konst.

Lax-Malins stånd blir med ens kringvärmat av damer, som passa tillfället att få höra en gammal fiskkännarens kloka ord.

Malin njuter i fulla drag. Icke för lektionens egen skull. Men det är så roligt att höra konsul Teodors röst. Han lägger sina ord så väl. En fin herre. Efter lektionens slut går konsuln över till Fiskhallen för att få ett par krabbor till söndagsfrukosten. Krabba au naturel: mums.

Sedan är torgronden slut för den här gången och konsul Teodor tar en bil utanför Otto Berlins för att hinna hem i tid. — Klockan halv nio sitter konsul Teodor vid frukostbordet. Klockan nio möter han tvillingbrodern på trappan.

— Gomorron, Tomas.

— Gomorron, Teodor.

Struttande anträda de den sedvanliga promenaden ner till kontoret. Stegen eka taktfast, cigarrerna sitta i mungipan, hattarna beskriva sirliga halvbågar till höger och vänster.

VI.

Tos. Dickingson & C:is exportstatistik för senaste treårsperiod hade visat mindre tillfredsställande resultat. Av denna anledning företog juniorchefen sin stora utländska rundresa. Efter hemkomsten började Osborne omedelbart utarbete en detaljerad berättelse över gjorda rön och iakttagelser, samtidigt som han ganska enträget påyrkade en konferens med cheferna för de bruk och industrier firman representerade. Konsul Tomas gick efter en del om och men in på förslaget. Och i dag, en månad efter Osbornes hemkomst, skall denna konferens äga rum på Lilla Börssalen.

Klockan tio bänka sig tjugu allvarliga herrar kring ett avlångt bord i salens mitt. Konsul Tomas Dickingson har sin plats vid bordets överända: han skall leda förhandlingarna. Till höger om honom juniorchefen. Vid den andra ändan sitter konsul Teodor.

De främlingar, som nu på firmans önskan samlats till denna konferens, representera en mångfald variationer av svenska företagare. Somliga äro gamla, bistra gråskägg, andra stå på sitt livs middagshöjd, några tillhöra den yngre generationen: hårda, handlingskraftiga typer, vilka på ett ganska frappant sätt bryta mot äldre årgångar. Just dessa senare äro minst belåtna med Tos. Dickingson & C:is enligt deras mening traditionsbundna affärsmetoder. Och de ha därför ingen-

ting emot en brytning. — Men ännu känna de sig inte riktigt sadelfasta.

Konsul Tomas Dickingson hälsar i egenskap av chef för firmans exportavdelning herrarna välkomna.

Därpå ger han en historik över det gamla köpmanshusets utveckling. Denna historik vädjar samtidigt till firmans sedan starten konsekvent praktiserade affärsprinciper:

— Min salig far stod alltid i första hand på sina uppdragsgivares sida. Vi, hans efterträdare, har redeligen gått i hans fotspår samt efter bästa förmåga arbetat för de fabriker och bruk, som under tidernas lopp vänt sig till oss. Nu har ju, glädjande nog, svensk exportindustri gått en ovanligt snabb utveckling till mötes och jag förstår mycket väl, att våra företagare, särskilt de yngre (en glimt i den gamles ögon) ivrigt trakta efter ökad produktion. Men låt oss inte gå för brådstörtat till väga, ty då kan hända att vi får bevittna ett bakslag utefter hela linjen. Jag vill bara i detta sammanhang erinra om kristidens likvidering. Tos. Dickingson lät inte narra sig till några våghalsiga äventyr då, ehuru mycket lönande sådana erbjödo sig snart sagt varenda dag. Frestelserna voro stora: våra herrar uppdragsgivare ville givetvis utnyttja den abnorma situationen. Firman höll emot, höll emot av alla krafter. Och tack vare detta motstånd gingo vi relativt oskadda igenom kraschtidens skärseld. Men fort rider tiden sin ystra fåle — och fort rider glömskan (konsul Tomas sneglar på de yngre konferensdeltagarna, som se lite generade ut). Det allmänna marknadsläget är visserligen stabilare nu — men, mina herrar, den latenta politiska oron ute i världen kan flamma upp, kan när som helst explodera. Då ha vi motigheterna över oss igen. *Eile mit Weile* har varit min ledstjärna. Och den kommer jag alltjämt att följa. Jag ber nu få

överlämna ordet till min son, som skall meddela rön och iakttagelser från sin resa. Sedan hoppas jag, att vi under förhandlingarnas gång finner vägen till gott samförstånd.

Några sekunders tystnad.

Sedan kommer turen till firmans juniorchef, som meddelar ett kortfattat sammandrag ur sin reseberättelse.

Först en exposé över sist förflutna seklets internationella handelsförbindelser, koncentrerade till brittiska imperiets huvudstad: London förblir världsmarknadens centrum ända fram till de europeiska ofärdsåren. Vid denna tidpunkt övertar Amerika den ekonomiska ledningen. New York distanserar London och produktionens avsättningsgränser vidgas. Verkningarna av denna förskjutning kunna spåras ända hit upp. Vi ha fått ett vidsträcktare arbetsfält. Men även större risker — och icke minst hårdare konkurrens. Alla här församlade känna ju till den saken. Fast man bör själv studera förhållandena därborta på andra sidan klotet för att kunna bilda sig ett begrepp om, vilka svårigheter särskilt amerikanarna resa i vår väg. På allvar fruktande svensk kvalitetsindustri motarbeta de oss med näbbar och klor. Men nu till resan. Den gick från London via Paris direkt till Canada och Australien. Jag gjorde dessutom en orienteringstripp till latinska Amerika, där inom parentes sagt svensk företagsamhet har mycket stora chanser. Då emellertid Tos. Dickingson huvudsakligen inriktat sig på de engelsktalande länderna, koncentrerade jag mina studier till dem. Med välvilligt bistånd av våra konsulära representanter blev jag i tillfälle att ganska ingående dryfta exportmöjligheterna på dessa länder, där svensk industri står högt i ropet. Trävaror, papper, massa och stålverksprodukter äro livligt efterfrågade. Jag vill

dock inte sticka under stol med, att våra s. k. småindustrier, grundade på nya uppfinningar och patent, ha rätt så stora möjligheter. Men enär Tos. Dickingson icke ägnat sig åt denna exportgren, har jag ej heller någon anledning att närmare gå in på ämnet. Kort sagt: svenska varor skulle ha stora chanser i dessa länder — om inte den övermäktiga amerikanska konkurrensen praktiserade sina dumpingmetoder. Emellertid anser jag, att om vi hade egna försäljningskontor i de större affärscentra, borde vi kunna neutralisera denna konkurrens till en viss grad. Sådant kostar emellertid pengar. Om därför de med oss samarbetande bruken och fabrikerna ville repartisera till dessa uppgifter, vågar jag bestämt tro, att vår firma skulle bli i stånd att ansenligt utvidga sin export.

Herr Osborne har talat. På den höga, vid tinningarna inbuktade pannan glänsa ett par svett droppar, ena ögonbrynet rycker lite nervöst och över de annars vekt betonade dragen ligger ett spänt uttryck av manlig beslutsamhet, som inte förfelar att göra sin verkan på konferensdeltagarna. Flera av dem ha i firmans juniorchef endast sett en ganska slätstruken cityherre. Nu har han, ehuru sent omsider, avlagt sitt yrkes mandsprov, ett prov som de uppriktigt sagt icke trott honom om. Konsul Tomas delade visserligen icke till punkt och pricka tendensen i sonens promemoria. Han ville utesluta några alltför nymodiga reflexioner. Men herr Osborne vägrade, påpekande att just dessa vore ägnade att skapa en försonligare stämning. Icke minst bland de yngre företagarna. Fadern lät honom hållas — och nu är konsul Tomas nästan glad över att sonens frispråkighet fick komma till uttryck, ty han ser med berättigad stolthet, att promemorian slagit an på lite var.

Talan är fri.

Den äldste i laget, brukspatron Christian Lovén, en ännu högrest man med gråblått hår, yviga grå mustascher, melerat pipskägg och kolorerad örnäsa, öppnar diskussionen. Brukspatron trummar med tummen mot bordskivan, harklar fram ett gutturalt ähäm och tar till orda:

— Juniorchefens instruktiva reseberättelse har vi åhört med stort intresse. Tillåt mej gratulera. Lite var gjorde väl sina reflexioner under tiden. Den andre si, den andre så. De framförda synpunkterna har i varje fall vidgat min egen blick för den svenska exportindustriens växande möjligheter därute. Oss ligger givetvis om hjärtat att öka försäljningen. Javäl. Herr Osborne har påpekat svårigheterna. Jag tror inte, att han överdriver. Men jag hyser liksom min vän Tomas den mening, att avsättningen bör vara riskfri. Nya marknader ska vi inte pressa fram till varje pris. Jag är dock med om att deltaga i kostnaderna för en fastare, mera tidsbetonad organisation av firmans utländska agenter men på villkor, att dessa agenter uteslutande stå i firmans tjänst.

Brukspatron Christian Lovén nickar bifall till sina egna ord, tvinnar mustaschen och tillägger:

— För tillfället har jag inget mer att andraga.

Några sekunders tystnad. Konsul Teodor följer med spjuveraktigt intresse tvenne vägglöss, som gravitetiskt promenera över en folkligt formad näsa. Näsan är den mest framträdande detaljen på en porträttmålning i förgylld ram mitt emot konsul Teodor.

Men nu tar nästa man, disponent för Tallåsens A.-B., till orda. Tallåsen är en mäktig koncern, som i sig innesluter skogar, sågverk, pappersbruk och massafabriker. Han heter Gerhard Pool, är cirka 50 år, rödlätt, massiv men med bestämda, nästan överexponerade drag. Det bruna håret, med vita slingor, benat i mit-

ten, och på den breda näsryggen sitter en guldpincené med tillhörande snodd. Den utländska generalförsäljningen för Tallåsens är en av firman Dickingsons största inkomstkällor, och Edvard Restless, den allt mera närgångne konkurrenten, gör stora ansträngningar att åtminstone få övertaga en del av denna försäljning. Disponent Pool har slagit dövörat till för varje försök i den vägen: åtminstone så länge vännen Tomas lever, får allt bli vid det gamla — såvida icke omsättningen dalar i oroväckande grad.

Tyvänn visar sista skeppningssäsongen, att dessa farhågor icke äro uteslutna. Även disponent Pool gjorde i anslutning till juniorchefens reseberättelse sina reflexioner. Disponenten har visserligen icke haft några högt uppskruvade illusioner om herr Osbornes köpmannatalang men måste nu erkänna, att han bi-bragts en mera sympatisk inställning: Dickingson junior är utan tvivel en på sitt sätt begåvad man. Disponent Pool undrar dock, huruvida icke denna begåvning snarare ligger åt det representativa. Hur som helst, han säger:

— Juniorchefens promemoria är onekligen ett mycket intressant aktstycke.

Därpå utlägger Tallåsens mäktige chef sin personliga mening om lämpligaste sättet att driva fram ökad försäljning utan att därför åsidosätta riskmomentet:

— Vi exportörer se med förtrytelse hur landets handelsbalans år efter år försämras. Den närmar sig nu två hundra miljoner, en väldig summa. Tyvärr visar denna negativa tendens ingen som helst avmattning.

Konsul Teodor, som hittills suttit tyst som muren, avbryter:

— Ursäkta, Gerhard, men fjolårets importökning

beror i främsta rummet helt eller åtminstone delvis på felslagen hemmaskörd av brödsäd.

Konsul Teodor, firmans importchef, vill försvara sin domän mot obefogade angrepp. Disponent Pool nickar:

— Sant, Teo — men du importerar desslikes saker och ting, som vi själva producera lika bra, lika billigt.

— Frukt?

— Inte precis — men vävnader, damartiklar och — hm — annat krams, om jag så får uttrycka mej. Fast nu ska vi inte komma ihop om den saken. Faktum är, att Sverige importerar mer än det har råd med. Vi måste därför även av denna anledning upparbeta nya marknader och dem har vi att söka på andra sidan klotet. Till omorganisation av firmans transoceaniska agentur är även jag villig att satsa, bara pengarna inte kastas i sjön. Principiellt accepterar jag alltså juniorchefens förslag. Men det måste genomföras med kraft. I varje fall bör ej firmans export uteslutande dirigeras från London. Den tiden är icke mer.

Halvhöga instämmanden: herr Osbornes gulbleka drag skifta en smula i lätt rosafärg. Skiftningen går lika fort som den kom. Konferensens ordförande ser själv ut som om han håller på att svälja en förödmjukelse. Men tiger.

Nästa inlägg kommer från yngste deltagaren i denna ganska ovanliga konferens. Han heter John Wendels och dirigerar Persbo konstsilkefabriker, som för blott några år sedan satte i gång. Men redan nu, tack vare chefens rivande kommersiella begåvning, har Persbo en årlig omslutning av ett par miljoner. Direktör Wendels, en liten senig herre, med fast, stålgrå blick och skarpt skurna drag, är egentligen handelsresande till professionen. Redan vid 30-års åldern i kontakt med den schweiziska konstsilkeindustrien lyckades han

snappa upp fabriktionshemligheterna. Med hjälp av en kemist förbättrade herr Wendels metoden till den grad, att han inom kort tror sig kunna diktera priserna på världsmarknaden. Konsul Tomas ville till en början högst ogärna låna sin firma åt detta nystartade företag, som tillverkade silkeunderkläder av cellulosa. Däremot hade Persbo ganska stort behov av Tos. Dickingson & Co. just då. Direktör Wendels lyckades äntligen övertala konsul Tomas. Resultatet har emellertid inte motsvarat förväntningarna. Direktör Wendels säger också sin mening utan omsvep:

— Jag hyser den största aktning för Tos. Dickingson & Co., men undrar om firman verkligen på allvar bemödar sig om att introducera nya fabriktionsartiklar därute.

Konsul Tomas hostar, konsul Teodor snyter sig ganska hårt, herr Osborne tänker: nu får vi tack för hjälpen vid starten, och firmans trogne vän, gamle brukspatron Christian Lovén, trummar med tummen mot bordskivan som om han ville avbryta talaren. De andra äro neutrala. Endast två av de yngre, ledare för rena patentindustrier, nicka ett knappt märkbart bifall.

Herr Wendels fortsätter:

— En generalförsäljare måste alltid vara redo att gå i bräsch för sitt lands exportindustri. Lika viktigt är dock, att han med all kraft propagerar för konkurrenskraftiga nyheter. Målmedvetet lancerade kunna dessa bli av stor framtida betydelse — icke minst för landets handelsbalans. Jag vågar tro, att firman Dickingson icke tillräckligt beaktat denna på sidan om de direkta affärerna liggande fråga, en fråga som f. ö. även är av nationalekonomisk betydelse.

Firmans exportverksamhet har aldrig förr blivit utsatt för en sådan, enligt konsul Tomas' mening, orättfärdig kritik och därtill av en sannskyldig gröngöling.

Men han behärskar sig. Däremot kan ej konsul Teodor tiga, utan avbryter:

— Herr Wendels bör inte känna några som helst förpliktelser att fortsätta samarbetet med oss.

Direktör Wendels blir blodröd. Detta inkast hade han troligen inte väntat sig. Efter ett ögonblicks funderande kommer repliken:

— Detta vet jag, konsul Dickingson.

Under tvenne sekunder råder olidlig tryckande tystnad. Därpå säger direktör Wendels, nu i konciliant ton:

— Vi får tåla kritik lite var. För egen del har jag ingenting emot att fortsätta förbindelsen under förutsättning att den av juniorchefen föreslagna agentorganisationen kommer till stånd. Herr Wendels talar kort, kallt, affärsmässigt, endast kalkylerande med realiteter.

Konsul Teodor ville helst köra ut denne unge herre, som vågar ta sig en sådan ton här i detta sällskap av perfekta gentlemän. Men både konsul Tomas och herr Osborne ger honom ögon; konsul Teodor förstår och hans koleriska temperament lägger sig en smula.

Ytterligare några av de främmande deltagarna yttra sig, men de yttra sig i största allmänhet. Herrarna Dickingson, far och son, replikera även de i största allmänhet. Sedan är konferensen slut och konsul Tomas bjuder till lunch. Appellen skingrar med ens den tryckande atmosfären.

På Gustaf Adolfs torg står en polis, med nyfiken undran mönstrande dessa ytterst soignerade herrar, så olika dem som komma och gå här.

De flesta av konferensdeltagarna ha personliga relationer till familjen Dickingson och när de besöka staden, äro de alltid gärna sedda gäster hos konsul Tomas. Nu kommer också en skara främlingar, bland

dem direktör John Wendels. Konsul Tomas presenter sin hustru och dotter. Sedan går man till bords.

Direktör Wendels förstår att värdesätta en utsökt lunch. Men denna gång glömmer han att göra heder åt anrättningarna, ja han glömmer t. o. m. sina kontroverser med herrarna Dickingson, ty husets unga dotter förhäxar honom med sin charm. Fröken Bell hyser icke samma spontana känslor för herr Wendels. Hon tycker, att han ser ut som en riktig puttifnasker. Men till det yttre visar fröken Bell den mest förtjusande älskvärdhet, en älskvärdhet som hon förresten delar ut i lika stora portioner till både gamla, unga och medelålders i detta exklusiva sällskap, där hennes fars firma kritiserats och synats som aldrig förr. Direktör Wendels tror sig emellertid kunna hålla hundra mot ett om att han, just han, står i större gunst än de andra: naturligtvis vet hon om vilken rivande framtidskarl jag är, tänker han.

Vid uppbrottet blir direktör Wendels i tillfälle att byta några ord utöver de vanliga hövlighetsfraserna med fröken Bell. Direktören står som fastnaglad, ända tills en av hans goda vänner diskret slår honom på axeln.

Då rodnar herr Wendels, bjuder farväl och går baklänges under ideliga bugningar.

Kors, en sån lustig prick, tänker fröken Bell.

Men direktören för Persbo konstsilkefabriker gömmer den unga damens bild i sitt hjärta.

VII.

Konsulinnan Valborg Dickingson har ett stort, ett enda stort och levande intresse: hon idkar välgörenhet i det tysta. Konsulinnan är emellertid ytterst angelägen om att icke hennes välgörenhet kommer till allmänhetens kännedom. Men den har i alla fall blivit en offentlig hemlighet.

Bland Masthuggsbergen, uppe i Landala, nere i Nordstaden bo hennes skyddslingar. Hon tar en stadsdel var tredje vecka och är då alltid åtföljd av Laura, husan.

Denna gång skall hon till Nordstaden.

— Får jag vikariera för Laura? frågar Bell.

Konsulinnan blir lite förvånad: dottern har aldrig lagt i dagen något intresse av detta slag. En nyck kanske — som så mycket annat.

Konsulinnan forskar icke närmare efter orsaken. Hon säger: — Snällt att göra din mor sällskap. Nöden på närhåll manar till eftertanke.

Bell nickar utan djupare eftertryck. Uppriktigt sagt vill hon med detta plötsligt påkomna intresse värva modern för sina egna planer. Bell tänker: jag måste först få mamma över på min sida, sedan följer nog pappa efter.

Laura har gjort i ordning några korgar matvaror samt ett paket avlagda kläder, som chauffören tar hand om. Nu komma mor och dotter ner. Konsulinnan Dickingson med ett lätt flor för ansiktet. Floret

liksom skyddar henne för närgångna blickar. Chaufför Vall, en gammal rynkig, korrekt trotjänare från hästdroskornas tid, sätter två fingrar till mösskärmen, fru Dickingson ger första adressen: bilen rullar genom city och Nordstaden in på den dystra Nedre Kvarnbergsgatan, så smal, så ojämn, att bilen med svårighet kan ta sig fram.

Utanför ett av de mest förfallna husen vid denna gata stannar Vall. Gatan ligger tyst och övergiven.

Men ett, tu, tre samlas en hel liten flock trasparvlar kring bilen. Deras vessleögon stirra in i kupén. Den äldste viskar något till sina kamrater. Tvärs över gatan står en hafsigt klädd kvinna. Hon har ett skorvigt dibarn vid bröstet, blottat till hälften. Barnet skriker. Modern tystar högljutt på avkomman, allt medan hon girigt nyfiken följer den lilla gatuscenen. Chaufför Vall hoppar ner, öppnar kupédörren, tar korgarna och paketet samt går in genom ett smalt prång, som vidgar sig till en kullerstensbelagd gård, belamrad av åkarkärror, skrot och avskräde, lösa vagnshjul, nerruttnade häckar. I skydd av all denna bråte har en kattmamma rätt sitt bo. Gulspräckliga ungar kila blixtnabbt av och an. Från ett hål under den sönderspruckna brandgaveln lysa fosforescerande råttögon. Längst fram ett rödmålat ruckel med trappsvale. Fönstren, till antalet två, äro små som hemlighusens på landet.

Vall går före, sätter ner sin börda vid svalen och återvänder.

Fröken Bell rister axlarna vid anblicken av denna armodets exteriör. Konsulinnan lyfter till sig korgarna, uppmanar dottern att ta hand om paketet samt går med tysta, hemvana steg uppför en skranglig trappa. Bell följer efter. Trappan leder till en med klinka försedd dörr. Konsulinnan knackar diskret. En krokryggig

liten gumma öppnar. Gumman stöder sig på en käpp och det nästan skalliga huvudet nickar, nickar. När den gamla får se vem som kommer på visit, bli de skumma ögonen tårdränkta och hon niger, niger. Omedelbart innanför dörren boningsrummet, lågt till tak samt med riskabelt hög tröskel. Rummet, litet och fyrkantigt, är försett med öppen spis av det gamla slaget, en pinnsoffa, en puff, en skranglig stickmaskin, ett par vägghyllor och två omålade fönsterbord. På hyllorna några koppar utan öron, en tillbringare, ett par bleckmuggar. På puffen, som står längst bort i ena hörnet, sitter en människospillra av mankön cirka 30 år. Han har ett vackert format huvud. Hög, marmorvit panna. Det svarta håret lockar sig naturligtvis vid tinningarna. Men pupillerna äro ideligen i rörelse och munnen dreglar seg saliv, som flyter ut vid mungiporna och fortsätter ner på den fläckiga kavajen. Fröken Bell rygger förskräckt tillbaka mot tröskeln.

När mannen får syn på de båda damerna, bli de simmiga pupillernas rotation ännu livligare, han fäktar med de långa, genomskinliga händerna och tungan lallar i ett:

— Öö-bubbubb — hee — ööbubbubb — hee —

Fröken Bell fryser utefter ryggraden.

Men konsulinnan Dickingson viker omedelbart upp floret, går fram till mannen, stryker honom över pannan och säger på sin distinkta höggöteborgska:

— Goddag, Agaton.

Agatons förtvinade kropp skakar av en plötsligt frambrytande glädjeparoxysm, dreglet vid mungiporna blir ännu rikligare, och den lallande tungan kan av idel förtjusning endast få fram en enda vokal:

— Ööööööö —

Modern uppmanar honom att vara tyst.

Konsulinnan:

— Låt Agaton hållas.

Fröken Bell har under tiden tagit ut ett par steg på golvet — beredd att göra helt om när som helst.

Agaton lägger sitt vackra huvud på sned, mönstrande den unga damen med beundrande blickar, alltmedan tungan lallar:

— Hehehehe — samtidigt försöker han stryka undan dreglet ur mungiporna. Men vid varje försök sjunker handen viljelöst tillbaka, och det kommer något så skärande tröslöst över hela gestalten, att fru Dickingsons hjärta kvider av smärta.

Korgarna öppnas. Agaton ger sitt bifall till känna på det mest oförställda sätt han förmår:

— Ööööö — samt försöker stiga upp men mäktar icke.

Sedan konsulinnan med dotterns hjälp plockat fram matvarorna, tar hon upp sin börs och ger Agatons mor tre tiokronorssedlar. Den gamla guppniger, torkar de rinnande ögonen och ber Gud välsigna fru Dickingson. Gummans tacksamhet är fåordig. Men den kommer från hjärtat — och går till hjärtat.

Så ta de båda damerna farväl. Den gamla följer dem ut på svalen, allt medan Agaton stammar i ett:

— Ööbubbubb — hehe — ööbubbubb — hehe —

Lätet hörs ända ner på gården, där barnskaran står i väntan och som en fattigkvarterets speciella upp-vaktning följer dem fram till bilen.

Vall får adress till nästa, bilen rullar makligt gatan ut samt stannar denna gång i närheten av S:t Eriks torg. Damerna passera en mörk portgång och nå så småningom det höga räcklets vindsvåning. Framför en spjaldörr, överdragen med tjärpapp, stanna de. Konsulinnan Dickingson knackar. En dov, tveksam stämman svarar:

— Stig på.

De komma in i ett rum, saknande varje spår av ordning och reda. Men på ett bord framme vid fönstret, med utsikt över Hultmans holme, älven och Hisinglandet, ligger en trave uppsvällt tjocka böcker, bundna i svart klot. Vid ena bordsändan en man, vid den andra en kvinna, båda till åren komna och med brillor på näsan. Knappt att de gitta se upp. Konsulinnan går fram till bordet, hälsande bekant. Då finna de för gott att resa sig. Mannen är en lång, benig gestalt med böljande grått helskägg och svart kalott på huvudet. Kvinnan, hans hustru, nästan lika högvuxen. Även hon gråhårig. Båda ha något stelt tillbakadraget, ja, rent av misstänksamt i såväl skick som åtbörder.

Fröken Bell, som står på lite avstånd, bevärdiga de icke med sin uppmärksamhet. Båda se förresten ganska frånvarande ut. Men när de apropå rikta blicken genom rutan och deras öga fångar de livfulla kaj- och hamnbilderna med Hisinglandet till blånande bakgrund, undergå deras drag en synbar skiftning av utvärtes tillfredsställelse.

Fru Dickingson:

— Ja, nu är jag här igen.

Mannen nickar — och sneglar samtidigt frågande på fröken Bell, som om han ville säga: men vad har den där här att göra.

Hustrun säger:

— Sitt, om de' passar.

Fru Dickingson:

— Jag står lika bra . . . Här är alltid så fridfullt —

— I andlig måtto, ja — och kvinnan kastar en likgiltig blick på den slarvigt uppbyggade tvåmansängen.

Mannen:

— Vårt liv ä en kort liten stund av förberedelse tell det eviga livet. Vaken å bedjen, säger skrefthen.

Hustrun:

— Ja, låtom oss vaka å bedja, att vi må redo varda, fru konsulinna — Kal å ja umgås mä vår Herre i Ordet varenda da, men ändå känner vi oss ente redo — ack ja, denna nådatid är durbar för var å en som längtar dit upp — hon pekar med sin seniga hand mot taket.

Fru Dickingson nickar.

På en hylla står ett par blecktallrikar med mjölk, i mjölken ligger hårda brödkanter till blöt.

Konsulinnan räcker kvinnan fyra tiokronorssedlar. Hon tar sedlarna i handen, kramande dem tillhoppa, som om de vore värdelösa papperslappar, men samtidigt lägger sig över hennes grågula, trötta ögon en fuktig hinna och mannen vänder sig bort: deras sätt att tacka för gåvan, som sätter dem i stånd att fortsätta sina bibelstudier utan bekymmer för världsliga ting. Men när de främmande damerna avlägsnat sig dra de båda makarna en suck av lättnad och återgå omedelbart till studiet av Den Heliga Skrift.

I huset intill bor en stuveriarbetarefamilj. Mannen fick för några år sen ett svårt ryggmärgslidande och är oförmögen att röra sig. Barnskaran stor. Hustrun sliter bittida och sent som tvätterska men kan ändå inte hålla nöden från dörren.

När damerna Dickingson komma in med sin korg uppstår ett väldigt hallå: fyra ungar, tre pojkar och en flicka rusa damerna till mötes med en uppsyn, som om de vore världens lyckligaste barn. Mor är som vanligt borta och tvättar. Far ligger i sin säng till synes oberörd av allt som rör sig omkring honom. Snövitt är skägget och ansiktet intorkat som en gubbes.

Konsulinnan Dickingson går fram till bädden och hälsar. Han nickar, nickar i slö resignation — men blicken talar tacksamhetens språk.

Barnen få mat. De mumsa, pladdra och ha sig,

komma fram till fröken Bell, fingra vid hennes kläder, viska till varann, mumsa igen, pladdra, pladdra på sorglösa barns sätt.

Fru Dickingson tömmer resten av korgens innehåll i skafferiet, låser det, ger mannen nyckeln, som denne gömmer under huvudkudden — händer och armar kan han dock röra något så när — räcker honom en femtilapp och går med en moderlig förmaning till barnen att hålla sig i styr.

De lyda uppmaningen, tills de båda damerna komma ut i trappan.

Ännu ett par besök i Nordstaden, därpå kör Vall direkt till Ekelundsgatan. Damerna stiga ur, vandrande en bit uppför denna gata, förr i världen de prostituerade kvinnornas huvudkvarter, vika av till höger. Konsulinnan Dickingson knackar diskret på klinkdörren till ett lågt litet hus, även det ett gammalt minne från prostitutionens dagar.

En i förtid åldrad kvinna öppnar. Ansiktet är urgrävt. Ur näsan flyter tjockt, illaluktande var. Ögonlocken till hälften uppfrätta. Och den utmärglade kroppen skakar med korta mellanrum av en ihålig hosta. Men denna kvinnoruin rör sig icke utan ett visst behag.

Damerna träda in i ett litet rum, unket och dåligt vädrat. På väggarna färglagda planscher, franska vykort och en rikedom av gulnade herrporträtt, somliga med dedikation fast namnen äro oläsliga.

Fröken Loris Sickerman, en gång den skönaste av kärlekens prästinnor i dessa kvarter, har fortfarande kvar sitt lilla mottagningsrum, fast det nu är ganska tomt på möbler. Nöden har undan för undan förvandlat dem till konstanter.

Men ännu i denna dag vilar en viss galant atmosfär

över detta rum. Och därtill bidrager i ingen ringa mån de många herrporträtten på väggarna.

Fröken Sickerman bjuder sitta. Konsulinnan tackar på ett naturligt sätt och slår sig ner. Fröken Bell följer med en viss tvekan moderns exempel.

Den gamla prästinnan fixerar oavbrutet den yngre av damerna: sådan, precis sådan såg fröken Loris Sickerman ut, när hon började.

De tre kvinnorna prata obesvärat om ditt och datt. Fröken Sickerman har ett sådant trevligt sätt. Men med korta mellanrum kommer en ihålig hostattack, skakande gestalten som ett torrt asplöv. Då ryser fröken Bell och sneglar samtidigt på porträtten.

Efter en stunds konversation får fröken Loris sin månadstilldelning i kontanter och damerna Dickingson återvända till bilen, som tar raka vägen hem till Stora Nygatan.

Konsulinnan till sin dotter:

— Nu har du sett några, men bara några interiörer från den värld, som döljer sig.

Fröken Bell:

— Men varför tar man ej dessa stackare till Gibraltar?

— Varför. — Dom vill inte dit, ty de älska friheten.

VIII.

Börskonferensen blev icke utan betydelse för det gamla köpmanshuset.

Juniorchefens redogörelse för sin resa, de iakttagelser han därvid gjort samt icke minst resp. industrichefers diskussionsinlägg visade tydligt nog, att Tos. Dickingson & Co. stod inför en brytningstid och måste pröva på nya vägar för att hålla sig uppe i konkurrensen. Ett par av de yngre konferensdeltagarna med direktör John Wendels i spetsen lät t. o. m. öppet förstå, att därest icke firman kunde vidga avsättningsmöjligheterna, ämnade de bryta förbindelsen och antingen sköta försäljningen direkt eller överlämna den i starkare händer.

Nå, konferensen slutade ju i frid och gamman hemma hos konsul Tomas. Men denne, som trots åren alltjämt var den sammanhållande kraften, insåg, att extra åtgärder måste vidtagas, om firman icke skulle äventyra sitt anseende. Med blandade känslor hade den gamle cityherrn åhört kritiken, särskilt från de yngre. Men å andra sidan var konsul Tomas en på sitt område skolad och tränad taktiker. Ett försvar för firmans hittills tillämpade försäljningsmetoder hade han mycket väl kunnat prestera men föredrog att tåga och i stället lyssna till de andra. På det sättet behöll konsul Tomas i alla fall övertaget. Huvudsaken var att börskonferensen ledde till praktiska resultat: ökad export.

Samtliga industrichefer hade ju under vissa villkor gått med på att deltaga i kostnaderna för en modernt utbyggd försäljningsorganisation. Och herr Osborne Dickingson fick i uppdrag att utarbeta riktlinjer. Juniorchefen tog genast itu med denna uppgift, som han slutförde efter ett par veckors förlopp.

Enligt planen borde självständiga, fast avlönade generalrepresentanter placeras i Melbourne, i Montreal, i Kapstaden, i Mexico City samt eventuellt i Buenos Aires eller Rio.

Hittills hade Tos. Dickingson bara haft en enda generalrepresentant, bosatt i London. Han hette Björn Arling, var född göteborgare men etablerade sig redan vid unga år som firman Dickingsons ombud.

Under juniorchefens sista besök i London hade de båda herrarna ingående dryftat behovet av en starkare utbyggd försäljningsorganisation. Genom världsmarknadens förskjutning till transoceana länder kunde herr Arling icke nog effektivt tillvarataga firmans intressen på dessa fjärran marknader. Detta hade han tidigare påpekat för konsul Tomas och även framställt förslag om att placera självständiga generalförsäljare i de utomeuropeiska affärscentra. Men då slog herrarna Dickingson dövörat till: firman ville helt enkelt inte gå in på dylika experiment, i synnerhet som de skulle komma att belasta omkostnadskontot med betydande summor utan direkt utsikt till vinst. Först sedan Edward Restless började praktisera just dessa av herr Arling förordade metoder, samtidigt hotande att ta både kunder och leverantörer från Tos. Dickingson & Co., blevo cheferna liksom lite oroliga. Och herr Osborne skickades ut på sin långresa för att sondera terrängen.

Så snart juniorchefen utarbetat sin ovan omtalade organisationsplan, sände han en kopia av densamma till herr Arling för att denne skulle bli i tillfälle att yttra

sig, innan planen skickades vidare till de vid börskonferensen närvarande industricheferna. I stället för skriftligt svar telegraferar herr Arling, att han personligen kommer över till Göteborg.

Konsul Tomas visar telegrammet för sin son och säger:

— Inte kan jag finna att denna resa är direkt nödvändig.

Men juniorchefen är av motsatt mening. Han replikerar:

— Jag tror för min del, att herr Arlings besök är ganska välkommet. Icke minst för pappa.

— För mej?

Osborne:

— Ja.

— I vilket hänseende, om jag tors fråga?

Osborne:

— Pappa kan få muntlig information över tidsläget på världsmarknaden, sedd från Londons horisont.

— Jag reder mej med Financial Times. Den köpman, som följer med dess rapporter och översikter, behöver aldrig bli dragen vid näsan.

— Financial Times går engelska exportörers ärenden. Herr Arling står uteslutande i vår tjänst, pappa.

— Arling är inget orakel, förresten har han arbetat ganska slentrianmässigt på sista tiden. Men bevars väl — han må gärna komma.

Herr Björn Arling kommer. Han är en femtio års, ganska anglicerad herre. Svängda citymustascher. Röd-lätt portvinshy och håret, gråvitt vid tinningarna, ligger benat åt höger. Herr Arling, som inte varit i Sverige på tjugu år, talar med engelsk brytning. Men han talar lugnt och rörelserna äro lugna, nästan avmätta. I stora drag berör herr Arling den svenska industriens stora möjligheter just nu, påpekar med slä-

ende exempel, hur lite hemmasvenskarna egentligen veta om de krafter, som bestämma över marknadsläget, samt påvisar att exporten måste oavbrutet arbeta på att söka sig ut till avsättningsområden, som ännu inte stillet sin varuhunger.

— Den gamla centraliseringen till europeiska affärscentra har nog sett sin tid. Den nya tidens ligga på andra sidan de stora haven. Därför vill jag bestämt råda till en planmässigare bearbetning av dessa senare. Endast därigenom kan också firmans export gå en ny utveckling till mötes. Men tiden rider fort i våra dagar. Och juniorchefens förslag bör därför enligt min mening sättas i verkställighet omedelbart. Men det gäller att få praktiskt skolade representanter, förtrogna med det land, där de skola verka. Ett problem, lite mera svårlöst än utomstående tro. Sverige har för all del många högt begåvade, språkkunniga unga män, utexaminerade från våra merkantila högskolor och utskickade som handelsattachéer eller stipendiater. Men deras utbildning är uteslutande teoretisk. Dessa skolor borde också ha en praktisk fortsättningskurs för utbildning av handelsresande — ja, just handelsresande, ty inget yrke är i själva verket vanskligare.

Konsul Dickingson nickar instämmande: däri har herr Arling rätt. Man lägger i detta land alltför stor vikt vid den teoretiska underbyggnaden.

Herr Arling fortsätter:

— Jag har under min långa verksamhet kommit i kontakt med både handelsattachéer och stipendiater. Nästan alla ha en mycket hög tanke om sin person och en alltför låg om det praktiska affärslivets ambulerande sändebud. Just därför är det så svårt att få passande personer till generalförsäljare. På dem beror hela utgången av firmans strävan efter ökad export. Vi måste kort sagt ha folk som t. o. m. vågar ge sig ut på luffen

för att demonstrera en maskin eller förnödenhetsartikel. Ja, så är min mening. Jag skulle därför vilja föreslå, att firman annonserar och att annonsen uttryckligen betonas de sökandes praktiskt-kommersiella läggning, samt att dylika annonser införas i de stora tidningarna omedelbart, så att vi, innan jag reser tillbaka, tillsammans utvälja de för uppgiften mest kompetenta.

Förslaget är klokt.

Firman annonserar genast men får inte ett enda svar.

— Precis vad jag tänkte, säger herr Arling och tillägger: herrarna kan ju överlämna åt mej att skaffa lämpligt folk. På vårt kontor har jag ett par unga london-svenskar, bokstavligen uppfostrade i cityatmosfären. De ha sedan sitt sextonde år sprungit omkring med varuprov på kontoren. Vidare har jag tre underagenter i engelska landsorten, för vilka jag också hyser förtroende. De äro däremot icke svenskar till börd. Vill herrarna således låta mej engagera den behöfliga uppsättningen agenter?

Konsul Tomas svarar med en motfråga:

— Nå, löneförmånerna då?

Herr Arling:

— Jag har tänkt mej femhundra pund pr år jämte dagtraktamente vid resor samt representationspengar, som inte får överstiga två pund per dag.

Konsul Teodor, som också deltagar i denna överläggning, utropar:

— Vem skall kontrollera att de verkligen gör skäl för pengarna?

Brodern nickar.

Herr Osborne:

— Låt oss inte haka upp oss på bagateller.

Herr Arling snor mustaschen och tittar ut genom fönstret: för ett ögonblick blir han intresserad av ett

par potatisgaleaser som törna emot varann nere i Stora Hamnkanalen. Så hör han konsul Tomas säga:

— Herr Arling kan ju förslagsvis sätta upp ett approximativt förslag till utgiftsstat, så ska vi samtidigt med organisationsplanen översända en kopia av detta förslag till bruken, eftersom de lovat deltaga i omkostnaderna.

— Gärna, säger herr Arling, som genast sätter sig ner och kalkylerar. Han kommer till en slutsumma av c:a 100,000 kronor.

Konsul Teodor:

— Hundra tusen kronor pr år — slänga bort en hel förmögenhet utan att man vet, om vi får ett rött öre tillbaka. För att nu inte tala om riskinsatsen vid kreditgivning. Jag tycker, att hela det här påhittet ter sig högst problematiskt.

Konsul Tomas, som ser frågan i stort, säger:

— För min del accepterar jag förslaget.

Herr Arling:

— Vi äro således överens?

Konsul Tomas:

— Under förutsättning att även våra uppdragsgivare godkänna förslaget samt de därmed förenade utgifterna.

Herr Arling:

— Naturligtvis.

Vänd till sin son säger konsul Tomas:

— Vi skriver i dag och begär omgående svar, så kan herr Arling omedelbart sätta i gång, när han kommer tillbaka.

Osborne instämmer.

Därpå inbjuder juniorchefen herr Arling på lunch i sin villa vid Nya Allén. De båda seniorcheferna göra naturligtvis sällskap. Alla fyra promenera i sakta mak Södra Hamngatan fram, fortsätta uppför Östra och

vika in i Allén. Herr Arling känner ej igen sin födelsestad. Den har totalt förändrats under de tjugu år han varit borta. Ideligen gör han frågor, som cheferna finna lite naiva. De ha ingen erfarenhet av att utlands-svensken ofta reagerar som ett barn, när han kommer hem och finner allting förändrat.

Samma kväll postas breven till industricheferna, som pr omgående acceptera firmans förslag. Direktör John Wendels tillägger i sitt brev, att han om någon vecka passerar Göteborg på genomresa till kontinenten samt att han då skall göra konsul och konsulinnan Dickingson ett personligt besök.

Brevet från den annars så ettrige lille direktören är nästan familjärt i tonen. Konsul Tomas drar på mun och säger: såå —

Herr Arling återvänder till London med firmans fullmakt att efter eget gottfinnande planera och sätta i gång med den nya utlandsorganisationen. Cheferna Dickingson följa honom till båten. Alla tre äro idel välvilja. De ha överlämnat ansvaret på honom och slippa således från alla bestyr.

Dagarna gå sin jämna lunk. Ingenting inträffar som stör livets enahanda. Konsul Tomas och konsul Teodor strutta i väg till sitt kontor klockan 9. Klockan 5 återvända de. Efter middagen ta de den sedvanliga långpromenaden utmed kanalerna, pusta i Brunnsparken, lyssna till trafikbruset samt avsluta kvällen med en grogg på Grand. Herr Osborne gör sin morgonritt till Delsjön, innan dagens arbete börjar, och en gång i veckan sticker han upp i Bachelor's Club på ett parti ecarté. Konsulinnan Dickingson sköter sin välgörenhet — och fröken Bell arrangerar hemliga utflykter i bil med hjältetenoren Åke-Gabriel Larvik.

IX.

Novemberdag. Nordvästen står på. Fuktigt råkalla dimmor svepa fram över kanalernas stad. Ur blytungna moln strilar ett envist regn. Avlödade stå träden i parker och alléer. På nyss smaragdkiftande gräsmattor raka schallettgummor ihop en sista skörd av stinkande ruttna kokor. Lodare, ruggiga och blöta, stryka genom Stora Allén. Misstänksamt snevla de i förbifarten mot varann.

Den gamle folkpoeten Augustin Blomma sitter på en soffa utmed Vallgraven. Ännu i sin ålders höst högre och väl bevarad trots ett helt livs umbäranden. Tack vare en med åren förvärvad förmåga att uthärda dem är han fri och oberoende. Men Blomma diktar aldrig utan att vara inspirerad. I dag är han inspirerad, fast regnet strilar och den råkalla dimman sticker som piggar. Tvärs över knäna, med Middagsbladet som underlägg, ett kvartsark vitt papper. På detta papper diktar Augustin Blomma. Pincenén, med tillhörande snodd, krokas Blomma av och på, av och på, medan han söker efter rimord. Nedanför soffan kluckar kanalens grågula vatten. På andra sidan kanalen ligga bazarerna och torgen. Av gammal vana brukar Augustin Blomma sitta här, ty han har under årens lopp funnit, att inspirationen helst håller till i dessa trakter. Från den stora röda näsan trillar titt och tätt en kristallklar droppe på papperet. Augustin Blomma stryker

bort den kristallklara droppen. Han stryker bort den med en automatiskt invand handrörelse, ty diktarens näsa producerar kristallklara droppar året runt men mest om hösten och vintern.

Två äldre gentlemän strutta förbi. Augustin Blomma griper abrupt i hattbrättet, trycker fast pincenén, böjer huvudet bakåt och ser i detta nu verkligen ut som en gammal misskänd bohem.

De båda gentlemännen salutera tillbaka: sedvanlig halvbåge.

Därpå gör den ene helt om, tar fram plånboken, knycklar tillsammans något i handen samt stegar fram till soffan och hälsar:

— Go'dag, herr Blomma.

— Go'da, konsul Teodor.

Och Augustin Blomma reser sig. Herrarna äro lika högresta. Men klädernas snitt är olika, fast båda bära jackett. När konsul Teodor hälsar på Blomma stannar samtidigt en sedel i skaldens hand. Blomma sluter till den omedelbart och en nervös ryckning går över ena ögonbrynet, en spasmodisk ryckning, som ger ett omedelbart uttryck av spontan, av oförfalskad glädje.

Som två vänner växla herrarna några ord om väder och vind. Sedan lyfter konsul Teodor sin hatt till farväl. Diktaren Augustin Blomma gör sammaledes men böjer samtidigt överkroppen en smula, bara en smula, eller så pass att pincenésnodden kan dingla fritt, fixerar omgivningen, sätter sig ner, öppnar den något frost-röda näven och betraktar konsul Teodors gåva under bråkdelen av en sekund. Därpå viker han omsorgsfullt gåvan i fyra lika stora delar, stoppar den i västfickan, stoppar desslikes ner pappersarket med den påbörjade dikten, stiger ånyo upp, skakar axlarna, lägger huvudet bakåt, så han bara ser trädtopparna genom glasen och går. Han går med värdig hållning. Målet är Röven

(Pustervikskällaren). Ett ögonblick stannar Blomma vid dörren, synar sedeln, stoppar ner den igen och skri- der, alltjämt med värdig hållning och tillbakalutat hu- vud, in i skänkklokalen, som osar biffstek och lök, bränn- vin och kaffe, sura åkarkläder, häst, bensin och piprök. Blomma är en av Rövens få celebriteter. Alla stam- gäster känna honom och Blomma känner dem. Men han håller på sitt stånd och ser inte gärna, att någon av de andra kommer honom för nära. Sådan är skal- den Augustin Blomma.

Herrarna Dickingson promenera åt motsatt håll. På Teaterbron möta de Åke-Gabriel Larvik. Herr Larvik lyfter artigt på hatten, ehuru han inte är personligen bekant med fröken Bells far och farbror.

Konsul Teodor till sin bror:

— Känner du den herrn?

— Par renommé. Han är operasångare, heter Lar- vik.

— Å tusan, ä de han. Stilig karl.

— Ja bevars.

Sedan tala de inte mer om honom.

De svänga av till höger. En pråm, lastad med ce- ment, stävar mot Slussbron. På en av säckarna sitter Fransson, firmans vaktmästare. Fransson lyfter mös- san två gånger tätt efter varann och gör en tvärkort nick för varje mösslyft. Därpå snyter han sig med tumstöd. Cheferna besvara hälsningen: en halvbåge, inte mer, inte mindre, och så strutta de vidare utmed kanalen, snedda Bastionplatsen, äro snart hemma.

På trappavsatsen till andra våningen nicka de go'- midda' — go'midda'. Konsul Teodor fortsätter, konsul Tomas öppnar sin tamburdörr och går in.

Från matsalen kommer ett tungt bullrande skratt, åtföljt av en mullrande, fast något ihålig basröst.

Konsul Tomas lyssnar och mumlar:

— Häm — ä' Justus här. — Därpå tar han av rocken, hänger upp den på en krok, slätar till håret framför spegeln och trumpetar i näsduken.

Nu går matsalsdörren upp, en storvuxen, välvårdad herre med hög färg och gråa stänk vid tinningarna står på tröskeln, strykande mothårs en liten svart mustasch. Han bär skotsk covercoatkostym av sista mode och i slipsen blixtrar en briljant.

Han böjer artigt sitt huvud, hälsar:

— Go' day, father.

— Du i stan, Justus.

— Blanche också. Jag hade ett ärende hit ner å Blanche följde me för att få lite omväxling.

Konsul Tomas:

— Nå, välkomna — samtidigt sneglar konsul Tomas frågande på denne sin son: inte länge sedan pappa trädde emellan. Måtte väl aldrig vara så igen. Varje gång Justus uppenbarar sig i föräldrahemmet, får konsul Tomas onda föraningar av pekuniär natur.

Men nu kommer också fru Blanche: en strålande livlig dam, högre än hon.

— Go' dag, kära svärfar, säger hon, knixande som en skolflicka.

Konsul Tomas:

— Go' dag, snälla barn, go' dag-go' dag. Roligt att se er igen.

Blanche lutar sitt huvud mot svärfars axel: konsul Tomas tinar genast upp, alla onda föraningar dunsta bort.

Ingen kan ta honom så bra som Blanche.

Justus står lite på avstånd, stryker mustaschen, ser belåten ut. Vid hans sida konsulinnan. Hennes hand vilar i sonens. Justus är hennes älsklingsbarn.

Men nu går tamburdörren upp igen: fröken Bell i ridräkt av svart kläde som delikat smiter efter den

slanka figuren. Högra handen beväpnad med ridpiska. På huvudet jockeymössa av svart sammet, blankskinnstövlnarna glänsa och i öronen dingla ett par smycken. Hon stannar på tröskeln, säger spetsigt:

— Släktmottagning i tamburn — så flott. Och ögonen glittra av pojkaktigt okynne.

Sedan hälsar Bell på bror och svägerska lika alldagligt som om hon träffat dem senast i går. De betala med samma mynt.

Bell tänker:

— Ska dom nu klå far igen.

Alla gå in i matsalen. På bordet en flaska James Buchanan, en sifon, ett halvdruckt glas.

Far sneglar lite ironiskt på glaset och flaskan.

Justus gör en ansats till ursäkt.

Den gamle nickar:

— Drick du — ja' kan också ta mej en pjolter.

De skåla. Mor, dotter och svägerska sitta i ett hörn. De prata. Konsul Tomas till sin son:

— Nå, hur går affärerna?

— Galant, skörden utmärkt. Kvarn-Johan mal både dag å natt.

Far sänker rösten:

— Mal nu inte upp så mycket du har i ladorna. Tänk på utsädet. Jag kan inte hjälpa dej någon mer gång.

Justus sväljer, tänder en cigarrett, tar en klunk, slår ut med handen: gesten får konsul Tomas tolka bäst han gitter. Men nu går dörren upp: konsul Teodor uppenbarar sig.

Justus och Blanche skynda fram för att hälsa.

Justus:

— Go' day, onkel.

Fru Blanche:

— Go' dag, lilla rara farbror.

Konsul Teodor:

— Go' da — go' da, mina kära barn — välkomna. välkomna. Samtidigt sneglar han frågande på bror sin. Men Tomas tar just då en klunk ur grogglaset. Då blir farbrors välvilja så uppriktig, att han bjuder fru Blanche stora famnen och dunkar Justus i ryggen.

Justus:

— Får jag servera onkel en drink?

— Tack — tack.

Blanche sätter fram ett glas.

Bell följer scenen med blid ironi.

— Ja, skål då, säger konsul Teodor.

Brodern:

— Nu äter du middag hos oss i dag, Teodor?

Justus:

— Naturligtvis.

Blanche:

— Naturligtvis, farbror.

Konsul Teodor ser en smula bekymrad ut. Sedan:

— Hm — men fröken Andina har gjort i ordning så'na utmärkta hönskroetter. Va ska hon tänka?

Alla de andra dra på mun och Bell infaller:

— Låt gumman äta upp sina kroetter själv, farbror.

Farbror lägger pekfingret på mun.

Tomas, raljant:

— Jag bjuder på min gamla bourgogne...

Teodor lyser upp.

— Gör du. — Ja, då så. Men vem ska säga till däruppe, och han pekar mot taket.

— Jag, nickar fröken Bell, kilar ut och är strax tillbaka. Skalken leker i ögonvrån:

— Andina sa inte ett ord.

Konsul Teodor hostar.

Justus:

— Skål, onkel, nu ska vi vara tillsammans. Vem vet, när vi träffas härnäst. Ett stänk av allvar ligger

under de sorglösa orden. De båda tvillingbrödernas blickar mötas. Nej, vem vet.

Bell:

— Var är Andrea å Osborne?

Konsulinnan Dickingson:

— Kära barn, dom är hos Waltons på middag.

Justus:

— Vi kan väl trivas ihop ändå. Eller hur, onkel?

Konsul Teodor nickar:

— Säkert.

Middagen går sin jämna gång. Justus håller målron vid makt. Han förstår konsten att både njuta av bordet och ändå vara underhållande. Den enklaste historia eller anekdot får en viss personlig poäng. Ansiktet skiner, ögonen, annars ganska renons på individuellt liv, blixtra i kapp med de stora vita tänderna. Han konverserar, skålar och äter, äter med fulländad konst. Justus Dickingson är den borne middagsätaren. Antingen han sitter vid familjebordet eller deltagar i en större festbankett är godsägaren Dickingson lika angenäm, lika underhållande, aldrig sviker honom aptiten — och så är han alltid dekorativ. Fru Blanche sekunder sin man på ett förtjusande sätt. Även hon förstår konsten att både vara behaglig och göra full rättvisa åt ett gott bord. Nu och då mötas deras blickar, nu och då skåla de inbördes med varann och le samtidigt över glaskanten som om de vore ett nyförlovat par. Ingen behöver tvivla på att de äro lyckliga, dessa båda stora barn. Konsulinnan Dickingson sympatiserar ända in i hjärteroten med denna äktenskapliga lycka. Konsul Tomas, konsul Teodor och fröken Bell, lite reserverade först, kunna inte undgå att smittas av den sorglöshet, som Justus och Blanche bokstavligen utstråla. Roligt i alla fall att få råkas.

Efter middagen lagar Blanche så att hon blir ensam

med sin svägerska. Blanche har på omvägar hört, att Bell svärmar för tenoren Åke-Gabriel Larvik. Och hon vill höra, om ryktet talar sant. Bell är förbehållsam. Men Blanche kan konsten att locka ur henne hemligheter. Och sedan isen väl en gång är bruten, så —

Bell tar först ett dyrt och heligt löfte av svägerskan att tiga. Sedan berättar hon allt vad denna vill veta och mer därtill.

— Men du tänker väl aldrig binda dej för livet?

Bell nickar eftertryckligt.

Blanche blir verkligen överraskad av detta stumma men oväntade svar. Inte gifter sig en dam av värld med en teaterartist, om han också är världens störste sångare. Det kallas mesallians, fast sådant säger icke fru Blanche. Hon spelar i stället på en annan sträng:

— En sångare har ingen varaktig stad. Därtill är han flyktig, tar aldrig något på allvar. Allra minst kärleken. Och ju stiligare desto flyktigare. Jag har förresten hört en hel del galanta historier om herr Larvik.

Bell avbryter:

— Än sen då — han är i alla fall inte en vardagsmänniska.

— Vardagsmänniskor är vi mer eller mindre lite var.

— Där tar du fel. En konstnär är en konstnär. Jag för min del skulle aldrig kunna stå ut med en man, som bara tänker på sina evinnerliga affärer. Jag är inte sådan.

Fröken Bell blir märkbart irriterad. Svägerskan byter samtalsämne.

I detsamma kommer Justus fram med ett konjaks-glas i handen och ber få skåla med lilla-syster:

— Du är giftasvuxen nu. Hoppas jag får en trevlig svåger — Justus blinkar förstulet åt Blanche, sedan gör han helt om, ty kära mor kallar på honom. Fru Blanche sätter sig vid flygeln och spelar ett par av Gösta Ny-

ströms kompositioner, som hon kan utantill. Så gå timmarna.

Påföljande dag bjuder herr Osborne på lunch.

Man har just satt sig till bords, då tamburklockan ringer och husan kommer in med ett kort till värdinnan. Fru Andrea läser kortet, lämnar det sedan till Osborne, som efter ett flyktigt ögonkast räcker biljetten till far.

Konsul Tomas halvhögt:

— Han kommer ju lagom. — Herr Osborne nickar.
Till husan:

— Bed direktör Wendels stiga på.

Och in kommer direktören John Wendels, tiptop på alla vis men med en smula osäkerhet i sätt, i hållning. Han hälsar först på konsul Tomas och konsul Teodor, gör en djup bugning för konsulinnan samt stannar slutligen hos fröken Bell. Direktören glömmor bort att hälsa på husets värdfolk. Justus och Blanche observerar han inte ens. Men plötsligt varsnar herr Wendels sin egen taktlöshet: han skyndar fram till juniorchefen. Herr Osborne hälsar hjärtligt samt föreställer sin fru, bror och svägerska.

Direktör Wendels är på genomresa.

— Jag ville bara tacka för sist, säger direktören och åberopar samtidigt brevet till konsul Tomas: denne hade ju förberetts på visiten.

Direktör Wendels fortsätter:

— Var först uppe i våningen vid Stora Nygatan men blev där uppmanad att styra kosan till Nya Allén. Som sagt jag ville bara tacka för sist.

Fru Andrea:

— Direktören är hjärtligt välkommen.

Hon ringer på husan, som sätter fram ett extra kuvert. Justus Dickingson är genast i konversationstagen. Och tack vare honom blir direktör John Wendels snart

hemmastadd. Han får sin plats till höger om fröken Bell.

Direktören är en på alla vis artig och uppmärksam bordskavaljer, så uppmärksam att de andra lunchgästerna göra reflexioner. Justus blinkar åt Blanche. Konsulinnan uppfångar detta hemliga meddelande och känner sig smått generad. Konsul Teodor harklar sig. Men godsägare Dickingson pratar på. Brodern lyfter sitt rhenvinglas, önskande direktör Wendels välkommen hit. De andra följa exemplet.

Direktör Wendels skålar åt alla håll: huvet nickar, nickar. Mot sin bordsdam nickar direktören lite mer familjärt: han stöter sitt glas mot hennes: klingklang. Fröken Bell ler älskvärt, förtjusande älskvärt, men innerst inne tycker hon, att denne herre, som så oförhappandes dykt ner vid hennes sida, betar sig en smula löjligt. Och så luktar han smör, en doft som hon inte riktigt kan fördra.

När lunchen är slut, serverar husan kaffe i ett par angränsande smårum. Direktör Wendels släpper ej sin bordsdam. Direktören följer henne som en trogen hund, och till slut säger han:

— Fröken Dickingson, jag känner precis som om vi vore bekanta från barndomen.

— Verkligen?

— Ja — hm — redan första gången vi träffades. Somliga människor kommer man genast i kontakt med.

— Jag tillhör denna kategori, menar ni?

Direktör Wendels klotrunda ögon bli ännu klotrundare, mannens annars hårda drag vekna märkbart. Men han har inget svar till hands.

Fröken Bell undrar: va vill denne herre egentligen? Som väluppfostrad ung dam håller hon emellertid god min, visande ett synbart intresse för sin bordskavaljer. Inget tvivel, inget tvivel, tänker herr Wendels. Och

som han i alla livets skiften varit en burdus gåpåare, frågar direktören om han får lov att låta höra av sig under resan.

En underlig fråga: fröken Dickingson hajar bokstavligen till. Direktör Wendels ser hennes bryderi, underbart, fascinerande. — Han vill hjälpa henne ur detta bryderi och säger:

— Tillåt mej ett förtydligande: ni tar väl inte illa upp, om jag skickar er en hälsning från någon mera berömd plats?

Fröken Dickingson är mycket nära ett klingande skratt men biter sig i läppen, talar och svarar:

— Å — jo, gärna.

— Tack. — Jag lovar dyrt att heller inte glömma mitt löfte.

Direktör Wendels ser på klockan. Om en halv timme går tåget. Måste tyvärr bryta upp. Med många bugningar och ursäkter för sitt intrång tar direktören farväl. Sist tar han farväl av sin bordsdam:

— Farväl å på återseende, fröken Dickingson.

— På återseende, svarar hon och gäcken döljer sig bakom orden. I nästa nu är han försvunnen.

Då säger godsägare Dickingson:

— Jag tror, konstsilkesdirektören aspirerar på att bli min svåger.

Konsulinnan, i förebrående ton:

— Inte så, lilla Justus.

Bell:

— Hahaha —

X.

Lunchgästerna stanna, så länge dagen varar. Allan och Agneta, den yngsta generationen Dickingson, hade bara varit inne och hälsat, sen fingo de lov att gå ut i trädgården för att fortsätta sina lekar. Barn böra vara ute så mycket som möjligt, menar pappa. Trädgården är ganska vidlyftigt tilltagen. Den räcker till för alla slags lekar. Därför få barnen mestadels sköta sig själva, en frihet som Allan och Agneta sätta stort värde på. Barnfröken skall visserligen hålla ett vaksamt öga på dem. Men Allan, hela sju år, tycker inte längre om att stå under tant Rikens uppsikt. Förresten ser fröken helst, att hon slipper. Barnen gå ju i alla fall aldrig utanför grinden på egen hand.

Men just i dag känner Allan en obetvinglig lust att ta en promenad utan uppsikt. Han glömmer alla förmaningar och varningar av tant Riken, av mamma själv, av pappa. Allan tar Agneta, fem år, vid handen och båda spatsera ogenerat genom grinden. Agneta säger ja till allt, som brodern hittar på. Ingen i världen är som Allan. Han vet, kan och förstår mer än andra dödliga. Allan är lillasysters idol.

När därför Allan föreslår, att de ska gå ut på promenad som pappa och mamma, är Agneta genast med.

Allan släpper först ut lillasyster, ty han har lärt sig vara artig mot damer, antingen de äro små eller stora, stänger sedan grinden, stannar ett tag och tittar på den

upplysta fönsterraden: skuggor skymta förbi därinne. Men de skrämman icke. De snarare stimulera sju-åringens äventyrlängtan. Därpå spejar Allan till höger och vänster. I Allén syns inte en levande varelse. Men en Partillebuss rusar just nu förbi och längre bort skäller en hund. Ännu längre bort gnäller en ångvissla. Försiktigt stänger Allan grinden, tar lilla Agneta i hand och båda anträda promenaden. Mot Stampbron går färden. Agneta trippar så nätt vid hans sida, allt medan de ljusa lockarna vid öron och nacke fläkta kokett. Ett par lövkokor rusa plötsligt förbi. Med ett ryck är Allan fri, sätter efter kokorna men snubblar på det låga stål-trädsstängslet och dräsar i mark. Agneta blir rädd, är nära att gråta. Men när Allan reser sig upp, flinar och säger: »äsch, de' där va väl ingenting», blir hon glad igen. Och så fortsätta de vägen fram. Mötande fixera de båda barnen. Men ingen bekymrar sig om, vart de ska ta vägen. Vid dylika möten kryper Agneta lite närmare sin bror. Allan låtsas om inget. Han bara marscherar på. Snart nog blir även Agneta djärv och obesvärad. Då de hunnit fram till Stampbron frågar lillasyster:

- Hur långt ska vi gå, Allan?
- Bara en liten bit.
- Jaså. Men tänk om mamma letar efter oss nu?
- Äsch.

Vid Slussen är trafiken ganska livlig. Allan har vett på att dröja, tills vägen ligger fri.

En polis betraktar det unga paret ungefär på samma vis som han brukar betrakta ett par lösa hundar.

Men då barnen att döma av deras yttre äro s. k. herrskapsbarn, bryr han sig inte om dem.

Allan stannar mitt på bron, lyssnar till vattenbruset och säger:

- Tänk, om ja haft båten me' mej —

— Vi kan väl kasta sten, föreslår Agneta.

Allan ser sig omkring efter sten, men finner i stället en torr hästlort, som han slänger i. Lorten hoppar och dansar ett tag, innan den försvinner.

Agneta följer exemplet. Sen är inte den leken rolig längre. Hand i hand fortsätta de. En Kvibergsvagn kommer just då. Den ringer värre, ty barnen gå mitt i spåret. Slutligen måste den stanna, medan en farbror skyndsamt hjälper över småherrsskapet.

Han frågar:

— Va heter I, barn?

Gossen fixerar farbrorn från ovan till nedan, fixerar honom närgånget, ty han är inte på långt när så fin som pappa, samt svarar:

— Ja heter Allan Dickingson.

Samtidigt niger flickan och säger:

— Ja heter Aneta Dickingson.

— Då bor I i Nya Allén?

Allan:

— Jaa.

— Men inte får två så'na små stackare ge sej ut på egen hand. Tänk, om ej farbror hade varit —

Allan, självmédvetet:

— Å, vi hade nog klarat oss ändå.

Farbrorn skrattar.

Sedan:

— Vart ämnar I er nu, då?

Allan knycker på nacken:

— Vi ska bara promenera.

— Men gå inte långt, å håll er på trottoar'n, annars kan I bli överkörda. Och så går han med en nick.

En skrabbig bogserare släpar några sandpråmar upp mot Dämmet. På sista pråmen sitter en karl i blåblus och vegamössa. Han grinar brett, vinkar.

Allan ropar:

8 *Kanalernas stad.*

— Farbrorn — får vi följa me?

Pråmkarlen:

— Kan I simma då?

Allan:

— Nää.

Agneta, gällt:

— Pappa kan simma —

Då kastar pråmkarlen till dem ett äpple, som Allan delar med sin syster på så sätt att de växelvis gnaga en kasa var. Men äpplet är surt och de grina illa. Strunt i det.

Pråmarna försvinna uppför Fattighusån med ett frustande läte. Lustiga små svallvågor av det smuts-gula vattnet skvalpa mot stränderna.

— Titta, riktiga vågor som på Grönö, Agneta.

Agneta:

— Jae.

Färden går vidare. Rakt ut ligger Gårda. Förtroligt hålla de varann i hand, gå inte ur vägen för någon levande själ.

En hund kommer nosande på Agneta, som ger hals.

Allan är en modig beskyddare — han ger voven en spark. Hunden gnäller, sätter svansen mellan benen, springer sin väg.

En mansperson stannar:

— Ska du sparka hun', din lelle rackare?

Allan:

— Rackare kan han vara själv.

— Vems pojk ä du?

Allan tövar. Sedan:

— Min pappa heter Dickingson.

— Då bor du i Nya Allén — och den argsinte manspersonen blir genast lite mildare. Med en vänlig nick går han vidare. Även barnen fortsätta, men åt motsatt håll.

Några pojkar i åtta—tioårsåldern spärra vägen.

En av dem:

— Gå hem mä er, busfrö, och samtidigt ser han föraktfullt på de båda barnens fina kläder.

Allan har aldrig hört det fula tilltalsordet förut, förstår icke heller dess betydelse.

Men han svarar kavat:

— Busfrö själv.

— Jaså, du är oppkäfti, åsså. Och grabben ger Allan en sjungande örfil. Allan biter ihop tänderna: smärtan pressar fram en tår ur ögonvrån, men pappa har sagt att bara flickor piper.

— Du kanske vell ha en te, säger antagonisten, medan kamraterna slå ring kring dem.

Agneta börjar gråta högljutt.

Då ta pojkarna till flykten.

— Vi går hem, kvider Agneta.

I stället för svar fattar Allan ett stadigt grepp om systemns lilla hand och tvingar henne till hälften med. Så småningom ha de hunnit ända fram till Dämnet.

Ett par halvstora grabbar i flanellskjorta, med svängrem om magen samt barhuvade, sitta och meta. Mellan dem en rostig bleckask med mask. Agneta böjer sig ner, sticker fingret i asken.

Ägaren till bleckasken:

— Rör inte burken, dö!

Allan:

— Sånt där gammalt skräp — och han petar till asken med foten. Asken är nära att åka i vattnet.

Metarn blir arg, reser sig upp, ger Allan en sinkadus. Allan slår tillbaka så gott han kan. Då tar metarn Allan om magen, hotande att hysta ut honom i ån:

— Ja ska djävla anamma dränka dej som en katt, din lelle hun'sket.

— Vi ska döppa både daj å tösa, säger den andre metarn.

En kvinna i schalett, med ett spädbarn på armen, passerar bron. Hon stannar.

— Låt barnonga vara i fre. Di har inget ont gjort.

Förste metarn drar upp byxorna, rycker på axlarna, strilar ut en klysa mellan tänderna, svarar:

— Di vell ta våran mask.

— Dä tror ja ente.

Till Allan och Agneta:

— Vems barn ä I?

Allan:

— Vår pappa heter Dickingson å vi bor i Nya Allén.

— Kära hjärtans — men va gör I här, då?

— Vi promenerar —

Agneta nickar.

— Då töcker ja, att I ska promenera hem igen, innan dä mörknar. Här på Gårda finns så många elaka onga. Och så går hon, ty den lille börjar skrika.

Men Allan har visst inte lust att promenera hem igen, han tar Agneta vid handen och båda traska över bron.

— Titta, såna konstiga hus, säger Allan, pekande på de stora fabrikslängorna.

Agneta:

— Jae.

Innanför murarna väsnas maskinerna. Ängvisslor skära genom luften, tjock av rök. Stora bilflak fara fram och tillbaka, passera ut och in genom fabrikenas portar, som bevakas av rödbrusiga karlar. På den öppna platsen i Fabriksgatans mynning väsnas och stoja otaliga barnflockar, torftigt klädda.

Allan blandar sig dristigt i deras lekar. Agneta står på avstånd. Hon vågar inte vara med.

Ingen av barnen lägger märke till nykomlingen: de acceptera honom omedelbart som en av dem.

Somliga leka rymling och fasttagare. Andra roa sig med att kasta till måls på några pråmar. I den sporten deltagar Allan. Plötsligt dyker en polis upp. Han kommer med långa, hotfulla steg. Stannar och ryter:

— Öm I kastar sten på pråmera, ska ja vri nacken å er varenda en.

Barnflockarna försvinna som uppslukade av jorden.

Endast Allan blir kvar och på avstånd står Agneta. Allan kan inte förstå, vart dom andra tog vägen.

Polisen går fram till honom, lägger sin tunga hand på hans axel och mullrar:

— Va du mä å kasta sten?

Första gången Allan blir tilltalad av en polis. Och han känner sig som en brottsling, ertappad på bar gärning.

Polisen:

— Svara, va du mä å kasta sten på pråmera?

Allan får äntligen mål i mun:

— Ja bara titta på, farbro'n —

— Titta på — var ä du hemma?

— I Nya Allén.

— Kantänka dä — va heter far din, då?

— Dickingson.

Polisen stryker den borstiga mustaschen, lägger båda händerna på ryggen, mumlar:

— Jaså, pappa heter Dickingson.

Konstapeln fortsätter vägen fram som om ingenting hänt. Men i varje portgång, i varje prång eller smutt står en flock ungar, spejande som vesslor.

Agneta skyndar fram, griper ängsligt efter broderns hand och ber bevakande:

— Kan vi inte gå hem nu?

I stället för svar rätar gossen upp den lilla ryggtavlan, tittar efter ordningens massive väktare och säger med stolthet:

— Alle ble rädda utom ja.

Agneta ser beundrande på sin bror. Han är en hjälte, en riktig hjälte.

— Kom nu då, uppmanar Allan och så traska de vidare utmed åstranden. Gamla, nerruttnade eller halvsjunkna roddbåtar, nymålade ekor, fina motorjakter ligga sida vid sida, speglade sina skrov i det grumliga vattnet. Andra stranden kantas av pilträäd, alar och allehanda buskar. Deras avlödade grenverk skjuter långt ut över ån. Liksom båtskroven spegla de sig i det blyfärgade vattnet.

Förfallna stugor i rött och grått dyka upp här och var utmed stränderna. De flesta äro tillbommade. Några bebodda: ur vitrappade skorstenar eller plåtrör ringlar en svag rök.

Plötsligt bli de båda barnen tilltalade av en vänlig mansröst. Karlen är klädd i kavaj, kubb, bruna skor. Mannen slår sig i språk med dem, följer dem allt längre och längre. Plötsligt stannar han framför en avsides liggande stuga och lockar:

— Om I följer mä mej in, ska i få både penga å chokla.

De talgiga ögonen glo lystet på Agneta och han nyper henne lindrigt i den mjälla kinden.

Allan:

— Låt bli så där, hon ä min syster, förresten vill vi inte följa me' farbrorn hem —

— Men I får ju pengar åsså.

Allan:

— Pengar. — Stora pengar?

— Jadå, riktigt stora pengar. Å jag har så många leksaker — såna som I aldrig har sett förut.

— Kom mä nu bara, uppmanar han flåsande enträget och kastar samtidigt sitt vatten.

Men då blir Allan rädd, han som annars inte fruktar något. Med Agneta i hand börjar gossen gno för brinnande livet. Mannen hinner snart fatt dem, lyfter upp Agneta samt ämnar försvinna i skymningen. Men plötsligt sätter han ner den hejdlöst skrikande flickan och dyker in i ett skjul. Allan, som springande följt efter, tar hand om sin lilla syster och båda fortsätta vandringen. Nu lockar inte äventyret längre. I det längsta håller Allan mot, sökande att trösta Agneta. Men till slut brister även han i gråt, och tröttheten börjar bli dem båda övermäktig. Snyftande sätta de sig på den fuktiga marken.

En arbetsklädd yngling passerar, stannar, böjer sig ner:

— Varför setter I här ensamma å övergivna?

Barnen skälva av skrämsel och fruktan:

— Följ mä maj, uppmanar han.

Den unge mannen tar Allan i ena handen, Agneta i den andra. Ett stenkast längre bort ligger ett litet trappgavelshus: där bor han. Inkommen i förstugan, upplyst av en lykta, betraktar ynglingen de båda barnen närmare — och rycker till.

Han slänger upp dörren, ropar:

— Far, far!

— Va ä dä?

— Kom, ska I få se —

Far går ut i förstugan, men stannar plötsligt som förstenad. Sedan:

— Va i all min da — dä ä ju småherrskapet.

Och så öppnar han dörren. Framför väggspegeln står en ung elegant flicka och pudrar sig, ty hon skall bort till dans. Hennes något äldre syster stoppar sin silkesstrumpa direkt på benet. Hon är i bara under-

kläderna, lilafärgade och försedda med spetsar, lite solkiga.

— Mor, repar den äldre av männen mot köket. En gnällig röst svarar:

— Va ä dä nu igen?

— Kom, får du se!

En utsliten, av år och hårt arbete krökt kvinna blir synlig på tröskeln, slår ihop händerna, utbrister:

— Ser ja i syne —

Alla fem ställa sig i ring kring de båda barnen. Allan har slutat upp att gråta nu, men Agneta snyftar alltjämt.

Allan fixerar omgivningen, tittar nyfiket på den unga damen i underkläderna. Slutligen stannar blicken på den äldre av männen och han säger:

— Heter inte farbrorn Fransson?

— Jojomän, jojomän, vesst heter farbrorn Fransson. Men sajk maj, små vänner, hur har I hettat hit ut?

Allan, morsk igen:

— Promenerat, raka vägen.

Mor Fransson:

— Aj aj aj — va ska pappa å mamma saja. Vänd till sonen: Oskar, kila efter en bil, så di stackars barna kommer hem i rappet.

Till mannen: du följer mä, far. I kan la veta, va herrskapet ska ta ve sajk. Spring genast, Oskar lelle.

Oskar ut. Fem minuter senare är bilen med Allan, Agneta samt firman Dickingsons vaktmästare på väg ned till Nya Allén.

I villan råder skräck och ängslan. Barnen äro som uppslukade av jorden. Alla ta för givet, att de utsatts för en olycka. Pappa ringer till polisen.

Mitt under den värsta villervallan kommer så Fransson hem med de små rymlingarna. Jubel, sjufalt jubel. Fransson:

— Min son Oskar hetta småherrsskapet nere ve Mölndalsåa.

Mamma slår ihop händerna av sinnesrörelse.

Allan tar saken kallt:

— Vi ha bara gjort en promenad.

Agneta nickar lillgammalt.

Men Fransson får hundra kronor i hittelön. Allan får stut och fröken Riken slut. Agneta kommer undan med ömma förmaningar.

Ja, så slutade detta äventyr, som gav familjen och familjens vänner stoff till underhållning för ganska lång tid framåt.

XI.

Gamla teaterns firade tenor Åke-Gabriel Larvik fyller trettiofem år. Och då han mer än någon annan i artistensemblen dragit folk, har styrelsen beviljat honom en recettkväll.

Denna blir ett verkligt galaspektakel: fullt hus, festklädd publik, bisseringar, stormande ovationer inför öppen ridå samt naturligtvis blommor, blommor —

I första radens avantscen sitta herr och fru Rolf Sinding — de äro gifta nu — vidare firman Dickingsons juniorchef med gemål samt fröken Bell.

Flyglöjtnanten, säsongens stora succès, står på programmet. Efter sista akten kulminerar publikens förtjusning i hejdlöst jubel. O, popularitet. — Just då jublet når kulmen, träder teaterns direktör, själv framstående sångare, fram till rampen. På vältrimmad hexameter hyllar han kamraten bland kamrater samt kröner honom med en lagerkrans. Nytt jubel. Men kort, spontant.

Därpå reser sig en herre på parkett och ber få tolka publikens känslor.

Sällskapet i första radens avantscen grimaserar mot varann. Och Osborne Dickingson säger maliciöst:

— Edvard Restless håller sej framme över allt. Gemålen nickar. Herrskapet Sinding nickar.

Men fröken Bell tycker, att denne man, som hennes

familj och umgänge alltid talar om med förakt, i alla fall är en karl.

Slutligen tar Åke-Gabriel själv till orda. Djupt rörd tackar han, särskilt adresserande denna sin tacksamhet till damerna:

— Göteborgskorna äro världens mest förtjusande kvinnor. De ha esprit, skönhet, humor (förtjusning, stormande förtjusning i salongen). Mitt hjärta tillhör er. Ni har gjort mitt arbete till en fest.

Flyglöjtnanten går nu ända fram till rampen, lägger ena handen till hjärtat, den andra till munnen, ler med vita tänder, med ögon, fuktiga av rörelse. I förbifarten kastar Åke-Gabriel ett förstulet ögonkast och en knappt märkbar slängkyss upp till första radens avantscen.

Fröken Bell Dickingson blir pionröd. Ingen lägger märke till detta lilla intermezzo mer än en: herr Edvard Restless, som även har ögonen med sig överallt.

Så gör flyglöjtnanten en djup bugning. En sista ovationsstorm. Järnridån gnisslar. Publiken skyndar ut i garderoberna.

I Mercuriordens festvåning har Åke-Gabriels närmare vänner arrangerat subskriberad supé till hans ära.

Initiativtagare är herr Edvard Restless, som även — på egen bekostnad — inbjudit hedersgästens mindre välsituerade kamrater.

Nu liksom efter premiären på Flyglöjtnanten är hela teaterplan packad av människor. Och så snart Åke-Gabriel visar sig, bryter jublet ut igen. Folk knuffas och slåss för att åtminstone få se en skymt av idolen. Trängseln urartar nästan till panik.

Utanför sceningången står Sindings privatbil. Ägaren själv, hans fru samt fröken Dickingson vänta i kupén. Bredvid chauffören herr Edvard Restless. Os-

borne och Andrea äro således inte med. Ett plötsligt kringflygande rykte påstår, att någon sett Larviks fästmö bakom kupéutan. Man viskar, viskningarna fortplanta sig, och ett, tu tre stormar massan fram för att beskåda den utkorade. Men där sitter ju bara herrskapet Sinding samt unga fröken Dickingson. Besvikelse. Den kringsvärmade tenoren har under tiden lyckats komma upp i bilen, som försvinner neråt Östra.

Mercuriordens festvåning mönstrar efter hand ett hundratal herrar och damer. De flesta tillhöra teatrarna.

Bord stå dukade i hästskoform. På en improviserad estrad teaterns orkesterelit. Kapellmästarn, en liten svartmuskig herre med stort, yvigt hår och guppande rörelser, har komponerat en särskild festmarsch, som spelas upp, när Åke-Gabriel gör entré, förande sin motspelerska i Flyglöjtnanten, den uppburna operasångerskan Laura Ringenson, en ståtlig men något mogen dam, översållad med briljanter och pärlor, som hon under årens lopp mottagit som presenter av tacksamma beundrare till hennes konst.

Hedersgästen intar sin plats. Till höger fröken Ringenson, till vänster herr Edvard Restless, vilken även skall fungera som värd. De andra slå sig ner i den tur de anlända. Inga placeringskort således, inget tvång av något som helst slag. Man har kommit för att fira en scenkonstnär och inte en direktör eller generalkonsul.

Denna otvungenhet försätter dem genast i den rätta stämningen, ytterligare stegrad, bara de kasta ett öga på hedersgästen: Åke-Gabriel skiner, bokstavligen skiner av både inre och yttre tillfredsställelse. Barnets oreflekerade, naturliga lycka utstrålar denne publikgunstling som aldrig förr. Behöver icke, som alltid annars när han civilt visar sig, ideligen tänka på sin

värdighet som tenor och storsångare, charmör och gentleman. Åke-Gabriel får vara som han är.

Herrskapet Sinding och fröken Dickingson sitta vid hedersgästens bord — men inte i omedelbar närhet. Till höger om fröken Bell barytonsångaren Högert. Herr Högert är ung, reslig och blond men med något kantiga drag. De grova händerna förråda, att han i ett tidigare stadium av sitt liv haft en mera vardaglig sysselsättning. Herr Högert, förr i världen stenhuggare, brukade på den tiden uppträda som amatörsångare vid festliga tillfällen i Folkets hus. Där blev han upptäckt av teaterns nuvarande direktör, som omedelbart engagerade honom. Herr Högert har hittills icke haft mer än ett par, tre offentliga uppträdanden, ty han är ännu icke färdig med sin teoretiska utbildning. Men kritiken räknar honom redan till de lovande. Högert är liksom lite besvärad av damen till höger. Genom födsel och uppfostran tillhöra de skilda världar. Och under sin stenhuggaretid skulle Axel Högert aldrig kunnat drömma om att sitta till bords med en fröken Dickingson. Men livet bjuder på överraskningar — behagliga och obehagliga — för dem som byta miljö.

Fröken Bell, van vid fulländade maner, lägger snart märke till den unge barytonsångarens stereotypa rörelser. Men kulisserna har ännu icke lyckats stöpa om hans öppna, flärdfria väsen: herr Högert vinner.

En offentlig hemlighet bland tiljans folk, att fröken Dickingson kärat ner sig i Åke-Gabriel. Och Åke-Gabriel är heller inte okänslig för den unga arvtagerskans charm. Kulisspratet vet också, att de gjort bilturer på tu man hand. Ja, kanske rent av mer — vad gissar man inte på i teatervärlden, där den romantiska amouren alltjämt har sina hängivnaste tillbedjare.

Supén börjar. Förste talare är teaterchefen själv,

som hyllar festföremålet i egenskap av god kamrat, lite bortskämd av kvinnorna förstås, men till gengäld stjal han hjärtan mitt på ljusa dagen o. s. v. i den stilen. Slutet formar sig till en högstämd hyllning för den gudabenådade konstnären, »vars väg mot berömmelsens höjder fyller allas våra hjärtan med glädje och stolthet. Skål».

Åke-Gabriel kråmar sig: fåfängan är svår att hålla tillbaka.

Efter teaterchefen talar Edvard Restless å alla beundrars och beundrarinnors vägnar. Herr Restless talar med kläm och i vändningar, som hans stenograf på kontoret skulle känna igen.

Nya skålar — allt medan orkestern spelar, korkarna smälla och stämningen stiger.

Fröken Bell följer Åke-Gabriel med ögonen vid varje lägligt tillfälle men är nästan lika intresserad av hans bordsdam, den fäterade operasångerskan. Hon umgås väl förtroligt med Larvik. Flirtar, koketterar och bär sig åt, som om de två vore synnerligen förtrogna. Ja, vem vet... Fröken Bell slår visserligen omedelbart bort den tanken. Men den kommer i alla fall tillbaka, tillbaka. Slutligen tar Åke-Gabriel själv till orda, talande i upphöjda tonfall om den stora konsten, vars ödmjuka tjänare han är och kommer att förbli (bravo). Sedan säger herr Larvik många vackra tankar om teaterintresset i Göteborg samt slutar med att utbringa en skål och ett tack till alla dem, som velat hedra honom med sin närvaro:

— Denna fest skall aldrig gå ur mitt sinne — Åke-Gabriel är djupt rörd, rösten rent av vibrerar.

På supén följer den obligatoriska dansen. Just som denna skall börja, inträffar ett intermezzo: i stället för att bjuda upp sin bordsdam, som artigheten fordrar, går herr Larvik fram till fröken Dickingson, böjer sig

djupt, kysser på hand och ber om lov — aldrig har hans stämman varit mera manligt melodiös, tycker fröken Bell. Hon skulle i detta nu velat kasta sig till hans bröst.

Så dansar paret ut. Andra följa efter — men plötsligt hörs ett klingande kras: herr Larviks bordsdam tappar sitt champagneglas. Kraset låter som om hon med vett och vilja slängt glaset i golvet. Kamraterna blinka till varann, ty Laura är ett temperament och de ana orsaken.

Sedan stiger fröken Ringenson raskt upp från bordet och lägger sans façon beslag på barytonsångaren Högert, som blir synbart överraskad; Laura har aldrig förut visat honom något som helst intresse.

Men Edvard Restless räddar situationen: han bjuder upp den koleriska sångerskan. Feststämningen är återställd.

Så småningom blir också stämningen upprymd. Förtroligheten tar sig små friheter här och var, särskilt bland scenens glada och fördomsfria människor. Inga choser, när en är på artisthippa!

Fröken Dickingson tycker väl, att somliga bli litet väl ogenerade. Men dessa människor angå henne inte. Hon har gått hit för att få vara tillsammans med Åke-Gabriel.

Herr Larvik är outtröttlig. Alla damer vill ha honom, till vis-à-vis — åtminstone en gång. Och han uppfyller deras önskan. Men flitigast dansar hedersgästen med fröken Dickingson. Och under dansen få de rika tillfällen att konversera på tu man hand. Han talar heta, lidelsefullt bräddade ord, som göra henne rusig av tidlös lycka. Blodet bultar, pulsarna hamra av namnlös längtan, av skälvande oro. Läpparna lysa röda som blod och ögonen äro simmiga. Hon känner

hans andedräkt på sin hals. En gång snuddar hans läppar vid hennes kind: en sällsam rysning.

Men någon gång måste även denna vals ta slut; fröken Bell vaknar upp ur en underbar dröm. Med besløjade ögon ser hon sig omkring, till hälften besvärad av den henne omgivande verkligheten. Reaktionen kommer. Tidlöshetens rus dunstar bort, viljan tvingar varje nerv till yttre likgiltighet, om också blodet alltjämt sjunger sin underbara melodi —

Fru Sinding:

— Du roar dej furstligt.

Bell:

— Ja, jag har verkligen roligt.

Rolf:

— Sådant syns utanpå.

Bell lyfter varnande sitt pekfinger.

Artigt leende säger han:

— Nu står jag i tur, fröken Dickingson —

Hon nickar:

De dansa. Rolf dansar som flertalet andra herrar: stelt, korrekt, utan liv. Då blir fröken Bell societetsdam igen: stel, korrekt och livlös även hon. Men under tiden följer ögat förstulet allt vad Åke-Gabriel tar sig för. Allra mest intresserad är hon, när han dansar med någon teaterdam. — Timmarna gå. Stämningen stiger, stiger. Till och med fröken Bell börjar känna en viss konstlad uppsluppenhet. Hon skulle ingenting ha emot att vara lika ogenerad som t. ex. Laura Ringenson, operasångerskan — men där reser sig en osynlig barriär. Fröken Bell Dickingson tillhör genom börd och uppfostran en annan värld, en värld där savoir vivre är det stora rättesnöret för ens vandel i alla livets skiften.

Längre fram på natten vågar Edvard Restless be om en dans.

Fröken Dickingson har ju med åren insupit familjens aversion för denne hänsynslöse uppkomling, som gjort hennes fars gamla firma så mycket ont, men kan icke hjälpa, att hon håller på att korrigerera sin mening. Herr Restless utstrålar både andlig och fysisk élan. När han nu i festens elfte timme vågar sig fram, bemöter hon honom korrekt, ler förbindligt och låter honom lägga sin arm om hennes midja men tänker samtidigt: om, om dom där hemma såge mej nu. Sekunden efteråt har den tanken trängts undan: herr Restless dansar fast och säkert i motsats till Rolf Sinding, som blir orolig så snart han valsat några varv. Herr Restless för sin dam som en gammal tränad valsör men är ganska tystlåten till en början — alltmedan han söker gissa sig till hennes tankar. Men nu är fröken Dickingson en dam av värld i varje tum. Så småningom kommer emellertid en liten danskonversation till stånd mellan dem. Han tillåter sig fråga, om hon är nöjd med tillställningen.

— Javisst.

— Kanske lite väl uppsluppen?

— Nej, bevars. Jag föreställer mej att en sådan här fest skall vara precis som den är. Ni har förresten heder av arrangemangen.

— Verkligen? Gläder mej, fröken. Och samtidigt spelar hans blick på ett sätt, som kommer hennes egen att instinktivt skygga undan.

Efter dansen frågar herr Restless, om han får skåla.

— Gärna.

Rolf Sinding, som hör den försiktiga frågan, skjuter fram en stol:

Herr Restless bugar sig som en artig minuthandlare samt ber få »se på en carte blanche». Ingen säger direkt nej. Sällskapet är förresten lite utschasat: känns nästan skönt att sitta över ett par danser.

Edvard Restless, idel uppmärksamhet, spelar gentleman med fulländad precision. Han vinner. Och fröken Dickingson lyssnar gärna, när herr Restless berättar små nätta historier om den och den skådespelerskan eller skådespelaren. Men han håller sig alltid inom anständighetens ramar, och kommer något pikant, snuddar herr Restless bara vid det.

Fröken Dickingson glömmmer totalt bort Åke-Gabriel. Plötsligt ser hon sig omkring, först apropå, kisar sedan åt alla håll. Åke-Gabriel är försvunnen.

— Vi får väl tänka på hemgång, säger hon och tillägger: man börjar visst göra så lite var. Samtidigt reser hon sig upp, reser sig upp som en sömngångerska, lämnar utan att förebära några skäl danssalen samt spatserar ut i smårummen. Här och där sitta ensamma par, pratande förtroligt vid ett glas eller helt enkelt prata. Själva upptagna lägga de inte märke till henne.

Driven av en osynlig makt fortsätter fröken Dickingson allt längre in i festvåningen. Här borta finns ingen levande varelse. Och fröken Bell ämnar vända, då hon hör ett hest fnitter bakom en halvstängd dörr till vänster. Blodet stiger upp i ansiktet, och lydande ögonblickets impuls går Bell ända fram till dörren men på tå för att icke störa. Vid dörren stannar hon, kikar in genom en springa.

Först kan fröken Dickingson ingenting upptäcka mer än konturerna av en gammal plyschsoffa. Allt är tyst nu. Men ett, tu, tre hör hon viskande röster och ser i halvdunklet (ljuset i rummet är släckt) lemmar som röra sig konvulsiviskt —

Fröken Dickingson lägger ögat till dörrspringan. En upprörd kvinna halvviskar:

— Gabbe — du — gör — mej — tokig —

En mansröst svarar i samma halvviskande tonfall:

— Vem — är — tokigast — du — eller — jag —
 Laura —

Fröken Dickingson trycker handen till hjärtat, tar törn mot väggen för att icke falla i vanmakt, Och hon känner en tyngd över sitt huvud, en tyngd som vill pressa henne till golvet. Den unga damen bokstavligen hukar sig under trycket av denna osynliga tyngd — men med en krampaktig viljeanstängning reser hon sig och återvänder, som om ingenting hänt.

Musiken har just spelat upp en tango. Ingen lägger märke till henne. Herr Restless dansar med fru Sinding och herr Sinding för en aktris från Komediteatern, en sprudlande liten varelse, ryggdekolleterad till midjan.

Fröken Dickingson betraktar dansen ett par sekunder, gör sedan helt om, får sin pälskappa av den gamle gemytliga tamburmajorn och går. Vaktmästarn vid entrén:

— Önskar damen bil?

Hon nickar.

Mannen visslar i sin pipa. En bil kommer fram. Damen säger adressen, bilen sätter igång. Redan vid Slussbron stiger damen av, betalar samt fortsätter till fots in på Stora Nygatan men följer icke trottoaren utan håller sig utmed kajen. Plötsligt stannar hon, tar ett hopp — plums: ett hjärtskärande skri. Tvenne patrullerande konstaplar höra skriket, skynda till med en båtshake och lyckas få upp henne på kajen. Hon är emellertid vid fullt medvetande och kan avlägsna sig utan hjälp. Den ene konstapeln frågar efter anledningen till olyckan. Inget svar: huttrande av köld och dyblöt skyndar fröken Bell raka vägen hem. I trappan börjar hon ragla. Med de sista resterna av en halvt omtöcknad vilja lyckas fröken Bell komma in på sitt rum, sliter av kläderna och kastar sig som en drucken

på sängen. Men då äro hennes krafter uttömda och hon förlorar medvetandet. När husan som vanligt kommer in med morgonkaffet blir denna förfärad av att se kläderna ligga i ett enda bylte, drypande av vatten, på golvet.

Flickan går fram till bädden. Fröken Bell ligger med slutna ögon. Ansiktet, cinnoberrött, badar i svett. Husan ropar på konsulinnan. Även konsul Tomas skyn-dar till. Vad har hänt, vad har hänt? Gud, hon dör väl inte —

Familjens läkare, gamle doktor Stabel, efterskickas. Lugnande säger han:

— Lite feber, bara. Men den ger sej snart.

När fröken Bell framåt eftermiddagen slår upp ögonen, är febern borta. Förvånad ser hon sig omkring: hela familjen står samlad kring bädden.

Modern, darrande av sinnesrörelse:

— Hur har denna förfärliga olycka gått till?

Bell:

— När jag i går kväll promenerade hem utmed Vall-graven slant jag å föll i vattnet. Ett par konstaplar drog upp mej.

— Din skyddsängel vakade, säger modern, faller på knä bredvid bädden och tackar Gud för dotterns underbara räddning.

Veckan därpå reser fröken Bell till utlandet för att rekreera sig — och glömma. När hon kommer tillbaka är Åke-Gabriel inte längre kvar i Göteborg. Han har fått engagemang vid stockholmsoperan.

Men underliga rykten gå. Historier komma i omlopp. Fröken Bell Dickingson blir på detta sätt en intressant person, ty hon omges av en romantisk gloria, den gloria som folket sveper kring människor, vilka haft ett napptag med kärleken och varit nära att duka under i tvekampen.

XII.

Dickingsons generalagent, som vid sitt göteborgsbesök fått oinskränkt fullmakt att lägga om firmans transoceaniska försäljningsorganisation, gick omedelbart efter sin återkomst till verket. Konkurrenten var visserligen överväldigande stor, icke minst från Edvard Restless & Co, som därtill försökte locka honom över med de mest generösa anbud. Men herr Arling avvisade dem utan vidare. I tjuguar, i med- och motgång, hade herr Arling lojalt tjänat det gamla affärshuset. Han är inte till salu.

Inom loppet av ett par månader hade herr Arling trots alla motigheter lyckats upprätta försäljningskontor i de flesta utomeuropeiska affärscentra, och var övertygad om att han på varje post fått den för uppdraget mest lämplige.

Så gick tiden. Hemma sutto herrarna Dickingson, ivrigt avvaktande de första resultaten av den vidlyftiga apparaten, ty vidlyftig var den jämförd med de gamla metoderna att bara ha en generalrepresentant, placerad i London city.

När emellertid dessa resultat inte visade sig med ens, blev konsul Tomas otålig — ej minst därför att ett par av de yngre brukscheferna gjorde upprepade förfrågningar. De hade ännu icke sett till något synbart bevis för firmans med deras ekonomiska hjälp utökade aktivitet på världsmarknaden.

Konsul Tomas skriver till herr Arling, undrande ironiskt om den nya försäljningsorganisationen kommit i gång än. Herr Arling svarar, att seniorchefen som gammal exportör bör ge sig till tåls en smula. Man arbetar inte in varumärken på kommando. Sådant tar sin tid — i synnerhet då firman är ganska okänd på den transoceaniska marknaden. Men samtidigt skickar han en cirkulärskrivelse till resp. agenter, avfordrande dem omgående arbetsrapport. Rapporterna komma i undan för undan. De allra flesta utan order. Kunderna kunna icke acceptera den svenska firmans priser. De äro för höga. De måste reduceras med cirka 15 à 20 procent över lag. Ja, så är också herr Arlings mening. Men nu har han bevis. Svaren sänder herr Arling omedelbart över till huvudkontoret.

Konsul Tomas, annars lugn och flegmatisk, brusar upp: sänka exportpriserna, som ligga under hemmamarknadens med minst 12 procent, sänka dem ytterligare 15 à 20 procent, omöjligt. En sådan reduktion skulle bruken aldrig gå in på.

Till sonen:

— Du ska få se, att allt detta bråk är förspild möda. För att inte tala om de pekuniära uppoffringarna —

Konsul Teodor:

— Men hur bär den där Restless sej åt?

Den stora frågan.

Juniorchefen:

— En allmän prisreduktion är nog nödvändig — jag reser upp å talar med brukscheferna personligen.

Konsul Tomas:

— Du kan ju försöka. Fast jag misstänker att denna resa blir till föga nytta.

Herr Osborne reser — och kommer tillbaka, belåten med resultatet. Lite var har — ehuru med tvekan —

gått med på den föreslagna reduceringen. Huvudsaken är, att man kommer in på nya marknader, annars blir ropet efter ökad produktion en meningslös gest.

Herr Osborne:

— Där ser pappa —

Konsul Teodor, skeptiskt:

— Hö — nu ska vi väl få fart på affärerna.

Konsul Tomas nickar.

Till herr Arling telegraferar firman, att bruken gått med på prisreducering. »Närmare detaljer brevlades.»

När herr Arling i sinom tid läser brevet mumlar han:

— Jag tror ryggarna börjar mjukna där hemma. Jo jo. Man sitter inte längre och bestämmer priserna själv som i gamla tider. Nej, mina herrar, priserna måste elastiskt rätta sej efter det aktuella marknadsläget, särskilt där U. S. A. ligger på.

Ytterligare ett par månader gå. På Dickingsons kontor är otåligheten stor. Skall inte heller nu resultatet visa sig — ja, då blir bäst att först som sist slopa hela denna nymodighet och återgå till gamla systemet.

Men i ett slag börja order strömma in. De komma från Melbourne och Sidney, från Kapstaden, från Montreal i Kanada, till och med från Chicago och New York. Inga småposter heller. Kanadarepresentanten har fått en större statsbeställning på plåt samt järn- och cementrör. Agenten i Melbourne order på trämassa för en kvarts miljon, o. s. v.

Konsul Tomas lyser upp. Han har inte varit på så briljant humör sedan flera år. Juniorchefen triumferar. Orderkopiorna distribueras till resp. bruk, som nu kunna arbeta för fullt. Men varje vecka komma nya order från städer och kontinenter, fullständigt okända för de gamla herrarna Dickingson. Brukscheferna skriva privatbrev till konsul Tomas, gratulerande ho-

nom och firman till det lysande resultatet. Herr Osborne kan i sin glädje icke underlåta att informera en av dagspressens handelsredaktörer. Han gör detta i all hemlighet. Och en vacker dag får konsul Tomas med förresten ganska blandade känslor läsa om firman Dickingsons starka framstöt på den transoceaniska marknaden. Konsul Tomas rynkar ögonbrynen, hostar. Därpå kallar han in sonen. Konsuln visar honom artikeln, utstyrd med kraftiga rubriker, och säger allvarligt:

— Har du inspirerat den här trycksvärtan?

Osborne, både uppsluppen och förvånad:

— Javisst — vi måste reklamera för hemmamarknaden också —

Konsul Tomas buttert avvisande:

— Hö — hö — jag har, som du vet, alltid haft för princip att inte tala om, när vår firma gör goda affärer.

— Jamen, pappa...

— Pappa mej hit, pappa mej dit. Den där Restless kommer nu att sätta till alla klutar. Ja, sanna mina ord.

— Må han försöka. Ingen kan mota oss tillbaka.

— Överord, gosse. Jaja, nu är olyckan skedd. Men lova att aldrig mer gå bakom min rygg med dylika informationer.

Juniorchefen nickar — men tänker: pappa förstår inte denna pressreklams verkliga värde. Allt prat om Tos. Dickingson & C:s tillbakagång kommer nu att skingras som agnar för vinden.

XIII.

Det gamla köpmanshusets exportavdelning upplever en renässans. Souscheferna måste till och med ta in nytt folk, unga män, som fått verksamhetsbegäret i blodet. De äldre årgångarna se lite skeptiskt på dessa nykomlingar, ännu inte torra bakom öronen, men med en arbetsförmåga, vilken aldrig slappnar. Ja, här uppe råder ett sjudande liv. Skrivmaskinerna knacka i ett. Starkströmstelefonerna pingla. Telegrampojkar komma och gå.

Importavdelningen har däremot ingen brådska. Konsul Teodor håller styvt på traditionen. Och kontorschef Vinarp är av precis samma mening. Allra minst vilja de båda herrarna vara med om modernisering av lokalerna. De snart hundraåriga båsen, de höga pulpeterna och skruvstolarna äro så hemtrevliga. Inget stök i onödan!

Men tvillingbröderna äro sig lika, bara med den lilla, knappt märkbara skillnaden, att håret blir allt vitare, den struttande gången en smula mera stereotyp och lite tyngre stöter käpparnas doppskonig.

Tiden går . . . Konsul Tomas har nyligen av sagt sig stadsfullmäktigemandatet men står kvar som Börsklubbens ordförande, går liksom brodern gärna upp i Frimurareorden och är en mycket intresserad medlem av Gamla Göteborgssläkters Personhistoriska Förening.

Konsul Teodor gör den sedvanliga torgronden på lördagsmornarna, sväljer varningar och förmaningar av fröken Andina samt plockar med sin myntsamling.

Och gemensamt strutta tvillingbröderna till kontoret, gemensamt återvända de, gemensamt ta de sin kvällspromenad utmed kanalerna, gemensamt sitta de i Brunnsparken, lyssnande till citys trafikbrus — och gemensamt avsluta de promenaden med en grogg eller två på Grand. Ingen förändring i deras dagliga vanor, ingen förändring. Konsulinnan lever som de: lugnt, tryggt, ombonat. Och nu som förr far hon ut på sina välgörenhetsbesök varje torsdag. De ha med åren givit hennes liv värde och innehåll, samtidigt som hon alltmer känner sig dragen till religionen. Men konsulinnan försummar därför icke att läsa engelska romaner. De absorbera tanken på tidens flykt och alltings förgänglighet.

Äldste sonen lever även han som förr där uppe på sitt gods, lever sorgfritt med hustrun, som inte vill ha några barn. Varje höst göra de en utländsk resa. När kontanterna sina, komma de ned till Göteborg och kolla bort de gamle. Däri ha båda uppnått ett sannskyldigt mästerskap.

Juniorchefen rider, bilar samt jagar när den tiden är inne. Han har byggt sig en jaktstuga någonstans uppåt Härrydahället. För övrigt börjar även herr Osborne bli en av dem, som hela stan känner. Hans magnifika villa i Nya Allén är ofta samlingsplatsen för små distingerade bridgepartier.

Men unge herrn blir aldrig så populär som de gamle, försäkrar langaren Kalle Wira. Och hans kumpaner av lodaresläktet instämma med en underdånig nick. Fattas bara att de skulle våga hysa en annan mening.

Till Nya Allén går fröken Bell oftare än förr, särskilt på bridekvällarna. Där är hon bland gelikar.

Men ingen av dem berör hennes äventyr med tenoren Larvik, fast alla, ja hela stan känner till historien. Gud vet, hur den kom ut. Den närmaste tiden tillbragte ju fröken Bell i utlandet. När hon kom hem var svärmeriet för tenoren ett minne, som inte längre oroade. Till det yttre är fröken Bell sig lik. Rider, bilar och är ofta på tävlingar. Men omgivningen väntar att hon skall gifta sig nån gång. Med vem, är frågan. En officer på Kviberg, löjtnant Christer Runehjelm, uppvaktar henne. Själv har fröken Bell ingen brådska. Men ivrigast av alla beundrare är konstsilkefabrikernas unge, energiske chef. En gång i månaden minst reser han ner till Göteborg för affärer och glömmar då aldrig att göra visit. Konsulinnan Dickingson tar emot honom både vänligt och värdigt. Konsul Tomas likaså. Men Wendels är en outsider, en uppkomling. — Nog för de gamle se att han är uppöver öronen kär i Bell, så kär en karl kan bli — och Gud ska veta, att en karl kan bli kär. Justus Dickingson och Blanche äro av precis samma mening. Därtill undra de om inte herr Wendels vill utnyttja förbindelsen med familjen Dickingson för att dymedelst krångla sig upp på den sociala stegen. Han är så knipslug, så beräknande, den lille vitalt laddade mannen. Dessutom har Justus Dickingson en känsla av, att direktör Wendels ser på honom med en dåligt maskerad ringaktning. Däremot äro Justus och Blanche livligt intresserade för kandidaturen Runehjelm. Osborne och Andrea innerst inne likaså. Nå, än fröken Bell själv? Kära ni, fröken Bell är ganska allvarlig, då direktör John Wendels med blommor i famn kommer på visit. Efteråt är han inte mer än en herr vem som helst för henne.

Men slakten väntar, väntar otåligt, att hon skall bestämma sig.

XIV.

Ären närmast före världskriget önskade konsul Tomas fästa familjens namn vid en donation till hemstaden. Donationen skulle få formen av en hyresfri stiftelse för fattiga eller uttjänta kontorister.

Så kom kriget och dess sviter. Firman Dickingson gick ju relativt oskadd igenom skärselden, tack vare konsul Tomas' försiktiga dispositioner under själva jobbareären. Men nya konkurrenter, hänsynslösa barn av tiden, dök upp, tillämpande helt andra affärsmetoder, metoder som firman tog avstånd ifrån. Det gamla köpmanshuset hade icke lust att följa med — och donationen fick anstå.

Den delvis framtvungade omorganisationen av firmans exportavdelning satte emellertid fart på affärerna. Därmed tog också stiftelseprojektet allt fastare former.

Ursprungligen hade konsul Tomas funderat på Örgryte. Men när den för ändamålet avsedda arealen inte längre var till salu, utsåg han ett område ovanför Carlanderska sjukhuset. Då även andra spekulerade på samma område slog konsul Tomas till. Ritningar uppgjordes och bygget sattes omedelbart igång. Ett år efteråt stod Lorensbergstadens första stiftelse färdig till invigning.

I denna deltaga guvernören, stadsfullmäktiges ordförande samt f. ö. kommunala spetsar oavsett politisk

färg, som skick och bruk är nu för tiden. Dessutom har konsul Tomas utfärdat inbjudan till ett flertal av den göteborgska plutokratiens främste med damer. Sammanlagda antalet deltagare uppgår till ett hundratal. De flesta komma i egna bilar. Ingen kan se vilken klass de tillhöra. Alla äro lika till det yttre: herrarna i cylinder, damerna i eleganta vårtoaletter. På denna jämlikhet finns ingenting att anmärka.

Stiftelsen, uppförd i en naturskön dalgång med terrasserade promenadvägar upp till den bakomliggande bergsplatån, är åt alla sidor skyddad för väder och vind. Huset består av en sammanhängande länga mindre byggnader, försedda med små förgårdar och balkonger.

I längans mittelhus gemensam samlingslokal, avsedd för musikunderhållning och föreläsningar, en verklig festsal, som går genom två våningar. På de ljusa väggytorna har dekorationsmålare Ygge utfört en serie fresker, till vilka konstnären inspirerats genom studier nere på firman Dickingsons kontor. Vad besökaren här ser, är således en artistiskt stilsrad reproduktion av firmans kontorslokaler — ett fyndigt uppslag som dessutom kommer att bevara minnet av det gamla affärshuset till evärdliga tider.

På en liten för tillfället upprest estrad vid ena kortväggen ha familjen Dickingsons samtliga medlemmar, guvernören, stadsfullmäktiges ordförande samt kyrkoherden i Magdalena, Abraham Sverre, tagit plats. Övriga deltagare bänka sig nere i salen tillsammans med stiftelsens blivande hyresgäster, gamla ruggiga kontorister av båda könen. Men dessa förråda icke med en min att de äro utsedda till pensionärer. Tvärtom ha de en uppsyn, som om även de höra till skaran av särskilt inbjudna.

Efter en inledningspsalm, sjungen unisont och ackom-

panjerad på pianot, som hör med till inredningen, tar herr guvernören till orda. Han påpekar med rätta, att kanalernas stad är den goda medborgarandans. Generationer göteborgare ur patriciervärlden ha delat med sig åt samhällets mindre lyckligt lottade, särskilt har denna offervilja tagit sig uttryck i stiftelser av skilda slag.

— Vi äga dylika pensionärshem i alla stadsdelar. Jag säger: med aktning och vördnad se vi upp till dessa gamla citysläkter. De ha givit detta samhälle en social rangställning av internationella mått. Den hittills siste i den långa raden förverkligar denna dag en dröm, som under årtal legat honom varmt om hjärtat. (Tälaren gör en diskret bugning för konsul och konsulinna Dickingson). Och då jag nu på familjens vägnar överlämnar denna stiftelse till Göteborgs stad, vill jag samtidigt tolka de första pensionärernas värdsamma, hjärtliga tack till stiftelsens grundare. Mina damer och herrar — låt oss utbringa ett fyrfaldigt leve för den ädle donatorn, för hela hans hus. Må frid och lycka alltid hägna dem. Alltså: ett fyrfaldigt leve. Guvernören dirigerar med den knubbiga handen.

Därpå talar stadsfullmäktiges ordförande, en slank, välbyggd medelåldare. De koncentrerade, intellektuellt betonade dragen, ordvalet, den distinkta katederrösten förråda, att denne herre icke hör till affärsskrået. Nej, han är vetenskapsman. Och tack vare sin socialdemokratiska trosbekännelse sitter professor Hedmansson som stadsfullmäktiges ordförande.

Professorn vänder sig direkt till donatorn, tecknande dennes insats i stadens offentliga liv, samt fortsätter:

— Edert ord, herr konsul, föll alltid tungt i vågskålen, ty eder mening var först och främst förestavad av omsorgen om vårt samhälles bästa. När ni nu genom upprättandet av denna stiftelse så att säga kröner eder

långa, välsignelserika verksamhet i det allmännas tjänst, är det för mig i egenskap av stadsfullmäktiges ordförande en mycket kär plikt att å stadens vägnar tack- samt mottaga den storslagna gåvan.

Herr Osborne Dickingson läser från manuskript en redogörelse för stiftelsens uppgift. Varpå donator själv, djupt rörd, tackar för de många vackra ord, som riktats till honom personligen samt vänder sig sedan mot de i salen församlade pensionärerna, önskande dem välkomna till deras nya hem.

Förre kassören Efraim Brink, en ännu väl bevarad åldring med vita polisonger och yviga mustascher, svarar ur hjärtat. Med darrande röst slutar den gamle, som en gång haft hand om miljoner men som nu ingenting har mer än sin lilla statspension:

— Vi känner oss obeskrivligt lyckliga över att ha tak över huvet till dödagar. Må Himlarnas Herre hålla sin skyddande hand över den ädle donatorn å hela hans hus — Gubben Brink torkar sig i ögonvrån.

Fröken Bell Dickingson föredrar en sång till luta.

Sedan är invigningen över och högtidligheten avslutas med bön av kyrkoherde Sverre, en ståtlig prelat med glänsande svart helskägg och en skådespelares utförs-gåvor.

Med knäppta händer och blicken riktad upp mot takets något sinnliga plafondmålning av svällande amorer i luftiga slöjor ber kyrkoherden, att alltings skapare och beskyddare måtte hålla sin hägnande starka hand över denna stiftelse, skänkt av ett hjärta, som alltid ömmat för medmänniskors betryck:

— Måtte Du i rikligt mått välsigna honom och göra hans levnadsafton ljus. Måtte Du välsigna hans hustru och barn. Måtte Du välsigna detta hus och alla dem som i tidernas lopp här skola finna en fristad undan livets stormar — *Fader vår som är i himlen* —

Efter välsignelsen preludierar musikdirektör Elhage på pianot, och sedan kommer unisont »Herre, signe du och råde —»

Ceremonien är överstökad.

Medan de inbjudna under donators och juniorchefens ciceronskap ta lokalerna i närmare skärskådande få pensionärerna kaffe med dopp. Musikdirektör Elhage underhåller dem med svenska folkvisor på pianot. Elhage får 100 kronor för besväret. Han gör aldrig någonting gratis. Rätt så.

Sedan lokalerna grundligen besiktigats och alla bidragit med förtjusta utrop över denna storstilade stiftelse är tiden inne att återvända till bilarna, som i en lång defilé passera Lorensbergskvarterens slingrande chaussée ner mot staden. De flesta fortsätta sedan åt var sitt håll. Endast ett mindre antal särskilt inbjudna göra donator och hans familj sällskap ner till huset vid Stora Nygatan för att därstädes intaga gemensam middag.

XV.

Sommaren kommer. Familjerna flytta till landet eller ut i skärgården. Dickingsons bor på Grönö. Konsul Tomas i fars gamla villa, moderniserad flera gånger om. Juniorchefens ett stenkast från denna. Konsul Teodor tillbringar endast sin weekend här och är då gäst hos brodern. Konsul Teodor älskar Göteborg alla tider på året. Men när sommaren kommer, blir hans stad en drottning bland städer. Ingen har sådana parker och alléer. När konsul Teodor ätit sin middag, stoppar han en cigarr i mungipan, sätter hatten på nacken, tar käppen och beger sig ut på promenad. Men nu — i ensamheten — håller han sig icke uteslutande utmed kanalerna. Att t. ex. sitta på en soffa i Stora Allén och se strömmen av människor flyta förbi har också sina agremanger. Ibland styr konsul Teodor kosan ända till Örgryte.

Örgryte, ja — han minns Örgryte från sin barndom. Ett helt litet äventyr att ta sig dit på den tiden. Nu är Örgryte inkorporerat med staden. Knappast något av de gamla familjernas sommarresidens står kvar. Allt är nytt. Och människorna härute tillhöra en ny värld liksom de hus de bo i. Liseberg, detta sommartivoli, är även en ny värld, speglade på sitt sätt nutidsmänniskornas kollektiva nöjesbehov. Konsul Teodor har gammalmodiga åsikter. Men Liseberg tilltalar honom. Det fyller en uppgift. Förströelserna äro visserligen

folkligt naiva, men just denna naivitet balanserar det mekaniska i tillvaron för de skaror, som komma dit.

Klockan går på sju. Konsul Teodor kommer just ut från huset vid Stora Nygatan. Han är som vanligt klädd i jackett, christyhatt och käpp. Cigarren sitter i mungipan. Han stannar ett ögonblick, lyssnar till musiken från Trädgårdsföreningen.

Så struttar han gatan fram, passerar Teaterbron och viker in i Allén. På varje soffa sitta människor. Alla helgdagsfina. Ingen kan se vilken klass de tillhöra. Endast talspråkets nyanseringar förråda, till vilket skikt de höra. Konsul Teodor har öra för sådant. Junikvällen är ljum. Rabatternas blommor fylla lufthavet med sin doft. Bilar rulla fram och tillbaka över asfalten. Från Stora Teaterns sommarveranda (gamla Gropen) når honom en modern melodi. I korsningen av Allén och Avenyen står en polis, dirigerande trafiken. Enstaka par skymta i gångarna. Konsul Teodor sätter sig på en händelsevis ledig soffa. Skalden Augustin Blomma promenerar i sakta mak förbi. Blomma är som vanligt i jackett även han. Under armen ett tidningspaket. Han lägger inte märke till konsul Teodor: Augustin Blomma saknar intresse för soffornas publik. Men den gamle skalden är övertygad om, att denna publik har så mycket större intresse för honom och därför skrider han i oberörd värdighet förbi konsul Teodor, som just då blåser ut ett rökmoln, samtidigt skjutande hatten tillbaka i nacken, medan en liten, mycket liten glimt av ironisk bonhomie spelar i ögonvrån. Men strax efter Augustin Blomma kommer en herre, som konsul Teodor har dagliga förbindelser med: kontorschefen Vinarp, konsulns närmaste man och allt i allo. Ungkarlen Vinarp bor också i staden om sommaren. Och liksom chefen är herr Vinarp djupt fästad vid sin sommarstad. Konsul Teodor upptäcker honom

på långt håll. Herr Vinarp är ju liksom konsuln högrest, men vänstra benet linkar en smula. För övrigt ser han imponerande ut, den gode gubben Vinarp. De långa vita mustascherna ge ett militäriskt intryck, som Blomma bär han sitt huvud förnämnt tillbakalutat, men de små ögonen bakom glasen iakttaga allt som försiggår runt omkring. I knapphålet sitter en ros. Nu upptäcker han sin chef, stannar, lyfter halmhatten. Herr Vinarp går alltid i halmhatt om sommaren.

— God afton, magnifikt väder, herr Vinarp, säger konsul Teodor.

— Underbart, i sanning underbart.

Herr Vinarp tar av sig halmhatten, rycker upp näsduken ur bröstfickan, torkar pannan.

En ung dam passerar, ser rosen i knapphålet, blinkar.

Herr Vinarp snor mustascherna.

Konsul Teodor:

— Hur långt som längst?

— Tänkte ta mej en tur upp till Liseberg.

— Alldeles som jag — då få vi sällskap.

Konsul Teodor reser sig upp: de båda herrarna promenera uppför Avenyen. John Ericssonsstatyn ligger inbäddad i blommande hägg och syren. På soffan intill sitter en ruggig gestalt. Då herrarna passera, hälsar han med ett artigt mösslyft.

De båda herrarna hälsa lika artigt tillbaka.

Avenyn ligger tyst och stilla. Husens trädgårdar prunka i starka färger. Men nästan varje grind har små skyltar, som tillkännage, att företagsamheten börjar göra intrång här.

För konsul Teodor och hans kontorschef är dock denna gata alltjämt Avenyen, Kungsporsavenyen.

På Valands terrass spelar en orkester. Ensamma damer promenera fram och tillbaka i sakta mak. Precis som fordom. Men i själva hörnan står en kolportör,

ropande ut de senaste nyheterna. Hans rop blandar sig med trafikbruset. Och trängseln är ganska kompakt just nu. De båda herrarna måste göra några sekunders halt, innan de kunna fortsätta.

Längst uppe i fonden Konstmuseets dystra fängelsefasad. Och vid Lorensbergs grindar står en konstapel.

När herrarna ska över gatan gör konstapeln honnör samt stoppar trafiken.

Konsul Teodor lyfter på hatten till tack. Konstapeln gör åter honnör, sedan komma armarna igång: rakt upp, rakt ut, rakt upp, rakt ut —

Konsul Teodor visar med käppen på Lorensberg och säger:

— Jag minns när det gamla fröjdestället hade ett utvårdshus' alla behag.

Vinarp:

— Jag också, herr konsul.

Konsul Teodor:

— Nu ligger Lorensberg mitt i centrum. Snart är väl hela etablissemangen ett minne.

Herr Vinarp stryker mustaschen: han blir sentimental vid tanken på sin ungdoms Lorensberg.

Spårvagnarna till Liseberg äro fullsatta: månadspremiär, ändlösa köer ringla in genom vändkorsen.

En flock pojkar stirra med lystna blickar på livet innanför grindarna.

Konsul Teodor:

— Har ni inga polletter?

Kör av röster:

— Naj, herr konsul.

Konsul Teodor till en vaktmästare:

— Se här ä pengar, släpp in dem.

Flocken stormar vändkorsen, som ideligen smälla och slå. Ljudet ackompanjeras av öronbedövande glädje-

tjut. Ett par av pojkarna svänga sina mössor för konsul Dickingson, som nickar och skrattar.

— Roligt att göra barn glada, säger han och skjuter hatten ännu längre tillbaka i nacken.

Men nu äro de båda herrarna inne på tivoliområdet, som myllrar av människor i alla åldrar och av alla samhällsklasser, ungdomar mest. Dansbanor, luftbanor, karuseller snurra för fullt. Akrobater, lindansare, räckgymnaster, jonglörer, bygdemålsberättare, humorister, sångare avlösa varann i brokig växling. Skjutbanor, ringkastning, tallrikskrossning, lustiga hjul, trolleriseanser och tjojtals andra marknadsförströelser av enklare slag ha sin trogna publik, ty där finns även sköna kvinnor att titta på samtidigt. Silhuettklippare arbeta i sitt anletes svett och glacegubbar, med hela affären uppmonterad på en kärra, mysa av belåtenhet: omsättningen är god. Överallt görs affärer. I snart sagt varje vrå spelar ett kapell. När det ena slutar, tar det andra vid. Och luften är bemängd med biffsteksdoftande matos från friluftsgästangarnas köksdepartement.

Men från Kongresshallen brusar tonerna av en mäktig symfoni ut genom de öppna fönstren. De flanerande massorna stanna liksom generade och överraskade av något stort, något främmande och avlägset, något utanför deras sfär —

Kabarethallen har också premiär.

— Dit går vi, herr Vinarp, föreslår konsul Teodor.

Och herr Vinarp säger ja.

Klockan slår just nio. Publiken strömmar till: kabarethallen, som har internationella balettkompositioner, sista skriket, på sitt program, är tydligen mycket populär.

Från sina platser på främsta bänkraden — båda ganska närsynta — kunna herrarna följa de olika

numren, utförda av raffinerade, könlösa artister med perversa drag och halvexotisk apparition. Konvulsiviskt förvridna lemmar, grotesk mimik och exalterat dramatiska åtbörder tolka, till orkesterackompanjemang, människolivets stora passioner. Publiken, oförmögen att fatta, bara gapar och glor.

Sista numret, ett solonummer, heter apoteos till kärleken samt utföres av en liten eldig sylfid, endast iklädd gördel och bröstcacherter. Miss Eagle gör furor; publiken stampar av förtjusning. Men just då dansösen skall ta sista turen inträffar något sensationellt: hon gör ett djärvt språng över rampen rakt ut i salongen och dimper ner på en förbluffad äldre herre omedelbart bakom orkestern. Den förbluffade äldre herrn är konsul Teodor Dickingson. Med självtagen rätt slår miss Eagle armarna om hans hals, trycker de karmosinröda läpparna mot hans rynkiga kind och säger så högt, att hela salongen hör varje ord:

— I love you, because you are my darling — yes, my own little darling just now —

Publiken, vilken rest sig upp för att se vad som hänt, tjuter, stampar, applåderar: hennes offer är ju konsul Teodor —

Men lika blixtsnabbt störtar hon ifrån honom, slänger sig med ett elegant akrobathopp upp på scenen igen — och där står nu miss Eagle, kastande slängkyssar med båda händer till hennes »own little darling just now», publiken råkar i fullständig extas och orkestern ger touche. Men konsul Dickingson, röd i ansiktet som en kokt kräfte, liknar en skolpojke, ertappad på bar gärning för något fuffens.

Även herr Vinarp känner sig utsatt för den allmänna uppmärksamheten: han snyter sig ömsom, torkar ömsom svetten ur pannan. Gud vet, om inte herr Vinarp känner sig mer konfunderad än chefen, som

snart nog återvinner fattningen och själv deltar i ovationerna för dansösen.

Så glider ridådraperiet ihop och ljusen skruvas ner. Men under denna relativt korta tidrymd försvinner konsul Teodor. Ej ens Vinarp lägger märke till detta gåtlika försvinnande. Då denne inte kan upptäcka sin chef följer han med strömmen men stannar på trappan: konsuln har väl gått till toaletten. Herr Vinarp väntar både fem och tio minuter. Något måste ha hänt. Herr Vinarp är beredd på det värsta. — Just då kommer konsul Dickingson. Men inte ensam. Vid hans arm hänger — herr Vinarp bleknar — miss Eagle. Konsul Teodor har hämtat henne bakom kulissen.

Till den stelbligande kontorschefen:

— Nu ska vi supera, Vinarp — vi, vi tre —

Herr Vinarp ser sig förfärad omkring, som om han ville säga: men det liknar sej till skandal.

Miss Eagle är en liten världsdam och ah, så förtroget hon hänger vid konsul Dickingsons arm, Denne presenterar, presenterar artigt och förekommande sin kontorschef.

— Mike angenemt, säger hon och lägger sitt lilla kortklippta katthuvud på sned.

Herr Vinarp ser ömsom på sin chef, ömsom på dansösen. Sen ser han sig omkring till höger och vänster. På något så när respektabelt avstånd har en skara, en ganska stor skara, nyfikna slagit ring kring trion. Man viskar i örat på varann, nickar, viskar och ser beundrande på dansösens gamle sirlige kavaljer. Herr Vinarp skulle helst velat försvinna som en dimfigur.

Men nu kommenderar konsul Teodor:

— Till Tivolirestaurangen, Vinarp!

Miss Eagle trycker sin kavaljers arm, med skalken i ögonvrån viskar hon:

— Darling, dear little darling —

Ja, så ge de sig iväg. Herr Vinarp håller sig — med två stegs lucka — till vänster samt stirrar envist i marken. Vinarp har aldrig förr sett konsul Teodor gå arm i arm med en dam. Och nu, helt plötsligt, som om själva fan flugit i honom, bjuder han inte blott denna dansös armen utan inviterar henne också till supé på en av alla besökt restaurang. Vad skall konsul Tomas säga? Och konsulinna, sen? Har konsul Teodor fått pippi, eftersom han med berätt mod utsätter sin person för allmänhetens löje?

När trion kommer in på restaurangen, glömma många gäster bort att äta. De bara stirra. Konsul Teodor är fullständigt likgiltig för denna uppmärksamhet. Miss Eagle också. Men herr Vinarp ville helst vända igen.

En hovmästare skyndar fram:

— Bord?

— Tack.

Under tiden konverserar konsul Teodor sin dam, som om de tu tillhörde samma sällskapskrets.

Så småningom lägger sig nyfikenheten och herr Vinarp vågar lyfta blicken. Han snor mustaschen, fixerar damen från sidan, tittar sen under lugg på sin chef. Denne skelar tillbaka som en tjuvpojke.

Hovmästarn i vördnadsfull givakt väntar på order.

Konsul Teodor beställer säsongens primörer samt Roederer, och supén, en verklig festsupé, kommer i gång. Efter en cocktail och första glaset cham är herr Vinarp inte längre bortkommen, ej heller förstummad. Han börjar rent av sympatisera med konsul Teodors improviserade upptåg att bjuda en dansös på supé som belöning för hennes vågade extranummer. Men Vinarp kan aldrig minnas, att konsul Teodor begått någon dårskap av ena eller andra slaget. Chefens orginalitet höll sig alltid innanför den borgerliga moralens utprickade ramar. Herr Vinarp såg i honom och hans tvilling-

bror tvenne exponenter för den ur alla synpunkter korrekta citytypen. Och så med ens avslöjar sig konsul Teodor som en riktig galenpanna, trots sina 60 år fyllda. Herr Vinarp är ingen psykolog — men anar instinktivt att han för första gången kommit i kontakt med människan Teodor Dickingson.

Konsul Teodor lyfter sitt glas, skålar, tackande miss Eagle för det utomordentligt lyckade skämtet.

— Skål — jag beundrar sådana gentlemen som ni. Jag har gjort dette extranummer många gånger på kontinenten, men publikum vill icke första mig. Ni förstade mig. Hon vänder sig mot herr Vinarp: skål på er også, fast ni ser ud som en tungus.

Herr Vinarp börjar kråma sig, snor mustaschen, skålar och skrattar. Tusan till fruntimmer. Hon nästan påminner om gamla Folkans glada varietégarde. Miss Eagle berättar på bruten svenska, här och var uppblandad med danska, engelska och tyska glosor, att hennes mor var svenska.

— Därför ticker jag sa micket om de svenske herrer.

— Jaså, miss Eagles mor var svenska, infaller konsul Teodor.

— Ja — jag tror till og med, at hon var fra Göteborg.

— Från Göteborg?

Konsul Teodor spetsar öronen. Herr Vinarp följer exemplet.

Miss Eagle:

— Min papa, min riktiga papa, var også fra Göteborg. Men papa og mama levde icke gifta. Mama var sangerinde. Papa, min riktiga papa, var en ong rig herre, som elskede min mama vansinnig.

Konsul Teodor:

— Förlåt, men vill ni säga er mors svenska namn?

— Yes — hon hette Bergman, Rosa-Mari till förnamn.

Konsul Teodor, som sitter med glaset i hand beredd att skåla, sätter plötsligt ner glaset och stirrar på miss Eagle.

— Sa ni titter. — Ja, min mama hette Rosa-Mari, og i Göteborg upplevde hon sin store kærlighed. Men hennes elskede fick icke gifta sig med mama, ty han var en ong, rig herre av fin familje. Ja, så reste min mama till udlandet. Jag är född i Berlin, jag — skal, lide gran', som mama bruka' seja när hon var rikti' glad — og hon var micke, micke glad og micke, micke vacker, når jag var liten flecka. Sedan blev hon syk og dog, stackars mama. Men då var Rosa-Mari redan vid balletten. Jag börjede når jag bare var tolv år gammel, sedan har jag danset. Bare danset. I alle lender. I New York, i Buenos Aires, i Paris, i Wien (å, det dejlige Wien), så kom jag till Piccadilly cirkus i London, og där stanna jag i mange, mange år —

Konsul Teodor känner något fuktigt i ögonvrån, något för länge, länge sedan förgånget kväller upp ur hans väsens allra innersta. Kan denna lilla balettdansös verkligen vara dotter till Rosa-Mari, hans ungdoms Rosa-Mari? Konsul Teodor ville fråga mer, mycke, mycke mer om miss Eagles mor, men det bjuder honom emot att röra vid gamla minnen, knutna till den lyckligaste episoden i hans liv.

Konsul Teodor granskar dansösens anletsdrag och försöker samtidigt erinra sig Rosa-Mari. Det blåsvarta håret, den lilla raka näsan, kikhålen i kinderna och det smittande glada humöret är Rosa-Maris. Men Rosa-Mari var längre till växten, hennes panna vit som elfeben. Miss Eagles panna är brun till färgen som hela ansiktshyn förresten. Konsul Teodor börjar tvivla på miss Eagles historia. Kvinnor som hon vilja gärna romantisera sitt ursprung. Men i nästa nu tycker konsul Teodor, att denna dansös är sin föregivna mamma upp

i dagen, fast han aldrig sett henne som liten, ännu mindre vetat om att Rosa-Mari skulle bli mor när hon lämnade Göteborg.

Herr Vinarp, som aldrig hört talas om denna historia, sitter och lyssnar med spänt intresse. Och Vinarp tänker på sin egen ungdom. Även han hade en historia med en varietéartist — en viss förtrolig stämning lägger sig över de båda gamla ungarlarna och denna internationella dansös utan hem, utan far och mor men ändå sprudlande glad, som om aldrig någon sorg eller några bekymmer tryckt henne.

Från borden runt omkring snevla blickar nu och då på de tre. Men mest snevla de på konsul Teodor Dickingson. — Timmarna gå, de gå så fort, att sällskapet inte vet ordet av, förrän ljusen skruvas ner.

Då är tid att göra upp. Konsul Teodor bjuder nu som förut miss Eagle sin arm och för henne sirligt ut i tamburen. Herr Vinarp linkar efter.

Vid grindarna kallar konsul Teodor på en bil, chauffören får adressen, konsulen kysser miss Eagle på hand samtidigt som något fuktigt skymmer blicken. Miss Eagle stiger i bilen och denna försvinner ner mot staden.

Konsul Teodor och hans kontorschef äro åter ensamma. De följa trottoaren ut till Korsvägen. Konsul Teodor, annars alltid språksam, går moltyst. De fortsätta nerför Södra Vägen, vika in i Gamla Allén. På sofforna sitta förtroliga par, intimt förtroliga par. En glåmig halvherre följer de gamla herrarna tätt efter, hostande försöker han tilldraga sig deras uppmärksamhet, går sen förbi, knuffar konsul Dickingson lätt i sidan.

— Förlåt, säger mannen med grötig röst, tar omedelbart ut stegen och dyker in i bekvämlighetsinrättningen.

Konsul Dickingson, strängt upptagen invärtes, tar

inte någon som helst notis om mannen. Men när konsuln ser honom gå in i den grönmålade inrättningen, fnysar han till och mumlar något om nattsluskar, som borde interneras.

På Teaterbron ber kontorschef Vinarp få säga adjö och tacka för den utomordentligt angenäma kvällen.

— Tack, tack.

Herr Vinarp fortsätter Östra fram, tar sedvanliga nattstråket genom Kungsgatan och slår sig ner i en soffa på Domkyrkoplan. Tornuret slår just nu två dova slag. Herr Vinarp lutar sig bakåt, gäspar, drar in den starka doften av hägg och syren. För alla de gånger han suttit här i ljusa juninätter. År efter år, år efter år. Klockorna klämta på samma sätt. Hägg- och syrendoften är densamma. Så reser han sig upp, larvar ut på Västra, passerar Kämpebron och linkar in i Nordstaden. Där först känner han sig riktigt hemma. Där är han född och där skall han väl en gång enligt naturens ordning sluta sin vandring.

Konsul Teodor viker av in på Stora Nygatan, tyst och folktom. Bastionsplatsens Vingar likna en stor fågelskrämma. Bussarna till Anneberg och Mölnlycke, som nattparkera här, spegla sig i Vallgravens vatten. På trappan ner till kanalen sitter en lodare och sover.

Konsul Teodor struttar trottoaren fram. Doppskon slår hårdare än vanligt... Nyckeln gnisslar, ytterdörren glider upp med ett sugande doft läte, slår igen lite hårdare och konsul Teodor stiger uppför trapporna till sin bostad på tredje. Den gamla gaslampan nere i vestibulen lyser dåligt. Även den börjar bli gammal och trött.

Försiktigt låser konsul Teodor upp tamburdörren, försiktigt kliver han in.

En dörr till höger öppnas. Ett ljus fladdrar i en

massiv hand, ett rynkigt ansikte, gulgrönt i ljusskenet, blir synligt och en vass röst biter till:

— Äntligen. Jag har legat vaken hela natten.

Därpå försvinner uppenbarelsen, även kallad fröken Andina.

Konsul Teodor muttrar. Därpå stiger han in i sovrummet, hämtar fram sitt testamente och gör en ändring till förmån för en viss miss Eagle, dansös till yrket, lägger därpå tillbaka testamentet, läser lådan och går till sängs.

När konsuln vid frukostbordet studerar sin tidning, hittar han en rubrik som lyder så här: *Populariteten har sina poänger*. Under rubriken ett kåseri om en av stadens mera kända cityherrar och dennes besök på Liseberg. Detaljerna äro både roande och pikanta. Precis som ett kåseri bör vara.

Konsul Teodor myser samt övergår till nästa sida av det pigga morgonbladet.

Klockan nio stiger konsul Teodor in på sitt kontor. Herr Vinarp kommer efter med dagens post.

— Gomorron, herr konsul.

— Gomorron, gomorron, herr Vinarp. — Mycke post i dag?

— Som vanligt, herr konsul.

XVI.

När konsul Teodor ögnat igenom sin post, brukar han ringa upp tvillingbrödern, delgivande denne innehållet i sådana brev, som påfordra gemensam överläggning av de båda seniorcheferna. Så även denna morron. Men konsul Teodor får för ovanlighetens skull inget svar. Han ringer en gång till. Fortfarande inget svar. Då kopplar konsul Teodor till Osborne. Ej heller denne svarar. Så underligt. Osborne Dickingson är även han den personifierade punktligheten. Konsul Teodor sitter en stund obeslutsam, medan en aldrig tänkt tanke stiger över medvetandets tröskel: tänk om någon olycka inträffat. Far och son bruka resa in till stan i samma bil.

Konsul Teodor skickar upp en springpojke för att höra efter, om icke konsul Tomas eller herr Osborne kommit än.

Pojken, en pigg och vaken 15-åring, kommer tillbaka med nej.

I detsamma pinglar konsul Teodors privattelefon. Han lyfter förströdd av mikrofonen, ropar hallå.

Rösten är svägerskans. Annars lugn och oaffekterad låter den rent av upprörd:

— Hallå, Teodor — Tomas kan inte resa in i dag. Han har fått ett lindrigare slaganfall. Osborne stannar också ute —

De sista orden nästan stocka sig i halsen. Konsul Teodors hjärta bultar av oro: tanken på döden, den oundviklige, fyller honom med bävan.

Han hämtar sig och säger:

— Kära Valborg, när inträffade detta?

Snyftande kommer svaret:

— Vid frukostbordet. Tomas föll ihop just som han skulle resa sej upp. Chauffören å flickorna måste bära honom in till sängen — nya snyftningar, men lite högre nu.

Konsul Teodor drar djupt efter andan. Sedan, med tillkämpat lugn:

— Tomas har, som Valborg vet, lidit av en smula yrsel sista tiden. Den förfärliga värmen pressar oss lite var. Chocken går snart över, ska vi hoppas.

— Men han ligger medvetslös —

— Medvetslös —

— Ja.

Konsul Teodor söker efter ord — mest för att stilla sin egen oro —

Så hör han svägerskan säga:

— Vill inte Teodor komma ut — om något skulle hända — högljudda snyftningar.

Konsul Teodor samlar sig tillhoppa, svarar:

— Jag tar en bil omedelbart.

Svag avringning.

Konsul Teodor sitter som förlamad, sitter som om han själv träffats av tvillingbroderns olycka. Han tycker med ens, att hela tillvaron blivit konturlös, att själva dagsljuset håller på att slockna. Någon knackar. I vanliga fall skulle konsul Teodor känt igen den knackningen bland tusen andra. Men nu är den honom främmande — lika främmande som hans egen röst:

— Kom in.

Herr Vinarp står på tröskeln. Pincenésnodden

dinglar fritt och obesvärat. Men den gamle kontorschefen ser försagd ut.

Konsul Teodor lägger inte ens märke till honom. Tanke och blick sväva långt bort i ett avlägset fjärran.

Herr Vinarp hostar.

Konsuln rister, återvänder till verkligheten:

— Något har hänt, Vinarp.

— Vad har hänt, herr konsul?

— Bror min är sjuk.

— Å herre jesses.

Konsul Teodor nickar och samtidigt stryker han bort något ur ögonvrån. Herr Vinarp för också upp handen, en knotig, förtorkad skrivarhand, till ögonvrån. Sedan:

— Ä välan aldrig allvarligt?

— Jo, troligen — s-l-a-g-a-n-f-a-l-l —

— Å herre jesses — å herre jesses, herr konsul.

— Säg genast till om en bil.

Två minuter efteråt är konsul Teodor på väg ut till Grönö.

— Sätt upp farten, befaller han chauffören.

Och bilen flyger iväg.

När konsul Teodor kommer fram, ligger brodern fortfarande medvetlös. Svetten flyter. Händerna, fuktiga och iskalla, plocka på täcket. Ögonen slutna. De frodiga dragen infallna. Läpparna, skiftande i blygrått, ha glidit isär. Och hakan är utdragen på längden. På huvudet en isblåsa. Kring bädden stå konsulinna Dickingson, Bell, Osborne och doktor Björnland, en trygg, medelålders man med silvervita stänk i det uppstrukna håret.

Konsul Teodor stannar vid dörren, stannar och hälsar med en tyst bugning. Därpå går han fram till sjukbädden. Stum av förfäran och sorg betraktar konsul Teodor sin bror: känner knappast igen honom.

Teodor stryker över den sjukas panna. Den är iskall, klibbar. Han tar den livlöst nedhängande handen men ryggar: tillsynes förtvinad får den plötsligt liv. Fingrarna öppna och sluta sig mekaniskt. Konsulinnan snyftar högt. Fröken Bell vänder sig bort, herr Osborne ser i golvet, men doktorn följer reflexrörelsen med spänd uppmärksamhet. Till konsul Teodor viskar han:

— Håll hans hand — och släpp den inte.

Som en sömngångare går konsul Teodor åter fram till bädden, fattande handen, vars fingrar krampaktigt gripa fast i broderns. Kontakten dämpar andnöden en smula. Björnland nickar.

Konsul Teodor:

— Finns ingen räddning, doktor?

De andra spärra upp sina ögon till bristning: ej längre litande på hörseln måste de även ta ögat till hjälp för att avlyssna doktors svar. Doktorn har inget. Utgången av denna kamp mellan liv och död kan han ej förutsäga.

Men andnöden tilltar på nytt. Den sjukas stönanden bli allt häftigare. Ansikte och händer skrumpna som gammalt pergament, få svartbruna prickar. Fingrarna plocka i stigande oro på täcket. Konsul Teodor fattar ånyo broderns ena hand: oron lägger sig. Så gå minuterna, långa som timmar för de levande.

Plötsligt hörs ett snörvlande läte, så skärande hemsamt att det går genom märm och ben. En kort paus. Nya stönanden. Ett krampaktigt ryck. Ett kast med huvudet — och döden har segrat. Alla kasta sig på knä bredvid bädden, knäppande händerna i namnlös sorg. Doktorn går ut.

Efter en stund stiga konsulinnan, fröken Bell och herr Osborne upp. Konsul Teodor ligger fortfarande kvar men med huvudet lutat mot sängkanten.

— Farbror, viskar Osborne och tar honom vid axeln. I detsamma faller hela gestalten tungt mot golvet.

Förfärad ryggar Osborne tillbaka. Mor och dotter, glömmande sin egen sorg, rusa fram.

Konsulinnan böjer sig ner, ropar:

— Teodor, Teodor. Men konsul Teodor svarar icke.

Doktorn blir synlig i dörren. Då han ser den på golvet stelt utsträckta gestalten, böjer han sig ner, lägger örat till konsul Teodors hjärta. Det har redan upphört att slå. Hjärtslag, mumlar doktor Björnland.

Med några minuters mellanrum kommo Tomas och Teodor Dickingson till livet — med några minuters mellanrum följdes de åt i döden. Den ene kunde inte leva utan den andre. De hade haft allt gemensamt. Även timglaset, som portionerar ut vårt liv i minuter och sekunder.

*

När det dubbla sorgebudskapet når Göteborg gripas människorna av förstämning. Till namnet känna alla konsul Tomas och konsul Teodor, dessa sentida bärare av en köpmanskultur, som skapat Göteborgs storhet på den tid staden och borgardömet voro ett. Den nya tiden spjárnade de emot, men måste med för att icke bli efter. Kanske de ändå fingo gå bort, innan tidens viljor, främmande för tradition och samband med det förflutna, besegrat dem.

Tidningarna fyllas av anekdoter och personalia: i alla folklager finns alltid någon minnesgod berättare. Till och med spritlangaren Kalle Vira som representant för lodarnas släkte blir synlig i en intervju och

skalden Augustin Blomma strängar sin spruckna lyra till ett högstämt kväde över tvillingbrödernas bortgång. Även torgfolket känner saknad: aldrig mer skall konsul Teodors högresta gestalt komma struttande utmed bazarbodarna i tidiga lördagsmorgnar med kassen över armen och ett improviserat, oförargligt skämt på läpparna. Men kring Börsens flaggstång hänger en krans som tack för vad konsul Tomas varit för Göteborgs Börsklubb, där han suttit som ordförande i ett par tiotal år. Och ute på Dickingsons minne, den stortartade stiftelsen, invigd för blott några månader sedan, hölls minnesgudstjänst för tåröda pensionärer.

Ett par dagar senare skall begravning äga rum i Örgryte gamla kyrka. Processionen utgår från huset vid Stora Nygatan. Tvenne likvagnar föra brödernas stoft till sista vilan. I den första vagnen åker konsul Tomas, i den andra konsul Teodor. Tos. Dickingson & C:os personal bildar hedersvakt. Långsamt skriker processjonen fram över Teaterbron, svänger in på Avenyen, Södra Vägen och den nya Örgryte-boulevarden, som i de båda brödernas barndom bara var en smal liten utkörsväg. Vid Lisebergs portar stå en skara barn med blombuketter i händerna. Många av dem ha anledning till denna uppmärksamhet. Aldrig mer skall konsul Teodor hjälpa dem innanför nöjesparadisets portar, nej, aldrig mer.

Kyrkans kor har förvandlats till en skog av palmer, mellan vilka jättestora hortensior prunka. Även altaret är rikt blomsterprytt och kring katafalken, där kistorna placeras, nedläggas kransar från när och fjärran, från höga och låga.

Orgeln preludierar, sedan kommer unisont: Jag går mot döden vart jag går. — När tonerna förklingat, håller kyrkoherde Sverre en betraktelse över psalmistens ord: *Mina dagar äro som skuggan, när den förlänges,*

och jag själv förvissnar såsom gräs. Men du, o Herre, tronar evinnerligen och din åminnelse varar från släkte till släkte. Betraktelsen avslutas med några djupt kända minnesord:

— Tomas och Teodor Dickingson voro goda söner av den stad som sett dem födas. Och de hyste ett levande intresse för människorna, därför att de själva voro människor, flärdfria, naturliga människor. Deras hjärtegodhet kan intygas av både stora och små — frid över deras stoft.

Därefter förrättar Sverre jordfästningen. Opera-sångaren Åke-Gabriel Larvik, på turné i staden, har själmant erbjudit sig sjunga solo. Han sjunger nu »Stilla skuggor». Fröken Bell Dickingson snyftar av sinnesrörelse. Hon snyftar mer än konsulinnan. Alla förstå, att fröken Bell sörjer mycket djupt. Ingen tänker på hennes äventyr med sångaren. Den historien är gömd och glömd för längesen.

Efter välsignelsen sjunger församlingen: Jag går mot himlen, vart jag går, och Larvik utför Integer vitæ. Ibland äro fröken Dickingsons snyftningar så högljudda, att äldste brodern måste torka ögonen, han som aldrig fällt en tår i hela sitt liv. Vid tonerna av en sorgmarsch bär sedan personalen ut sina båda chefer till den gemensamma graven, belägen i ett avsides liggande hörn av den gamla kyrkogården, patriciersläkternas egen, där förut tvillingbrödernas föräldrar vila. Graven är så bred, att båda kunna ligga sida vid sida. Först sänkes konsul Tomas, sedan konsul Teodor, medan en fiolkvartett spelar Chopin. Därpå komma talens mångfald: tal av representanter för staden, för olika stadsstyrelser, för Börsklubben och Dickingsons stiftelse. Till sist tala brukschefer, disponenter och direktörer för alla de industrier Tos. Dickingson & Co. representerar. En bland dem är John

Wendels. Han talar på vers. Denna gång drar fröken Bell inte på mun. Hon skänker herr Wendels i stället en tacksamhetens blick just då denne med ögonen ber om den. Även herr Edvard Restless tolkar sin saknad, ehuru han på sätt och vis är en outsider.

Sist tackar Osborne Dickingson för allt deltagande i de efterlevandes djupa sorg. Och den högtidliga akten är över.

XVII.

»När vi båda äro borta övertar juniorchefen firman» — så lyder första paragrafen i det av tvillingbröderna gemensamt upprättade testamentet. Vidare har konsulinnan Dickingson rätt att sitta i orubbat bo så länge hon icke själv önskar vidtaga några förändringar. Andina får stanna kvar sorgeåret ut med samma förmåner som under konsul Teodors livstid. Sedan skall hon åtnjuta pension med två tredjedelar av lönen. Den värdefulla myntsamlingen tillfaller Göteborgs museum.

Nu bär sålunda herr Osborne hela ansvaret för det gamla köpmanshusets existens. Bördan är tung. Han har visserligen haft god tid att sätta sig in i alla ärenden, äger djupa merkantila insikter, ytterligare vidgade genom upprepade utländska affärsresor, äger sålunda alla yttre förutsättningar att väl förvalta arvet, är dessutom i högsta grad representativ, kanske, när allt kommer omkring, herr Osbornes största tillgång — ett smidigt, representativt sätt betyder mycket för en affärsledare. Men besitter han också de nödiga inre förutsättningarna? Frågan får framtiden besvara. Under faderns livstid hade han icke behövt fatta avgörande beslut eller överhuvudtaget visa, om vingbredden räckte till . . . Och nu, lika plötsligt som oväntat, faller bördan över honom. Är han mannen att bära den, bära den i en tid då de gamla köpmanshusen måste kämpa hårt för sin existens. Herr Osborne går aldrig

denna fråga in på livet, men han övertar ansvaret utan att vackla. Ja, nu äro de sorglösa åren till ända. Han får allt mindre tid över för egen del. Firman och dess angelägenheter sysselsätta honom från bittida till särila. Endast morgonritterna ut till Delsjön kan han inte avvåra. De ha blivit ett behov för både kropp och själ.

När allt familjestök är över, skickar herr Osborne en cirkulärskrivelse till firmans samtliga uppdragsgivare, meddelande dem regimförändringen samt ber få vara innesluten i deras välvilja. Flera av industri- och brukscheferna svara med personliga handskrivelser, utlovande fortsatt samarbete. Ingen bryter direkt. Varför lägga onödiga hinder i vägen för unge Dickingson, vars koncilianta, flärdfria väsen man lärt sig uppskatta. Han hade ju dessutom verksamt bidragit till större avsättningsresultat.

Firmans nya regim börjar således med goda löften för framtiden. Importavdelningen, som herr Vinarp tills vidare förestår, eftersom ingen är närmare till hands, funderar chefen på att avveckla så småningom. Denna avdelning har på senare år inte varit någon lukrativ affär. Den lämnar visserligen överskott, men nettot går ner undan för undan. Nya importfirmor växa upp som svampar, specialiserande sig på vissa varugrupper i motsats till Dickingson och några äldre, som fortfarande plottra med lite av varje. Även assuranter och försäkringar ge knappast stort mer än lön för mödan. De utländska försäkringsbolag, vilka Dickingsons sedan årtionden tillbaka representera, trängas allt mer tillbaka av de svenska. Men herr Osborne saknar lust att gå brådstörtat tillväga vid avvecklingen av dessa affärer, vilka en gång betytt mer för ekonomin än exporten, som numera är ryggraden i firmans existens — så länge bruken och fabrikerne behåga använda Tos. Dickingson & Co. som mellanhand.

De stora företagen ha ju numera egna försäljningsorganisationer på utlandet. Och frågan är, vilken form som står sig i framtiden. Förmodligen bäggedera, eftersom små och medelstora producenter inte gå i land med de betungande kontantutläggerna för direkt export och inte heller känna kundernas soliditet samt resp. marknaders absorptionsförmåga. Tos. Dickingson & Co.'s nya agentorganisation, som i början hotades med fiasko, har äntligen börjat motsvara förväntningarna. Order inkomma nu från länder, där svensk industri aldrig förut haft någon marknad. Tos. Dickingson & Co. tycks gå en ny storhetstid till mötes — bara inte den där Restless stode i vägen. När den nye chefen bara hör konkurrentens namn nämnas, tar han sig om pannan, blir fundersam. Men även Restless har väl sin begränsning.

En kväll sitter Dickingsons chef efter sin promenad utmed kanalerna — i likhet med salig far och farbror — på Grands kafé. Han sitter ensam. Herr Restless; även han händelsevis ensam härnere, kommer fram och hälsar.

— Vill herr Restless slå sej ner? frågar Dickingson.

— Om jag inte stör?

— Ne' då.

Vaktmästaren skjuter fram en stol.

De båda köpmännen — patriciersonen och uppkomlingen — börja tala om affärer. Vad ska de annars tala om? Men de tala om affärer i största allmänhet, noga vaktande sig att komma in på varandras domän. Men whiskyn är en god förmedlare av utsagda tankar understundom: det ena ordet ger det andra. Och utan föregående antydan säger herr Restless:

— Jag har på senare tiden ofta tänkt på en sak —

— ? —

— Hm — skulle det inte vara till bådars fördel att — hm — slå ihop våra firmor?

Dickingson tappar av pur överraskning cigarren. Allt annat har han väntat sig få höra av denne sin farligaste konkurrent — allt annat utom detta. Ligger något under? Herr Restless är ju slugheten personifierad. Vad menar mister mickel?

Herr Restless:

— Jag tillstår, att förslaget kommer brådstörtat. Men det är mitt fulla allvar. Medelst fusion av de båda firmorna till en för de med oss samarbetande fabriker gemensam exportcentral skulle vi inte bara kunna trygga våra affärers existens utan även samtidigt öppna nya vägar för yrket.

Dickingson nickar och drar ett bloss.

Restless fortsätter:

— Sverige har å kommer allt mer att få en stor marknad för alla dessa otaliga, patentskyddade specialartiklar, karakteristiska för den s. k. hemmaindustrien. Fabrikanterna, icke sällan både arbetare och uppfinnare i en person, ha satt igång med två tomma händer. De komma ingen vart. Merendels äro de även främmande för allt vad utlandsaffärer heter — ja, ofta förstå de inte ens att göra affärer här hemma — men deras varor skulle göra succès på världsmarknaden, om någon banbrytande exportör toge hand om försäljningen.

Herr Dickingson börjar bli intresserad. Konkurrenten är onekligen inne på ett område, åt vilket han själv sällan ägnat en tanke men som likvisst har stor betydelse även ur nationalekonomisk synpunkt.

Han lyfter sitt glas, ber få skåla.

Herr Restless:

— Om vi kunde sammanföra alla dessa fabrikanter — tänk bara på den så kallade smålandsindustrien — i

en gemensam, av våra båda firmor organiserad försäljningskoncern, skulle detta samarbete på lång sikt betyda kolossalt mycket för företagens utveckling å, som jag nyss nämnde, samtidigt öppna nya vägar, hittills obeaktade av köpmanskåren i denna stad. Häm — Tomas Dickingson & Co. har ju sitt gamla klingande namn, en borgen för korrekt behandling.

Herr Osborne sneglar lite ironiskt åt sidan: smicker, smicker.

Restless:

— Som sagt, herrarna ha ett inarbetat namn — och jag, jag har, om man får säga't själv, en smula blick för nya möjligheter. Även vi köpmän måste följa med i utvecklingen.

Herr Dickingson:

— Förslaget tål onekligen att tänka på. Men — han fixerar firmans farligaste konkurrent — varför vänder ni er just till mej? Vi ha ju aldrig förr haft något gemensamt.

Herr Restless:

— Jag tror vi skulle kunna samarbeta alldeles förträffligt.

— Verkligen?

— Ja, absolut. Dessutom är jag av den övertygelsen, att de större bruken förr eller senare komma att upprätta sina egna försäljnings- resp. skeppningskontor i hamnstäderna. Flera av dem ha ju förresten redan beträtt denna väg. Å då, ja då stå vi där. Exportfirmorna lever faktiskt på deras nåd. När helst andan faller över dem ha de fria händer att säga upp sina förbindelser.

— Även brukschefer å disponenter är väl ändå gentlemän?

— Aldrig i affärer. — Nej, låt oss samla de små patentfabrikerna. Av dem kan vi göra något å själva

göra oss goda förtjänster. Men vi ska passa chanserna, innan andra kommer före.

— Nå, tänk nu, om jag t. ex. utnyttjar er idé för egen del —

Herr Restless, med ett självsäkert leende:

— Gärna, mer än gärna.

— Var inte så säker, skål.

— Skål, herr Dickingson — jag tror i alla fall, att vi förstå varann.

— Säkert —

— Tider kunna komma, då även Tos. Dickingson & Co. spanar efter större inkomster.

— Vi köpmän spana alltid efter större inkomster.

En vaktmästare:

— Telefon, herr Restless.

— Tack — vänd mot konkurrenten:

— Nu är ju de gamle borta — tiden tillhör oss, även om vi inte ha samma sociala position. Eller hur?

— Alldeles riktigt. Skål å tack för tankeutbytet, herr Restless.

Båda skåla mycket högaktningfullt.

Herr Restless reser sig upp med en bugning, som förråder att självkontrollen sviker ibland.

Osborne Dickingson suger på sin cigarr ...

XVIII.

Konsulinnan Dickingson fortsätter oförtrutet sin sociala kärleksverksamhet. Ja, nu när maken är borta har denna verksamhet blivit ett verkligt behov, ett livsbehov som hon inte kan undvara. Herr Osborne tycker emellertid att detta spring börjar urarta till en vurm, en förresten ganska meningslös vurm i dessa tider. Även nöden är numera en social institution, finansierad med skattemedel.

Men Osborne kan icke rubba konsulinnans intresse för sina stackars skyddslingar, vilka alla mer eller mindre avsky offentligt understöd. Hon bara grämer sig över att nå så få varje gång. Konsulinnan ville se dem samlade på ett och samma ställe. Men var? Varför inte hemma i våningen vid Stora Nygatan. Hon är ju härskarinna i sitt hus, har full frihet att bjuda vilka som helst.

Fröken Bell vistas f. n. hos bror Justus. Under denna tid mognar planen till beslut.

I en anteckningsbok har konsulinnan namn och adress på alla dem hon brukar besöka, sammanlagt ett hundratal. Till var och en av dessa sina skyddslingar skriver hon nu ett kort, inbjudande dem till middag klockan tre lördagen den 12 april. »Bil hämtar fram och åter.» I början av veckan skickar konsulinnan ut sina bjudningskort samt börjar sedan omedelbart styra

för den planerade middagen. Hon kallar till sig husan och kokerskan:

— Lördag klockan tre ska vi ha middag för minst femtio personer — konsulinnan beräknar att endast cirka hälften komma: flera äro sängliggande eller på annat sätt krassliga. Men hon har velat bjuda dem alla, väl vetande, att de sätta värde på denna uppmärksamhet.

De båda tjänsteandarna bli ganska förbluffade: middag för femti personer. — Sällskapskretsen är ju numera ganska begränsad. Det hela måste vara ett skämt — eller börjar skruven lossna.

— Antalet gäster förvånar er. Inte underligt. Men nu vill jag tala om, vilka dessa gäster äro: mina skyddslingar, nödens, armodets och skuggsidans barn, kort sagt mina käraste vänner och enda verkliga sällskap, sedan salig konsuln gick bort.

Husassistenterna stå till en början stumma av häpnad. Bjuda hit stadens fattigaste och olyckligaste människor, folk som kanske aldrig i hela sitt liv suttit vid ett dukat bord.

Konsulinnan drar vemodigt på mun:

— Kära flickor, se inte så förtvivalde ut för den saken. Underligare ting har hänt.

Därpå ger hon order om matsedelns sammansättning jämte övriga arrangemang.

Men hela den dagen och även den påföljande diskutera flickorna lågmält, fast ganska ingående, konsulinnans sinnestillstånd. Visserligen ha de inte märkt några mera påtagliga symptomer på vansinne, men det kanske bryter ut nu. Deras matmor har ju varit rätt fåordig sista tiden.

Laura säger:

— Vi borde underrätta herr Osborne? Inte kan

han tillåta att konsulinnan blir ett åtlöje för alla, kanske kommer in i tidningarna.

Men kokerskan Hedda, som har smak för det ovanliga, tycker, att »vi kan vänta å se».

En blomsterhandel får emellertid order att dekorera både trappuppgång och rum — ty de kära gästerna skola känna festglädje omkring sig. Vidare ber konsulinnan kyrkoherde Sverre komma och läsa lite Guds ord. Sverre gillar högt hennes förslag att skänka skuggsidans människor en stunds materiell lyftning under deras långa Golgataväg. Och på lördags förmiddag beställer konsulinnan bilar av Hyrverket. Hon anhåller, att ett bud kommer till Stora Nygatan för att delgivas adresser. Varje bil får två på sin lott, ty man måste beräkna att icke alla kunna följa med. Budet ser, att adressaterna bo i stadens skummaste kvarter och även han står ett ögonblick slagen av undran. Konsulinnan förklarar:

— Jag skall göra en fattigbjudning i min bostad, förstår herrn.

Budet bockar sig: ryktet går, även han har hört talas om konsulinnans hjälpverksamhet och behöver inga fler förklaringar.

Gästerna skola avhämtas klockan två, och klockan sex får Hyrverket åta sig köra dem tillbaka.

Budet bockar sig igen:

— Vi ska arrangera alltsammans till fru konsulinnans fulla belåtenhet.

— Tack-tack.

*

Halv tre stannar första bilen utanför det portalför-
sedda patricierhuset. Två gamla kvinnor i svart schal-
lett, nackhatt och svart kofta stiga ur. Den ena för-

flyttar sig med hjälp av en tugrenad krycka av det slag krymplingar och lytta använde förr i tiden. Den andra, hennes syster, vaggas som en gås. Med korta mellanrum förvrider hon ansiktet till en ohygglig grimas: spasmer.

Men nu komma bilarna tätt efter varann. Underliga gestalter: halta, puckelryggiga, giktbrutna, halvblinda, stolta, strama, undergivna, de flesta i urmodiga kläder, som dock varit nya en gång även de, ett enda tåg av stapplande, groteska människoskuggor ringlar uppför det förnäma husets trappor.

Efter hand har en talrik skara nyfikna samlats för att bevittna denna, den tysta nödens defilé. Många av åskådarna ta sig om huvudet, över ögonen, som om de upplevde en makaber dröm. När den sista bilen lastat ur, avlägsnar sig skaran av nyfikna med dröjande steg, som om var och en fått något särskilt att fundera över. Gatan, den gamla patriciergatan, ligger åter i avskild ro. Citys trafikbrus tonar som ett avlägset eko. Och Vallgravens vatten speglar samma gamla husrader: allt är sig likt.

Men på andra våningens avsats tar värdinnan själv emot sina gäster. Hennes anlete, mejslat av år, lyser. Kryckor, käppar, tunga steg eka monotont mot trappstegens marmor. Och ljusflödet bländar. Till varje gäst hjärtliga välkomstord. Hennes kära gäster ha icke sinnesnärvaro att svara. De bara stirra, medan skäl-vande händer ideligen torka skumma ögon. Vid konsulinns sida står kyrkoherde Sverre, högrest, dekorativ, allvarlig. När värdinnan tagit i hand, kommer turen till honom. Kyrkoherden ledsagar sedan in i den festligt dukade matsalen, doftande av friska blommor. Men från väggarna blicka högtidliga herrar och damer ner på denna samling middagsgäster, den underligaste som någonsin varit här.

När alla tagit plats, går konsulinnan till bordets överända, stannar, improviserar:

— Jag har i dag kunnat förverkliga en önskan, som länge legat mej varmt om hjärtat. När jag ser så många av mina kära vänner församlade, ville jag rysligt gärna ta allihop i famnen. Måtte ni nu känna er hemma här. Hjärtligt välkomna.

Hon sätter sig och kyrkoherde Sverre, placerad vid hennes högra sida, ber Gud välsigna maten. Andlös tystnad. Men i samma ögonblick kyrkoherden säger amen flyga dörrarna upp på vid gavel och Laura, assisterad av tvenne extra hjälpredor, bär in rykande fat, rågade med fisk, kött och potatis. Då bryter sorlet ut. Hostningar, harklingar, tissel, tassel — allt blandas till en säregen symfoni av disharmoniska läten, medan femtio par lystna ögon betrakta de rågade faten, och förtorkade käkar tugga automatiskt, som om lite var redan hade mun full med mat.

Men nu kommer en för tillfället hyrd pianist in, bugar för värdinnan, stryker det ostyriga musikerhåret ur pannan, slår sig ner vid flygeln och spelar upp en marsch. Musiken är taktfast. Gamla armar och ben rycka spasmodigt: tar tid att få sovlet till mun, manövern frestar på.

Så länge middagen varar, spelar pianisten, spelar utan uppehåll. Marscher, polketter, valser, omväxlande med fosterländska stycken, folkvisor, serenader och lustiga bitar. Gästerna glömma att äta. Deras inre värld blommar upp för några korta stunder. De leva tillbaka. De se sin ungdom. De minnas de snabbt flyende år då de själva spelade med — men så slamra knivar och gafflar på nytt. Somliga lägga i smyg bort redskapen och ta till nyporna, annars får en ju inget med av allt det goda, som bjuds omkring i aldrig sinande rikedom. Ja, se detta var en fest...

När middagen är över och kyrkoherde Sverre tackat Gud för maten, äskar värdinnan ljud:

— För dem som vill se sig omkring står hela våningen till förfogande.

Varenda en har många, många gånger undrat hur deras välgörarinna bor. Så med ens få de sin dröm uppfylld. Utan dröjsmål vill de se — se allt. Även minsta detalj äger affektionsvärde. De ha fri entré till ett underbart museum. I grupper, i par, en och en vandra de från rum till rum, fingra, sätta handen som kikare för ögat, slå sig ner i bekväma fåtöljer, stiga upp, gå vidare. Spruckna röster göra hörbara reflexioner, somliga med både poäng och humor.

Till denna senare kategori hör förre sjömannen Adielsson, som linkar omkring med träben. Sitt riktiga ben förlorade han under en stormnatt på Nordsjön. Olyckan tvingade honom i land. Men Adielsson stod inte rädlös. Han kunde spela luta. Lutan blev Adielssons nya födkrok: han spelade och sjöng sjömansvisor på stadens gårdar. Många år sen dess.

Nu upptäcker han fröken Bells luta, upphängd på en vägg. Lusten till lutan blir honom övermäktig. Adielsson tar ner instrumentet, prövar strängarna. Tonernas makt fångar honom: ett, tu, tre drar han åstad med en för länge sedan bortglömd vals. Den spruckna gubbrösten lockar: gästerna slå ring kring Adielsson. Flertalet erinra sig dunkelt den gamla valsen, populär i deras ungdom. Rytmen vaggar dem. Adielsson måste upp på en stol. Man hör bättre då.

Konsulinnan Dickingson gör just en rond genom rummen, upptäcker den improviserade musikunderhållningen — och drar sig med ett halvt förläget leende tillbaka för att icke störa. Men kyrkoherde Sverre, som kommer från motsatta hållet, stannar, dragen

mörkna. Han sträcker ut sin hand för att avstyra detta spektakel. Ingen ser honom. Allra minst lutspelaren själv, som lever i en annan värld. Sverre lägger sin tunga hand på Adielssons axel. Adielsson återvänder så brådstörtat till verkligheten, att han skulle ha störtat i golvet, därest icke kyrkoherden själv kommit till undsättning. — När gästerna återvända till matsalen igen, är klockan redan halv sex. Tiden hastar. Kyrkoherde Sverre bjuder tystnad, tar upp sitt testamente, läser en psalm av David samt avslutar med bön och »Jag lyfter mina händer», unisont sjungen av halvslocknade röster till flygelackompanjemang av värdinnan.

I detta ögonblick blir en lång, svart cityherre synlig bakom dörren till serveringsrummet. Med vidgade pupiller betraktar han dessa levande skuggor från armadets värld, församlade i mors matsal — och vid flygeln sitter hon själv. Herr Osborne, som tagit sig en promenad utmed kanalerna, blev en smula förvånad då han från gatan hörde sorlet av många röster däruppiifrån. Osborne smög sig upp, kom osedd fram till serveringsrummet, där han nu gör en upptäckt, som bokstavligen håller på att beröva honom andan. Har det således gått så långt med moderns sociala vurm, att hon bjudit dräggen till fest i detta hus. Herr Osborne tar sig för pannan — och hastar samma väg tillbaka. Inte heller nu lägger någon märke till honom.

När han kommer ut på gatan står en lång rad hyrbilar där. Herr Osborne går fram till en av chaufförerna, frågar:

— Är ni beordrade hit?

— Ja, herrn — vi ska hämta konsulinnan Dickingsons gäster klockan sex.

Herr Osborne har inte lust att fråga mera. Han fortsätter mot Teaterbron, fast besluten att för alltid

omintetgöra ett upprepande av detta för familjens och firmans anscende genanta spektakel.

Men nu komma gästerna ner för trappan, bilarna köra fram en efter en, kupédörrarna slå igen och festen är ett minne.

XIX.

Börsklubben har årssammanträde i Grand Hotells stora matsal. På hedersplats sitter handelsministern. Denna gång heter han Dager. Statsrådet Dager, till sin borgerliga näring bruksdirektör, är en liten medelålders, rödlätt herre, ömsom öppen, ömsom tillknäppt — allt efter omständigheterna. Bland särskilt inbjudna märkas vidare herr guvernören: fryntlig, toujours, representativ, stadens borgmästare: en korrekt ämbetsmannatyp, Stockholms köpmannaklubbs sekreterare, som rör sig med en diplomats avvägda försiktighet bland konkurrentstadens affärsspetsar, representanter för Göteborgs, Västergötlands och Norra Hallands handelskammare, för stadens större köpmannahus, industrier, rederier, banker m. fl.

Deltagarna hälsas välkomna av Börsklubbens nyvalde ordförande, grosshandlare Edvard Restless. Herr Restless har alltså redan hunnit så långt, att han är ordförande i detta förnämliga sällskap, en honnörspost som herr Osborne Dickingson spetsat på. Konsul Tomas, Osbornes far, hade ju i många år skött denna syssla, men Edvard Restless slog Dickingson med några rösters majoritet. Herr Restless har sålunda gjort en snabb karriär även här.

Sedan de obligatoriska välkomstfraserna undanstökats, kastar ordföranden en återblick på sällskapets historia:

— Enligt stadgarnas första paragraf skall vår sammanslutning ha till uppgift att genom meningsutbyten i allmänna frågor, företrädesvis sådana som beröra Göteborgs handel och sjöfart, söka främja stadens utveckling. Denna paragraf är icke en tom skylt: Göteborgs Börsklubb har djupt ingripit i samhällets livsfrågor, ingripit på vitt skilda områden. Jag behöver blott erinra om, att detta sällskap tog initiativet till upprättande av handels- och kommunikationsdepartementen samt handelskamrarna. Vår frihamn, vår handelshögskola, Trollhätte kanals utvidgning för sjögående fartyg och mycket mer är till ingen ringa del sällskapets förtjänst. Lysande representanter för svenskt näringsliv, framstående nationalekonomer, spetsarna inom rikets förvaltningsväsende ha här uppträtt som föredragshållare. Det är mig samtidigt en kär plikt att erinra om en av sällskapets mest förtjänade män, framlidne konsul Tomas Dickingson. Under tvenne decennier ledde konsul Dickingson sällskapets öden med aldrig svikande plikttrohet och intresse. Hans namn är för all framtid inristat i Börsklubbens annaler. Må vi därför ägna hans minne en minuts stilla eftertanke.

Allmän tystnad i salen. Ordföranden tar fram sin klocka, följande sekundvisarens väg från 1—60. Sedan fortsätter herr Restless med ett mera personligt hållet anförande, vilket går ut på att Göteborgs köpmän, enkannerligen de, som syssla med exportaffärer, bättre än hittills måste utnyttja den svenska industriens stegrade möjligheter på världsmarknaden:

— Mina herrar, man säger på en del håll, att vi köpmän inte längre ha några verkliga uppgifter att fylla. Företagen sköta sin försäljning direkt. De stora, ja — förresten bli dessa allt mer och mer internationaliserade — många ha ju fabriker i främmande land.

Men vår industri består till tre fjärdedelar av små och medelstora företag. Dessa företags ekonomi tillåter icke egna försäljningsorganisationer. Just för dem äro vi exportörer till. Vi måste begripa den saken och inrätta oss därefter. Detta är inte bara ett livsvillkor för kåren utan också för Göteborg, intimt lierad med dess köpmanshus. Går vårt yrke tillbaka, går också staden tillbaka. (Många röster: sant, mycket sant.) Jag vill alltså pro primo fastslå, att vi alltjämt har en stor uppgift att fylla i Sveriges nu pågående ekonomiska expansion, pro secundo önskar jag livligt betona vår skyldighet att ta vara på och utnyttja chanserna. Eljest äro vi icke köpmän.

Herr Restless gör en djup bugning för auditoriet, sätter sig.

Det temperamentsfullt framförda talet, rikt på nya synpunkter och åhört med stor uppmärksamhet, framkallar spontana applåder.

De höga herrar, vilka som gäster inbjudits till årsmötet, känna icke herr Restless. Han är ett nytt namn för dem. Handelsministern, statsrådet Dager, viskar till guvernören, hans närmaste granne:

— Den mannen erinrar osökt om vår moderna företagaretyp. Den svenska köpmansvärlden har utan tvivel stort behov av sådana representanter, om icke yrket skall gå tillbaka.

Middagen börjar. Vid champagnen proponerar ordföranden en skål för sällskapets gäster.

Statsrådet Dager tackar å gästernas vägnar och bringar samtidigt en hjärtlig hälsning från regeringen. Fanfarer, Stenhammars Sverige.

Sedan talar herr Osborne Dickingson. Han tackar för ordförandens vackra ord till faderns minne och utvecklar därpå sina tankar om den svenska export-

industriens nuvarande möjligheter samt köpmännens skyldighet att för egen del tillvarataga dem:

— Jag gillar herr ordförandens synpunkter — bara de kunna realiseras, tillägger han icke utan spets.

Herr Restless hostar.

Handelsministern går i ett nytt anförande till attack mot den ständigt ökade importen:

— I år har vår handelsbalans enligt rapport från kungliga kommerskollegium försämrats med i runt tal tvåhundra miljoner kronor. En i sanning ganska beklämmande statistik. Icke minst därför är herr ordförandens tankar i hög grad värda att närmare utformas och göras fruktbärande. Alla dessa medelst patent och specialuppfindingar grundade företag måste drivas rationellt och deras avsättning lanceras på världsmarknaden. Våra köpmän ha här, som herr ordföranden nämnde, en verklig mission att fylla. Jag tillåter mej höja en skål för Börsklubben i Göteborg. Skål, mina herrar.

Sedan nachspiel, vid vilket ordföranden för Svenska handelskammaren i Sidney, herr Furu, för tillfället på besök i sin födelsestad, kåserar om vår marknad på Australien:

— Australierna äro ganska svåra att komma i kontakt med, särskilt på grund av de höga tullarna. Emellertid äro de svenska varorna särdeles eftersökta.

Herr Furu vänder sig till en av de närvarande bankcheferna:

— Svenska handelskammaren i Sidney önskar livligt, att någon av våra storbanker borde upprätta avdelningskontor i Australien. Den affären skulle betala sig — i synnerhet nu, då vi tack vare Transatlantics »Mirrabooka» och »Parrakoola» fått reguljär förbindelse med den avlägsna framtidskontinenten. Trämassa är för närvarande vår största artikel därnere, sedan

australierna själva börjat tillverka papper vid egna bruk. Jag ber få tillägga, att de äro solida och renhåriga i affärer. Man kan lita på dem. Önskvärt vore också, att de firmor, som göra affärer på denna kontinent, bleve — till ömsesidig båtnad — medlemmar av handelskammaren i Sidney. Jag har kommit hit för att även propagera för den saken.

Ordföranden anmäler sig omedelbart. Likaså Osborne Dickingson.

Direktör John Wendels, fröken Bell Dickingsons beundrare, deltager även han i förhandlingarna. Herr Wendels är utrustad med gott målföre och en livlig åstundan att göra sig. Men han måste vänta: spetsarna först.

Nu passar han tillfället och håller ett på personliga minnen rikt späckat kåseri från en affärsresa till de baltiska staterna. Herr Wendels beledsagar sitt kåseri med en serie skioptikonbilder. Kåseriet blir mest en maskerad reklam för det företag han dirigerar. Men herrarna hålla god min och de applådera pliktskyldigast. Direktör John Wendels blågrå ögon stråla. Inte heller i detta förnämliga sällskap är han en nolla.

Stämningen blir allt mer och mer otvungen. En del av de äldre börja emellertid bryta upp undan för undan. Men när den offentliga dansen bortåt tiotiden tar sin början är gott hälften kvar. Och de ämna stanna för att se på dansen, kanske själva få sig en sväng med sköna göteborgskor. Goda drycker ha ytterligare stärkt dem i denna föresats. Och inom kort syns herr guvernören svänga sig i Märthavalsens virvlar. Ett gott föredöme, som omedelbart får efterföljare, bara inte damernas ordinarie kavaljerer vore så rysligt angelägna om att dansa själva. Men längre fram på natten komma några aktriser och då lättar stämningen betydligt. De ha inga ordinarie kavaljerer. Nej, fy

sjutton. De dansa i stället innerligt gärna med flaggande deltagare i Börsklubbens nyss avslutade års-sammanträde. Gärna dricka de både veuve och carteblanche, ty den drycken är god. För ett par timmar sedan allvarstygda samhällspelare bli spralliga och uppsluppna som unga galanter. Handelsministern, statsrådet Dager, är ganska glad. Han har flyttat sig till ett litet bord ute på terrassen i sällskap med balett-dansösen Lorelej Robbert, en liten mörkögd skönhet, yster och ogenerad. Även Lorelej är glad.

— Säj, va heter en så trevli' farbror?

— Får inte den trevliga farbrorn vara anonym?

— Usch, nej — anonyma herrar är'e värsta jag vet, vet ni —

— Nå, jag heter Dager.

— Dager — haha — ni menar väl Fager. — Skål.

— Skål, skål — nej, på min ära, far hette också

Dager. Det är ett gammalt familjenamn, min sköna.

— Ni är inte göteborgare?

— Bevare mej väl...

— Från Ståkhålm?

— Ditåt lutar det.

— Nu förstår jag — min herre ligger här i affärer.

— Nja, jag är handelsminister.

— I firman Dager & Co., haha.

Statsrådet Dager blir litet allvarsam.

— Nej, min sköna, jag är inte handelsminister i firman Dager & Co.

— Var ä ni då handelsminister nånstans, säj?

— I hans Kungliga Majestäts regering.

— Hihi — en sån sabla skojare han ä, farbror lilla.

Statsrådet Dager lämnar Lorelej sitt visitkort och ber henne läsa. Hon stavar och medan fröken Lorelej stavar, ser hon ganska förbluffad ut. På visitkortet står:

ADRIAN DAGER

Statsråd och Chef för Handelsdepartementet

Stockholm.

Dansösen stoppar kortet innanför klänningskanten, tittar kokett på herr statsrådet och kvittrar:

— Såd'na kort brukar Lorelej gömma som souvenirer, antingen hon får eller ej.

Herr statsrådet är både förbluffad och smickrad av denna speciella uppmärksamhet. Just nu sätter han större värde på ett dylikt galanteri än ett nådevedermåle från majestätet.

Men nu kommer direktör John Wendels. Han bjuder upp skön Lorelej. Herr statsrådet blir ensam, funderande över alltings flyktighet. Direktör Wendels är en flott valsör, han är flott i allt. Allt kan han — utom konsten att erövra fröken Bell Dickingson. Nå, för ögonblicket har direktören ingen tanke på henne. Han går upp i nuet.

Skön Lorelej säger:

— Kanske ni också är minister?

— Haha — inte än, min sköna.

— Va ä ni då?

— Direktör —

— För skofabriken Pandora?

— Nej, jag är direktör för en fabrik, som tillverkar världens finaste silkesunderkläder.

— Verkligen?

— Absolut.

— Å, hör nu, direktörn — ja, ni förstår — sedan: känner direktörn den där farbrorn, som jag nyss satt tillsammans med?

— Gamla bekanta.

— Så-å, ä han riktig minister, säj?

— Ja visst. Både minister, statsråd å — direktör, som jag.

— Ä han direktör också?

— Om —

— Så lustigt — att man kan vara allt detta på en gång.

— Inget märkvärdigt, sköna dam.

— Nej, nu är jag trött — glöm inte bort mej: Lorelej Robbert, Gamla teatern — ingen annan adress.

Och hon försvinner med en förtjusande kokett knäpp på herr direktörens trubbiga näsa.

Då går direktör Wendels till herr Osborne och frågar, om man inte skall bryta upp snart.

— Bara väntar på dej.

— Gott — jag är färdig.

De smita osedda av de kvarvarandé bort till tamburen och ut genom hotellvestibulen. Dörrvaktmästaren visslar på en bil, bilen sätter kurs på Nya Allén. Direktör Wendels är inbjuden att övernatta i herr Dickingsons villa — för att slippa ligga på hotell.

— Ett trevligt sammanträde, säger John Wendels.

— Mycke trevligt — och Dickingson gäspar, ty han blir alltid sömnig av nattvak.

När de öppna grinden slår klockan två.

XX.

Osborne Dickingson följer direktör Wendels till gästväningen, tre trappor upp.

De båda herrarna sitta kvar en stund och prata. Samtalet rör sig till en början om Börsklubbens års-sammanträde.

Direktör Wendels:

— Den nye ordföranden går inte åt för hackor. Vem är han egentligen?

— Konkurrent till oss, som du vet.

Wendels nickar. Efter en liten paus:

— Herr Restless har onekligen ett redigt huvud samt en god portion sunt förnuft. Hans mening om köpmansyrkets anpassning efter förändrade tidsförhållanden var inte utan sitt intresse. Men mannen gav mej ett ganska blandat intryck. Är han gift?

— Nej.

Direktör Wendels fixerar sin värd:

— Herr Restless fikar väl efter ett fint parti.

— Tror du?

— Han ser så'n ut. Känner du honom som privatman?

— Knappast.

— Ni umgås således inte?

— Nej.

— Hm — nå, seglar han fortfarande i medvind?

— Utan tvivel. Uppriktigt sagt har jag, ehuru kon-

kurrent, börjat få respekt för honom. Han är nog i varje fall bättre än sitt rykte.

— Hur länge har herr Restless varit sin egen?

— Sedan krisåren här i Göteborg — men dessförinnan drev han visst självständig verksamhet i Amerika.

— Alltså self-made. — Ja, jag är ju också self-made, tillägger direktör Wendels icke utan en viss medveten knyck på nacken.

Herr Dickingson drar på mun:

— Man måste visst vara self-made för att komma nån vart nu för tiden —

— Säjer du de?

— Ser så ut.

Smickrad returnerar herr Wendels artigheten på sitt speciella sätt:

— Om jag haft något att säga till om i Börsklubben skulle du vid det här laget sitta som ordförande. Du äger alla de egenskaper man begär av den, som sköter klubban i detta förnämliga sällskap.

Herr Dickingsons tur att känna sig smickrad men han slår ut med handen.

— Den saken är mej ganska egal, kan jag försäkra.

— Men ställningen?

— För mej gör denna ställning varken till eller ifrån. Min ärelystnad, om jag nu har någon, är utslutande inriktad på vår gamla firma å dess utveckling.

— Du har sannerligen all heder av ditt arbete, käre vän. Jag ber få gratulera.

— Tackar.

— Nå, från det ena till det andra — hur mår din herr bror?

— Justus?

— Ja.

— Hm — jordbruket har haft ett par svåra år.

— Å din fru mor?

Juniorchefen börjar tycka, att direktör Wendels blir väl närgången, men han svarar förbindligt:

— Mamma har 'et lugnt å stilla nu.

— Konsulinnan är en förtjusande dam. Jag håller faktiskt av henne som en son.

— Gläder mej, John.

— Har du din fröken syster hemma?

— Inte annat än jag vet.

— Hon är lik sin mor upp i dagen: samma förtjusande sätt, samma öppna, älskvärda natur. En skatt för den man, som en gång blir hennes make.

— Bell har nog sina sidor.

— Vem har inte det. Hon är i varje fall — Wendels tar sig om pannan och ser tankfull ut: han känner just nu ett spontant behov att bikta sig för fröken Bells bror. Denne borde rent av kunna hjälpa honom.

— Hör du, Osborne — hm, hm — du anar naturligtvis inte, att jag hyser starka sympatier för din syster?

— Å —

— Hm — vet du varför jag egentligen kommit ner till Göteborg den här gången? — Jo, jag har kommit hit för att fria till fröken Bell Dickingson — så, nu är det sagt.

Herr Wendels reser sig upp, lägger handen på Osbornes axel och säger:

— Ser du, jag kan inte leva utan henne. Din syster är för mej mer än mitt eget liv. Och jag har nu allt, som en fröken Dickingson kan begära av sin tillkommande. Hon behöver icke neka sig något. I många år har jag endast strävat efter att finna en kvinna, till vilken jag kunde se upp som till ett högre väsen. Jag har mött många kvinnor på min väg, kvinnor som lockat med både börd och rikedom. Men först när jag

såg din syster, förstod jag, att hon och ingen annan var den rätta.

John Wendels har talat sig varm. Ögonen brinna och han ser med ett bedjande uttryck på fröken Bells bror. Denne känner sig både brydd och generad över denna lika oväntade som öppna bekännelse. Nog för Osborne vet att John är upp över öronen kär i Bell: både direkt och indirekt har han lagt sina känslor i dagen, men vad kan Osborne göra åt den saken, om icke Bell vill. Hon har ju behandlat denne tillbedjare på ett sätt, som borde kommit hans låga att slockna för alltid. Och nu sitter herr Wendels här, biktande sig för Bells bror — ja, vill rent av ha honom till böneman. Osborne ler invärtes åt den smarte direktörens naivitet. Men samtidigt kan han inte undgå att känna en stark sympati för denna öppna och ärliga bekännelse, en bekännelse som går direkt på sak. Men sådan är ju John Wendels även i världsliga ting. För egen del har juniorchefen ingenting emot att bli svågar med konstsilkefabriker-nas energiske chef. En sådan släktförbindelse kan bli till nytta på mångahanda sätt. Men Bell har nu en gång sin egen vilja, sina egna sym- och antipatier. Dem brukar hon inte dölja. Men kanske man kan påverka henne, tänker Osborne och ser samtidigt en smula ljusare på det delikata spörsmålet.

John Wendels följer med stigande intresse varje skiftning i juniorchefens anlete och intuitivt börjar han ana, att denne icke ställer sig avvisande. Herr Wendels sträcker bevekande ut handen:

— Du har mitt öde i dina händer, Osborne. Ditt ord skulle jämna vägen, öppna hennes hjärta.

Osborne blir verkligen rörd. Han tar vännens hand och svarar mitt i en kvävd gäspning:

— Jag skall vid tillfälle — han hinner inte längre: spontant omfamnar John Wendels fröken Bells bror.

Så skiljas de båda herrarna åt och värden önskar sin gäst god natt.

När Osborne kommer ner i makarnas sovrum, slår fru Andrea upp ögonen, stirrar:

— Kommer du nu?

— Vi kom för en god stund sen, men jag har resonerat med John.

— Vad hade ni för viktigt att diskutera så här dags?

Osborne är i valet och kvalet: skall han förråda samtalet. Men fru Andrea ansätter honom värre. Och till slut måste han ut med hemligheten: John är kär i Bell.

— Jaså, inget annat. Den saken vet jag förut. Pratade han verkligen om sånt mitt i natten?

— Ja.

— Då var ni väl lite upprymda bägge två?

— Nej, inte alls — ser du, han har enkom rest hit för att fria till Bell.

Fru Andrea stöder sig på armbågen, ett tecken till stigande intresse.

Hon säger:

— Har han rest hit för att fria?

— Ja visst.

— Men inte har du med den — hm — affären att skaffa, eller hur?

— Hm — jo ser du, han vill...

— Va' vill han?

— Han vill, att — hm — jag skall lägga ett gott ord för honom.

— Bli böneman, således — ne', hör du...

Osborne nickar.

— Du har väl aldrig lovat uträtta ett sådant barnsligt ärende?

— Inte utan.

— Men då gör också du dej löjlig.

— Har inte min hustru lust att bli svägerska med sir John?

— För all del — jag har ingenting emot honom, men nog kan Bell få en man, jämbördig med henne. Wendels är i alla fall self-made.

— Self-made är modernt nu, å John har en lysande framtid.

— Du är tydligen vunnin för saken, Lycka till. Men nu ska vi sova, Osborne. Hon vänder sig på sidan.

*

När gästen kommer ner till frukosten, säger lilla Agneta:

— Ä farbrorn kär i faster Bell?

Farbrorn rodnar ända upp till hårfästet. Agnetas föräldrar stå tablå. Men husan tar Agneta med sig till barnkammaren. När barnet är borta, säger fru Andrea:

— Flickan gör oss visst konfysa lite var. Ja, de barnen, dom har sina infall.

Herr Wendels försöker se obesvärad ut. Fru Andrea har svårt att hålla sig för skratt. Den lilla scenen är ju som klippt ur någon enklare komedi. Skickligt tar hon emellertid upp ett fullständigt neutralt samtalsämne och intermezzot har snart fallit i glömska. Ingen nämner fröken Bells namn.

När herr Osborne går, följer Wendels med ända ner till kontoret. Stegar därpå in i en blomsterhandel och med några vita liljor under armen vandrar han raka vägen till konsulinns Dickingsons bostad. Konsulinnan sitter på ett kärt ställe, när husan anmäler direktör John Wendels.

— Be honom stiga in i salongen.

Direktören stiger in i salongen.

Just då går dörren till höger upp och in kommer fröken Bell. Hon tar ett par steg, upptäcker herr Wendels, stannar, inte så lite förbluffad över denna fullständigt oväntade uppenbarelse.

Herr Wendels håller på att tappa koncepterna. Han stelnar till och står nu kapprak med de vita liljorna i hand, dessa blommor, som herr direktören ville förära konsulinnan för att om möjligt stämma hennes modershjärta sympatiskt. Nu går herr Wendels i stället fram till dottern, stammar några osammanhängande fraser och ber få överlämna blommorna som tack för sist. — Ja, som tack för sist. (Vad skall den arma människan hitta på i hastigheten).

— Tack — jäså, ni är på stan igen. Så förtjusande snällt av er att komma upp.

— Å, jag ber, stammar herr Wendels och bockar på samma gång.

Gud, en sån fjant, tänker fröken Bell. — Högt säger hon:

— Har ni träffat min bror?

— Ja, vi träffades på Börsklubbens årssammanträde, å sen bjöd han mej övernatta hos honom.

— När ska ni resa igen?

— I kväll, tänker jag.

— Så —

— Men dessförinnan ville jag inte försumma — hm — att tacka fröken Dickingson för senast.

— Å, för all del — ganska länge sen, nu.

— Ja — herr Wendels drar en liten suck och ser bedjande på fröken Bell.

— I detsamma kommer konsulinnan inseglande.

Hon går rakt på herr Wendels, hälsar:

— Hjärtligt välkommen, direktören.

Hon kastar samtidigt ett öga på de vita liljorna, som herr Wendels förärat dottern.

Då först kommer herr Wendels ihåg, att de voro ämnade för henne, och han är nära att falla ur rollen enbart av denna anledning.

Herr Wendels tänker: varför skulle den gamla komma just nu. Han var verkligen på god väg att framställa sitt frieri på stående fot.

Konsulinnan frågar, om hon inte får bjuda på något. Herr Wendels tackar nej. Han har för en liten stund sedan ätit frukost i villan vid Nya Allén.

— Direktören låg hos Osborne i natt, infaller Bell.

Konsulinnan nickar. Hon anar, att herr Wendels har något särskilt på hjärtat.

Laura in:

— Telefon till konsulinnan, säger hon.

De båda unga bli ensamma. Helst skulle också fröken Bell velat försvinna, hon vet inte varför.

— Nu, viskar en röst i John Wendels öra — nu, eller aldrig.

Herr Wendels samlar allt sitt mod tillhoppa, går ett steg närmare och säger, utan förberedande övergång:

— Jag har kommit hit för er skull, fröken Dickingson (så långt är rösten någorlunda fast, sedan börjar säkerheten svika), jag har kommit hit för-för att få svar på en fråga som lä-länge le-legat på mina läppar, fröken Dickingson — vill ni bli min hustru — herr Wendels måste gripa fast i en fätöljrygg för att icke vackla vid det sista ordet.

Fröken Bell står i sin tur alldeles handfallen:

— Ni gör mig en fråga, som jag omöjligt kan besvara.

— Var-varför?

— Därför att jag icke älskar er — det vet ni förut.

— Men den verkliga kä-kärleken vä-väcker genkärlek i sinom tid, och jag, jag älskar er vansinnigt, älskar er över alla gränser. Hela mitt liv lägger jag för era

fötter, gör vad ni vill, men säg, att ni inte förskjuter mig, då blir mitt liv värdelöst. Mina tankar, hela min värld kretsar kring er.

Han faller på knä, knäpper händerna, betar sig kort sagt som en besatt.

Fröken Dickingson tar friaren vid axeln, ber honom stiga upp. Han hör inte, bryter i stället ut på nytt:

— Jag tigger på mina knän: bli min, bli min, allt vad jorden har att bjuda skall tillfalla er.

Fröken Bell:

— Nej, herr Wendels, jag kan inte bli er hustru, aldrig, hör ni, aldrig.

John Wendels snyftar, sträcker upp armarna över sitt huvud, böjer huvudet mot golvet, tigger och ber.

Förgäves.

— Men om Osborne lägger ett gott ord. — Han vet hur högt jag älskar er.

— Osborne — vi är bror å syster — inget mer.

— Han vill sin systers bästa. Ååå — Osborne har uttryckligen lovat.

— Han kan ingenting lova. Jag råder över mig själv. Mitt hjärta bestämmer valet.

— Men kärlek vä-väcker i sinom tid genkärlek...

— Inte hos mej. Mitt ideal kan ni inte ens efterlikna, aldrig, hör ni, aldrig — så, nu är det sagt.

Den försmådde friaren reser sig beslutsamt upp, biter ihop käkarna, mumlar ett kort jasanya (rösten är hes som en orms väsande), gör en stel bugning, går med avmätta steg ut i tamburen, skyndar som jagad av en osynlig nerför trapporna och tar bil direkt till järnvägsstationen. Direktör John Wendels har blivit förolämpad, förolämpad ända in i hjärteroten. Den tillbedda underkände hans maskulina egenskaper, pekade bokstavligen finger åt hans person, som hittills ingen vågat antasta. Denna köpmansdotter vågade förödmjuka ho-

nom. Men han skall ta hämnd, inte på henne men på brodern, på broderns firma.

Dagen därpå säger herr Wendels upp sina förbindelser med Tos. Dickingson & Co. och erbjuder i stället firmans farligaste konkurrent Edvard Restless bolagets generalförsäljning på de engelsktalande länderna.

XXI.

Direktör Wendels brytning med Tos. Dickingson & Co. blev för chefen en ganska obehaglig överraskning, enär firman nedlagt ett betydande arbete och stora kostnader på att göra den svenska konstsilkefabrikens varor kända i transoceanica affärscentra. Herr Wendels lämnade visserligen Göteborg utan att säga adjö, men för ledaren av en stor industri kunna alla möjliga eventualiteter inträffa, eventualiteter, som tvinga honom att omedelbart återvända. Konciliant till sin natur sökte herr Dickingson således efter en ursäkt, som motiverade den brådstörtade avresan. Men varför behöver herr Wendels säga upp affärsförbindelserna nu, då firmans ansträngningar börja krönas av framgång? Den saken blir Osborne inte klok på. Plötsligt slår honom en tanke: något måste ha hänt nere i Stora Nygatan? Han går dit.

Konsulinnan är inte hemma. Hon har en av sina sociala dagar. I tamburen möter han systemen, på väg ut.

— Va vill du? undrar Bell, något förvånad.

Sällan Osborne kommer till Stora Nygatan nu för tiden.

— Var är mamma?

— Ute hos sina kära vänner.

— Så.

— Va de' nå't särskilt — du ser så angelägen ut?

- Kom in, får jag tala ett par ord med dej.
- Med mej — du frågade efter mamma.
- Mitt ärende angår dej kanske mer.
- Sää?

De gå in i salongen.

Osborne, rakt på sak:

— Gjorde direktör Wendels visit hos er sist han var här?

— Om — uppvaktade mej med vita liljor — å så friade han — friade.

— Nå, va sa du?

— Jag gav honom respass.

— Korgen?

— Javisst — har aldrig sett en sån dum karl, bar sej åt som en fåne. Låg på knä, snyftade å grät. Jag vill inte ha honom, om han så vore mångmiljonär. Förresten hade du lovat bli böneman — är det sant?

— Tja . . .

— Sådana dumheter trodde jag dej aldrig om. Men besked fick den fjanten, blev arg förstås och gick utan att ens säga adjö till mamma.

Osborne nickar. Nu har han förklaringen till affärsförbindelsernas avbrytande.

Bell:

— Är det för den saken du kommit hit?

— Ja — herr Wendels vill ej längre ha med firman att göra.

— För jag inte tog honom? Sss. Vet du, när en karl bär sej åt på det viset, är han varken man eller affärsman. Om jag vore som du, skulle jag sannerligen ge honom svar på tal.

— Men vi förlorar åtskilliga tusen kronor per år å har ingenting för alla besvär. — Du borde inte handlat så bryskt.

— Jag ville bli av med honom. Han var ju efterhängsen som en kardborre. Usch.

— Nå, va sa mamma?

— Hon anade brytning mellan er också.

— Nu går han till Restless.

— Restless å Restless — jag hör aldrig något annat namn snart. Jag börjar nästan få respekt för honom. Han är i alla fall en man.

Osborne stryker sig om hakan.

— Va det något mer du ville? säger Bell och reser sig.

— Nej.

— Ta brytningen lika legert som jag. — Den ekonomiska förlusten kan du reparera på annat håll.

Även Osborne reser sig och båda följas åt ner för trapporna. Utanför står fröken Bells bil. — Med en nick kliver hon upp och sätter sig vid ratten, brodern återvänder ner till sitt kontor.

*

Tiden går. Efter ett par år av stark utveckling börjar Tos. Dickingson & Co. åter sacka efter, långsamt visserligen, men säkert. Den första uppsättningen agenter på transoceanica länder ha nästan samtliga gått över till konkurrentföretag. Ett par av de dugligaste till Edward Restless & Co. Nya komma i stället. Innan de blivit varma i kläderna ha de emellertid förspillt en dyrbar tid med att sätta sig in i företrädarnas göromål. Men herr Arling, som närmast bär ansvaret, släpper inte taget. Utan honom hade nog Tos. Dickingson & Co. måst retirera på ett långt tidigare stadium. Till sist bli även hans ansträngningar förgäves. Totalförsäljningen dalar ånyo, medan omkostnaderna springa i höjden undan för undan. Bruken, som enligt avtal skola be-

strida en viss procent av representationsomkostnaderna, visa allt tydligare tecken till missnöje. De börja allvarligt betvivla den nye chefens förmåga att leda den gamla firman i rätt riktning. Redan ha ett par av de större övertagit försäljningen själva, ytterligare tvenne gå över till Edvard Restless.

Denne är outtröttligt verksam. Större delen av året ligger herr Restless ute, särskilt i svenska landsorten. Hans fina näsa har en otrolig förmåga att snoka upp just sådana specialindustrier, vilka hittills aldrig drömt om att bli introducerade på världsmarknaden. Herr Restless pratar. Företag som ha ensamrätt till epokgörande patent men sakna rörelsekapital sätter han på fötter. Ja, så snart herr Restless får ett finger med i spelet kommer produktionen i gång på allvar. Mannen bokstavligen trollar. Och förtroendet för Edvard Restless & Co. växer oavbrutet. I den utländska fackpressen skaffar han sig bulvaner, som mot kontant erkänsla reklamera för firmans nya specialindustrier. Den reklamen gör susen. Chefens utländska resor gå mestadels till utomeuropeiska länder numera. På amerikabåtarna är han hemma. Herr Restless förkroppsligar även på detta sätt den nya tidens affärsman, svensk till hela sin själ men internationell, när det gäller att tjäna pengar och skaffa arbete åt svenska företag. Även ombord på båtarna står han per radio i ständig förbindelse med sitt huvudkontor. Herr Restless ville inte gå miste om en enda chans, även om den bara rör bagateller. Och i sin tjänst äger han en hel liten stab av unga män, utvalda med merkantil skarpblick. De bästa skickar herr Restless sedan ut som självständiga agenter, ty nu ha de den rätta träningen, chefen kan lita på dem — lika säkert som om de stode under hans personliga ledning och uppsikt. I unga år få de dessutom blicken vidgad för Sveriges växande handelspoli-

tiska betydelse ute i världen. Åtskilliga av dessa herr Restless' attachéer övergå sedermera i statstjänst, tillförande det officiella Sverige kommersiell förnyelse, en förnyelse som verkligen behövs, om landet skall kunna hålla något så när jämna steg med konkurrentnationerna.

Den skapande fantasin är en ovärderlig egenskap även för det praktiska livets män. Edvard Restless har fantasi, en fantasi med förmåga att tänka i stort och omsätta sina fantasiskapelser till konkret verklighet. Ibland skjuter han över målet, gör oberäknade förluster. Ibland går herr Restless även för hårt och hänsynslöst till väga. Detta sammanhänger med hans natur, rik och impulsiv, beräknande och listig, en komplex av motsättningar, kompletterande varandra, bekämpande varandra, allt efter omständigheterna. Edvard Restless är kort sagt en modern köpman, av vår herre tillskuren efter stora mått, och han förvaltar sitt pund med en iver som om var dag vore den sista. Mannen sparar sig inte. Men just denna intensitet ger honom större spännvidd — håller honom sund till kropp och själ. Ett liv utan bekymmer vore oförenligt med hans natur.

Medan sålunda Edvard Restless ständigt ser sin omsättning ökas, krymper trots alla ansträngningar Tos. Dickingson & Co. allt mer och mer ihop. Osborne kämpar en förtvivlad kamp. Inte heller denne sparar sig. Men han saknar den inre förutsättningen till verklig framgång, saknar konkurrentens skapande fantasi, omsatt i praktiska, räntebärande initiativ.

Under denna uppslitande kamp att hålla det gamla köpmanshuset uppe känner Osborne Dickingson, att hans krafter börja mattas. Han blir ofta trött, håret glesnar och viljan spelar honom ofta dyrbara spratt. Men ingen utomstående anar något, ej ens för sin

hustru förråder han denna avtagande vitalitet. Och när fru Andrea lite oroligt undrar, »om du inte behöver ta dig en tids vila», slår Osborne bort denna undran med ett långsökt skämt. Osborne vill vid Gud visa, att även han har vingbredd — ehuru vingarna redan äro svedda. Till råga på allt säger firmans generalagent i London, herr Björn Arling, upp sin anställning. Herr Arling är ju firmans starkaste stöd. Meddelandet kommer som en ytterst obehaglig överraskning.

Sig själv nog brukar herr Dickingson principiellt aldrig blanda in hustrun i affärerna. Men denna gång önskar han rådgöra med henne.

— Den där Restless, förstås, säger fru Andrea.

— Tror du?

— Ja — vem annars. Ämnar karlen verkligen ruinera oss. Kan han aldrig få sin överman —

— Nå, hur tycker du jag ska göra?

— Dubbla herr Arlings lön.

— Firman har inte råd.

— Har du råd att förlora honom, då?

— Nej.

— Alltså . . .

Mer behövs inte. Chefen kablar, att herr Arling kan påräkna dubbelt högre lön, om han stannar kvar.

Samma kväll gör Osborne Dickingson en promenad utmed kanalerna. På Teaterbron möter han Restless. Ingenting i herrarnas yttre förråder, att de äro konkurrenter på liv och död. De hälsa, hälsa artigt och förekommande å ömse håll. Edvard Restless lägger emellertid märke till, att den andres en smula nedlåtande sätt inte är så frappant som förr i världen — jojo.

De slå följe, talande till en början om likgiltiga ting,

allt medan de med förströdda blickar betrakta omgivningen — den är sig lik.

Så säger plötsligt herr Restless:

— Minns ni mitt hastigt framkastade förslag på Grand för något år sen?

— Fusion av våra firmor —

— Ja.

— Har herr Dickingson funderat på saken?

— Uppriktigt sagt: nej.

Det tvärhuggna svaret avskräckte icke herr Restless: han går frågan in på livet, utvecklande klart och redigt alla de fördelar man å ömse håll skulle vinna genom denna sammanslagning. Däremot berör han inte med ett ord konkurrentfirmans tillbakagång. Sådant skulle bara såra.

Osborne förstår nu, att Restless verkligen menar allvar; intresset växer.

Restless fortsätter:

— Tos. Dickingson & Co. har ju ett namn och en klang som inget annat köpmanshus i denna stad. En vara, vilken som helst, finner alltid avnämare, bara Tos. Dickingson & Co. får hand om försäljningen — så har det varit, tillägger han för att inte den andre skall misstänka honom för smicker. Genom omständigheternas makt ha vi ju blivit ganska närgångna konkurrenter. (Herr Restless ler, herr Dickingson ler). Inom industrien är fusion av konkurrerande företag en i våra dagar mycket vanlig händelse. Man vill genom konsolidering stärka sammanfallande intressen gent emot eventuellt uppdykande outsiders, en ganska naturlig självbevarelse för övrigt. Inom köpmansvärlden äro dylika fusioner däremot någonting ganska ovanligt. Vi konkurrera hellre ihjäl varann. Men den som vågar se saken i stort kan inte neka till, att detta slags fusion kan få stor betydelse för hela köpmansyrkets

modernisering. Sammanslagna skulle våra båda firmor helt enkelt bli en kommersiell maktfaktor både hemma och ute.

Herr Dickingson måste medge, att synpunkten är i stort sett förnuftig. Men ge upp Tos. Dickingsons fria existens — blotta tanken misshagar honom. Och vad skulle folk säga om en dylik sammanslutning?

Den andre går vidare och låter samtidigt konkurrenten liksom oavsiktligt förstå, att Edvard Restless & Co. sitter med starka, ännu icke utspelade trumfkort.

Dickingson:

— Planen kommer så apropå. Jag kan i varje fall inte ta någon som helst ställning till projektet nu.

— Nej, naturligtvis.

De fortsätta att utbyta tankar om förslaget under hela promenaden och herr Restless följer sin konkurrent ända fram till dennes bostad. Där säga de båda herrarna ett artigt farväl till varann, sedan man kommit överens om att ytterligare diskutera frågan. Fullständigt förutsättningslöst.

Under tiden ligger herr Restless ingalunda sysslolös. Han arbetar i stället med alla medel på att ytterligare pressa Tos. Dickingson tillbaka. Firmans generalagent i London stannar emellertid kvar. Restless vill inte irritera i onödan, om planen skall lyckas.

Osborne håller familjeråd, utan omsvep framlägger han konkurrentens förslag till fusion av de båda firmorna. Bestörtning.

Gamla konsulinnan:

— Du avvisade väl förslaget utan vidare?

— Nej, tanken är nog riktig. Han drar en djup suck — tyvärr måste jag öppet medge, att affärerna gått tillbaka på sista tiden.

Mamma:

— Jaså, och sådant tiger du med för oss, som ha våra pengar, alla våra pengar i firman.

Justus, som också är närvarande, nickar.

Men fröken Bell har, så oerfaren hon är, en annan synpunkt på saken än de andra. Frank och uppriktig säger hon:

— Jag tror, att en sådan sammanslutning skulle bli till gagn för oss alla — inte minst för våra pengar — och Bell kastar ett forskande öga på Osborne, som känner sig träffad. Efter många om och men besluter familjerådet, att firman skall bida tiden — i avvaktan på gynnsammare konjunkturer.

Men herr Restless släpper inte taget, släpper inte heller det osynliga greppet om konkurrentens strupe. Och han tar hem spelet: Osborne måste till slut ge upp tvekampen. Fusionen notificeras i pressen som en högst märklig tilldragelse inom Göteborgs köpmannavärld.

Osborne Dickingson hade redan på ett tidigare stadium börjat avveckla importaffärerna. Fusionen påskyndade denna avveckling i rask takt. Kontorschef Vinarp får pension. De gamla kontorsbåsen ha likaledes tjänt ut. Hela avdelningen undergår en genomgripande modernisering. Så snart denna modernisering är färdig, flyttar Edvard Restless hit med sitt folk. Osborne Dickingson stannar kvar i fars skinnstol en trappa upp. De båda firmornas utländska agenturer sammanslås naturligtvis även de och knyts samtidigt fastare till huvudkontoret — allt syftar till en världsomspännande organisation. Ideligen nya specialföretag snokar herr Restless upp ute i landsorten. Andra komma självmant. Under sista mässan anordnade Tos. Dickingson en för dessa industrier separat utställning. Utställningen fyllde hela västhallen och blev en succés tack vare Edvard Restless' förslag att bjuda de utländska kunderna på fri resa. Representationsskyldigheterna föllo på Osborne Dickingsons lott. Med sitt angenäma väsen, sin goda uppfostran, sitt gentlemannasätt var denne som klippt och skuren för dem. Han förstod konsten att knyta vänskapsband tvärsöver de stora vattnen. Herr Restless sålde.

Men fusionen fick även en annan, en mer familjär konsekvens. Herr Restless dyrkade fröken Bell Dickingson. Hon inkarnerade kvinnan. Mannen ville

erövra henne. De båda firmornas sammanslagning var den enda framkomliga vägen till detta mål. — Men hittills hade herr Restless icke med ett ord röjt sina handlingars allra innersta drivkraft.

Det etablerade samarbetet blir ett med varje dag allt starkare föreningsband: de forna konkurrenterna uppskatta och värdera varandras förtjänster. Edvard Restless är en ofta sedd gäst i kompanjonens hem vid Nya Allén. Fru Adrea, som tidigare avskytt denne streber och uppkomling, får respekt för herr Restless' gedigna egenskaper. Han är av fast, hållbart virke både invändigt och utvändigt. Inga choser, rakt på sak. Till och med det opolerade i hans väsen utövar en viss dragningskraft på denna förfinade dotter av en gammal patriciersläkt. Kort sagt: fru Andreas anti-pati förbytes i sympati. Denne rivande maskuline man inger en känsla av trygghet. Edvard Restless, född med segerhuva, har snart erövrat sin kompanjons preciösa maka, den stolta fru Andrea Dickingson, född Walton. Men denna erövring är bara en etapp på vägen mot det slutliga målet.

När Bell och Andrea komma tillsammans — och de komma ganska ofta tillsammans nu för tiden — är Edvard Restless ett ganska omtyckt samtalsämne damerna emellan. — På tu man hand, vill säga.

Restless var ju förr i världen en omtyckt skottavla för familjen Dickingson. Men när de andras sarkasmer gingo till överdrift började Bell instinktivt reagera för dessa uppenbara orättvisor mot en man, som inte gjort släkten något förnär. Samtidigt väcktes hennes intresse för mannens person. Den som hopen vill stena... Vid ett par publika tillfällen hade fröken Dickingson kommit i kontakt med herr Restless. Denna kontakt bibragte henne en mera självständig uppfattning om honom. Med tiden fördjupades denna upp-

fattning. Vilken väsentlig skillnad på herr Restless och direktör Wendels. — Ja, t. o. m. hennes första kärlek, den oemotståndlige charmören Åke-Gabriel Larvik, vann inte på jämförelsen. Edvard Restless banade sig väg med egen hjälp. Inte ens kvinnor stodo bakom. Just denna markerat manliga egenskap stegrade hennes intresse, ett intresse som med eller mot hennes vilja övergick till sympati. Så kom sammanlagningen, och även mamma måste kapitulera.

En eftermiddag, då fröken Dickingson sitter och pratar med sin svägerska i villan vid Nya Allén, glider samtalet in på herr Restless igen. Plötsligt säger fru Andrea:

— Hör du, Bell — jag skulle — hm — inte ha något emot att få herr Restless till sväger.

Fröken Bell, som annars aldrig brukar tappa koncepterna, ser ut som ett hjälplöst barn och en mörk rodnad färgar anletsdragen. Hon stammar:

— Du menar väl aldrig...

Svägerskan nickar.

— Nej, hör du.

— Uppriktigt sagt: ni passar för varann. Herr Restless är i alla fall en man, på sätt och vis tillhör han ju även vårt umgänge. Jag vågar förresten tro, att herr Restless i hemlighet hyser starka sympatier för dej. — Så snart ditt namn nämnes, får hans röst en annan klang — och du, jag undrar, om inte du gjort samma iakttagelser, lilla Bell?

Fröken Bell slår ner blicken, så lyfter hon den med ett stolt kast på huvudet och säger:

— Låt oss tala om något annat.

Fru Andrea:

— Ajaj — men var nu uppriktig —

— ?

— Säg, är han inte i dina tankar understundom?

— Måste jag svara?

Fru Andrea ser henne djupt i ögonen, stryker sin svägerskas kind, stryker den som en mor, viskar:

— Nej, du behöver inte svara. — Jag förstår dej ändå — jag har förstått dej ganska länge. Jag har också förstått honom ganska länge.

Fröken Bell reser sig upp:

— Nu måste jag gå, kära Andrea.

Andrea vill inte hålla henne kvar, fast hon har åtskilligt mer att tillägga.

På kvällen inviger fru Andrea sin man i hemligheten. Denne har ingenting emot en förbindelse mellan syster och kompanjon. Hans egen ställning blir tryggare.

— Om dina iakttagelser är riktiga, får du väl också sköta om fortsättningen, säger Osborne, lite uppsluppet skämtsamt.

— Var lugn — den affären skall jag nog reda upp till ömsesidig belåtenhet. Först och främst får vi arrangera så, att de komma tillsammans på tu man hand. Ska Edvard stanna hemma något i sommar?

— Han ämnar visst ta ett par veckors semester.

— Bra — då kan han gärna hyra ute på Grönö, du förstår —

Osborne nickar och skrattar med tänderna: visst förstår han.

Andrea:

— Fråga honom — men passa dej — Edvard är snartänkt.

— Var inte rädd för den saken.

Redan påföljande dag, en dag i slutet av maj, säger Osborne till sin kompanjon:

— När ska du ta semester?

— När — vid midsommar, om jag får tid.

— Stannar du i stan?

— Troligen inte.

— Kom ut till Grönö — rum finns alltid att få.

Restless sneglar uppmärksamt på sin kompanjon. En tanke far blixtnabbt genom hjärnan. Och han säger:

— Jag gillar ditt förslag.

Veckan före midsommar kommer Edvard Restless ut till Grönö. I konsul Tomas' villa bo konsulinnan och Bell. Fröken Bell har ingen aning om, att Edvard Restless ämnar slå sig ner här, och hon blir ganska förvånad. Som den naturligaste sak i världen träffas de och prata om likgiltiga ting. Ingen, inte ens societetskvallret, ser något märkvärdigt i dessa sammanträffanden, eftersom herr Restless på sätt och vis hör till familjen. Alla ta för givet, att fröken Dickingson har vida större vyer än denne herre, som brodern måste associera sig med för att slippa honom som konkurrent.

Apropå i början, bli deras sammanträffanden så småningom alltmera regelbundna. Men nu välja de tider och mötesplats, liggande utanför andra ögons kontroll. En osynlig makt för dem närmare varann. De trampa ödsliga skogsstigar, de vandra genom snår och buskage, de ro i arla morgonstund, när andra sova, ut till någon av holmarna. Det är som om de varit goda vänner och kamrater sedan barndomen. Men Edvard Restless, som har alla affärsspråkets nyanser till sitt förfogande, kan ändå inte finna det förlösande ordet. En mänskenskväll hotar hela hans väsen att sprängas i atomer — mannen tycker, att marken gungar, att träden flytta sig, yrsel kommer honom att vackla. Besinningslöst slår han sina starka armar om den unga kvinnans midja, deras läppar mötas — modet vaknar, han viskar, med läppar som skälva av en ung, en mycket ung mans sinnesrörelse:

— Jag älskar dig.

Hon stryker honom över den breda pannan: hennes svar.

Fördämningen är bruten. Fortsättningen följer inför öppen ridå. Gamla änkekonsulinnan ger, ehuru motvilligt, sitt samtycke. Och på midsommarafton äger förlovnings rum. Händelsen slår ner som en bomb. Bells väninnor förstå inte hennes smak. Hon kunde ju få vem som helst. Ja, de säga sins emellan, att Bell sålt sig för firmans skull. Justus och Blanche, båda bördsstolta, bli först ganska chockerade. Men i nästa nu sadla de om och resa ner för att gratulera. Även herr Restless ta de med storm, ty sådana äro de —

Redan på sensommaren samma år står bröllop i Domkyrkan. — I Domkyrkan vigdes konsulinnan, i Domkyrkan vigdes Osborne och Andrea.

Efter vigseln, med middag i Grands festvåning, avresa de nygifta på en kombinerad bröllops- och affärsresa till Staterna. De resa med Kungsholm. Samtliga bröllopgäster följa till båten.

På lite avstånd står langaren Kalle Vira, inbegripen i livligt samtal med ett gäng kajschattar.

Kalle Vira känner de flesta bröllopgästerna både till namn och utseende. Men mest intresserar honom de nygifta, som stå på däck och vinka farväl.

Han säger:

— En sån käck fru — men så ä ho ässå doter te konsul Tomas. Tänk, ja minns, när fröken Bell vår e lita, lita tulta. Ho bruka på den tia följa får sin, när han reste över mä Wilsonbåten te England. Ho ä göbben upp i dågen. Titta — så där bruka han vinka. Ja, nu ä di gamle butte. Folk sajer, atte om inte Restless gått in i firma, håde hela häliheta stått på näsa, för si Åssbånn vå inte kröpp te å klåra skivan, förstår I. Restless ä en dunderkar, sajer di som känner'n. Å massiver ser'n ut. Fast fröken Bell

kunde la fått en annen. Men huvesåka ä, atte firma lever. Jaha, göbba, här ser I nu hele Göteborgs soceté men den här allt blitt uppblandater sen Källe Vira vå bårn å geck här nere å kuta.

Men nu kastar båten loss. Alla vinka. Kalle Vira lyfter pirkån, vinkar även han och torkar samtidigt bort en tår ur ögonvrån.

En av gånget, Gystav mä blana :

— Du hör la för faen inte te sällskapet, Källe.

— Ja tänker på konsul Tomas å konsul Tiodor —

— Di ä ju döa för länge sen.

— Töst, Gystav, annars får du fixen i mina böxer gå tö'sti så länge du lever.

Gystav mä blana tiger.

Men nu är Kungsholm långt ute på älven och bröllopgästerna återvända.

Den kombinerade bröllops- och affärsresan räcker till fram på höstsidan. Under tiden repareras fru Bells föräldrahem vid Stora Nygatan, ty där skall de nygifta bo. Gamla konsulinna har redan flyttat en trappa upp i framlidne konsul Teodors våning, som stått obebodd sedan ett par år tillbaka.

En strålande oktoberdag är herr och fru Restless tillbaka från sin resa. Eskorterade av Osborne och Andrea, av Justus och Blanche bila de raka vägen hem. Den nya tiden håller sitt intåg i det gamla patricierpalatset liksom tidigare hos firman Tos. Dickingson & Co.

XXIII.

Domkyrkan slår 8. Från bostaden vid Stora Nygatan komma herr och fru Edvard Restless. När herr Restless är hemma, bruka de företaga gemensam morgonpromenad utmed kanalerna.

Åter en vår. Solen skiner. Luften dallrar. Dagrarna stiga och falla. Vallgravens vatten, annars grumsigt och blygrått, skiftar i indigo. Utmed kajerna ligga nymålade motorbåtar, glänsande i mahognyns färg. Ombord arbeta flinka armar med utrustningen. Segla små bogserare släpa efter sig tungt lastade sandpråmar på väg upp mot Slussen vid Stampbron. Och från Centralen vid Drottningtorget komma med korta mellanrum skärande skarpa visselsignaler. Ja, åter en vår —

Herr Restless tar sin hustru under armen, båda promenera i spänstig takt samma, gamla stråk som konsul Tomas och konsul Teodor. Vid Teaterbron står en ung, nyputsad polis. Han gör elegant honnör, då paret passerar över till andra sidan. Spårvagnarna rulla upp och ner, bron mullrar av tyngden. Paret slår in på vägen, som går utmed kanalen. Lördag. Bazarbodarna öppnas en efter en. Lantmännens hästar, tjudrade vid sina räcken, äta frukost ur tornistrar och säckar. På torgen stå landsbygdens gummor, kommersande med blå- och vitsippor i knippen, kvastar av nyss utslaget björklöv, glänsande vita vispar, sopkvastar, spädnäslor, som utportioneras litervis, hackat

granris, allt som hör den tidiga våren till. Herr och fru Restless betrakta på avstånd den rörliga tavlan och Bell säger:

— Va allt är sej likt där borta. Vår, sommar, höst och vinter: samma sjudande liv.

Mannen nickar frånvarande. Herr Restless saknar blick för denna måleriska vardagsvärld. Men Bell, som har gammal kultur i blodet, njuter alltjämt.

Paret fortsätter. På sin sedvanliga plats sitter skalden Augustin Blomma. Även han är sig lik: grönskiftande jackett, vidbrättad hatt, pincenésnodden dinglar fritt och obesvärat. Bredvid honom ett tidningspaket. Blomma diktar inte nu. Han mediterar, mediterar över gamla kända scenerier. Och en solglimt speglar sig i gubbens öga. Blåskimrande starar kila av och an. En halvtam ekorre nosar försiktigt på skaldens medfarna skor, nosar, tar ett par skutt in i buskarna, skuttar tillbaka, nosar igen, ser besviknen ut och kastar sig därpå blixtnabbt uppför en trädstam.

När herrskapet passerar, reser sig Augustin Blomma käpprak, hälsar. Herr Restless hälsar tillbaka. Bell nickar vänligt. Hon har genast känt igen den gamle barden. Han såg likadan ut, när hon var en liten snärta, som bad få följa med far och farbror på deras gemensamma kvällspromenad. Ja, även han är sig lik. Plötsligt kommer hon ihåg en sak: tar upp en femma ur den silverbeslagna börsen, knycklar samman sedeln i handen, vänder tillbaka, låter den byta ägare. Så gjorde alltid farbror.

Herr Restless bevittnar intermezzot med en smula undran i blicken. Augustin Blomma bara lyfter på hatten samt stoppar handen, som kramar sedeln, i byxfickan.

Fru Bell återvänder till sin man.

— Känner du den där avsigkomna existensen? frågar han.

Bell nickar och berättar vad hon vet om honom. Herr Restless drar på mun, men han förstår folkpopuläritetens värde —

Av friluftskolportören vid Husarbron köper herr Restless ett par färska idrottsblad. Herr Restless brukar så, när han har sina vägar åt detta håll. Kolportören, en rörlig gatutyp med små listiga, rödkantade ögon, börjar genast tala om sista fotbollsevenemanget, talar med sakkunskap och det folkliga sportspråkets alla nyanser på läpparna.

Herr Restless har inte läst om sista fotbollsevenemanget. Kolportören berättar. Den store affärsmannen är spänt intresserad. Bell knuffar sin man i sidan. Hon delar icke Edwards intresse för sista fotbollsevenemanget.

Kolportören sneglar under lugg på den eleganta frun, bryter tvärt av och observerar plötsligt, att han har flera kunder omkring sig.

Herr Restless tar åt hattbrättet. Kolportören gör sammaledes och paret sneddar Fisktorget. Herrskapet råkar komma i omedelbar närhet av Lax-Malins stånd. Malin niger djupt, lägger huvet på sne' och betraktar med fuktiga ögon unga fru Restless, konsul Tomas' dotter. En här av gamla minnen tränger sig på henne. Hon ser farbrorn, konsul Teodor, livslevande framför ståndet. Många år sen dess. Ja, herre, vad tiden går. Men Malin är densamma, lika frodig, lika talträngd och slagfärdig.

Borta vid Pusterviksplatsen råder liv och rörelse. Tegelskutor ligga i dubbla rader. På kajerna skimra hela pyramider i mönjerött. Långa rader åkare komma tomme eller de ge sig av med tungt lastade kärror till byggnadsplatser, till upplag. Och utanför Pusterviks-

källaren står en skara törstiga individer, bidande sin tid att komma in.

Herrskapet Restless fortsätter förbi Rosenlundsbazarnas små judeschapp, som kommersa med prima fabriksfärskas varor, munspel, dragharmonikor, tobak, trätofflor, overalls, sjöstövlar, skinnmössor, fickur ylleunderkläder och mycke, mycke mer. Dörrarna äro öppna, i dörren står en liten krumnäst man, likgiltigt betraktande strömmen av bilar och fotgängare över Rosenlundströmmen. Just som herrskapet Restless kommer mitt för bron, slirar en bil och välter. Inom några få sekunder är den omgiven av en kompakt människohop. Men ingen i hopen gör min av att hjälpa chauffören rätt igen. Herr Restless, som också bevittnat olyckan, tränger fram, lägger sina breda axlar till chassiet, tar ett tag, tar två — jösses: bilen står på rätt köl igen. Två lodare i pirka, trätofflor och blåblus diskutera kraftprovet.

— En stark faen, säger den ene.

Fru Bell råkar höra berömmet och känner sig smickrad å den starke faens vägnar.

— Vä ä då för en? undrar den andre.

— Han ä visst kompanjon mä Assbånn Dickingson.

— Jaså, den — han rädda firma, sajer di.

Fru Bell blir illröd.

Men nu kommer herr Restless, tar sin fru under armen. Paret måste armbåga sig ut, ty nyfikenheten är kompakt.

Den ene lodarn:

— Käck fru han hår.

Den andre:

— Ho ä doter te konsul Tomas. Bytesaffärer, förståu. — Replikerna drunkna i sorlet.

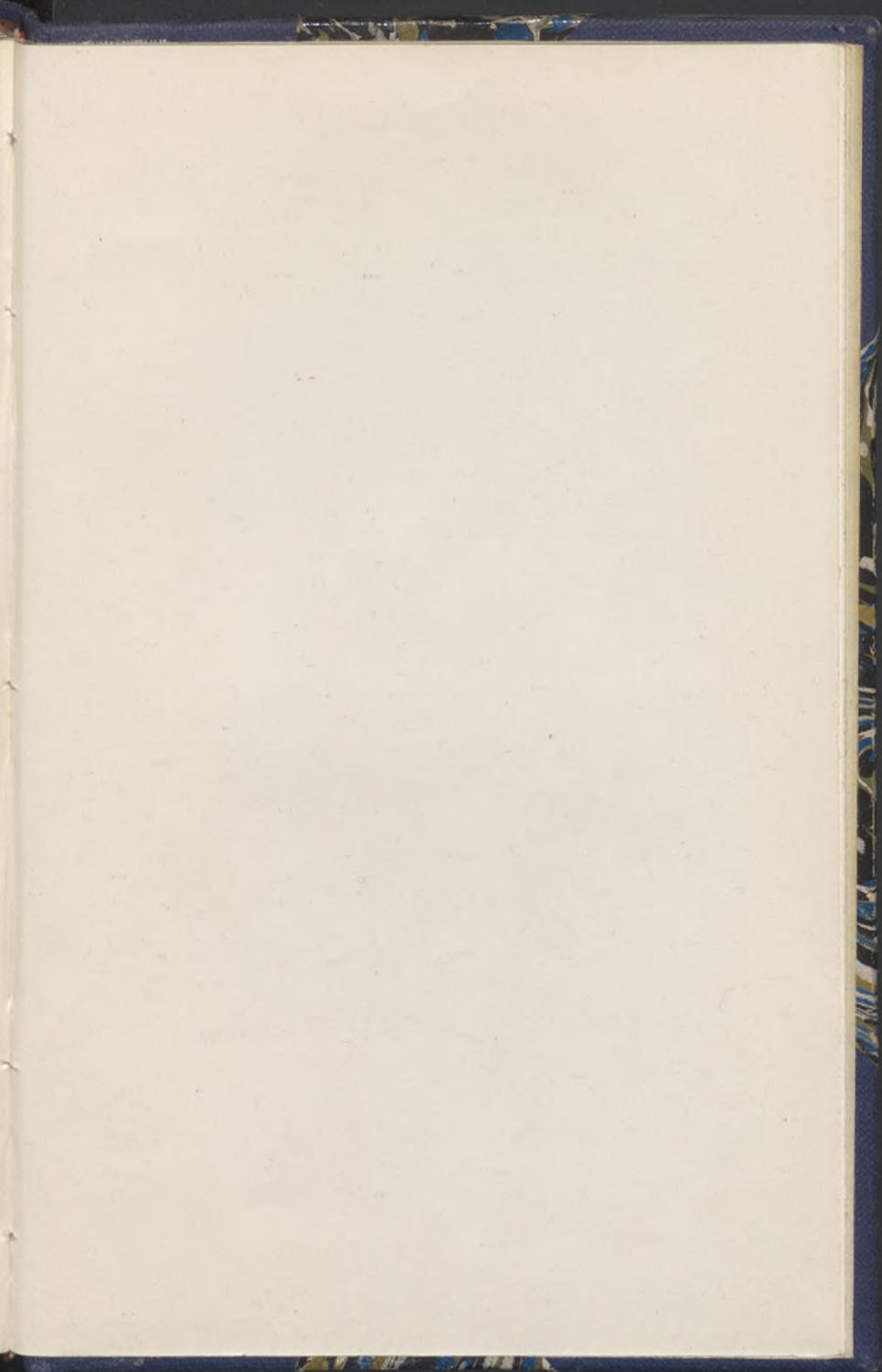
Vid vedskutornas avlastningskaj stannar herr Restless och frågar efter priset på osågad björk.

— Den ä inte te salu.

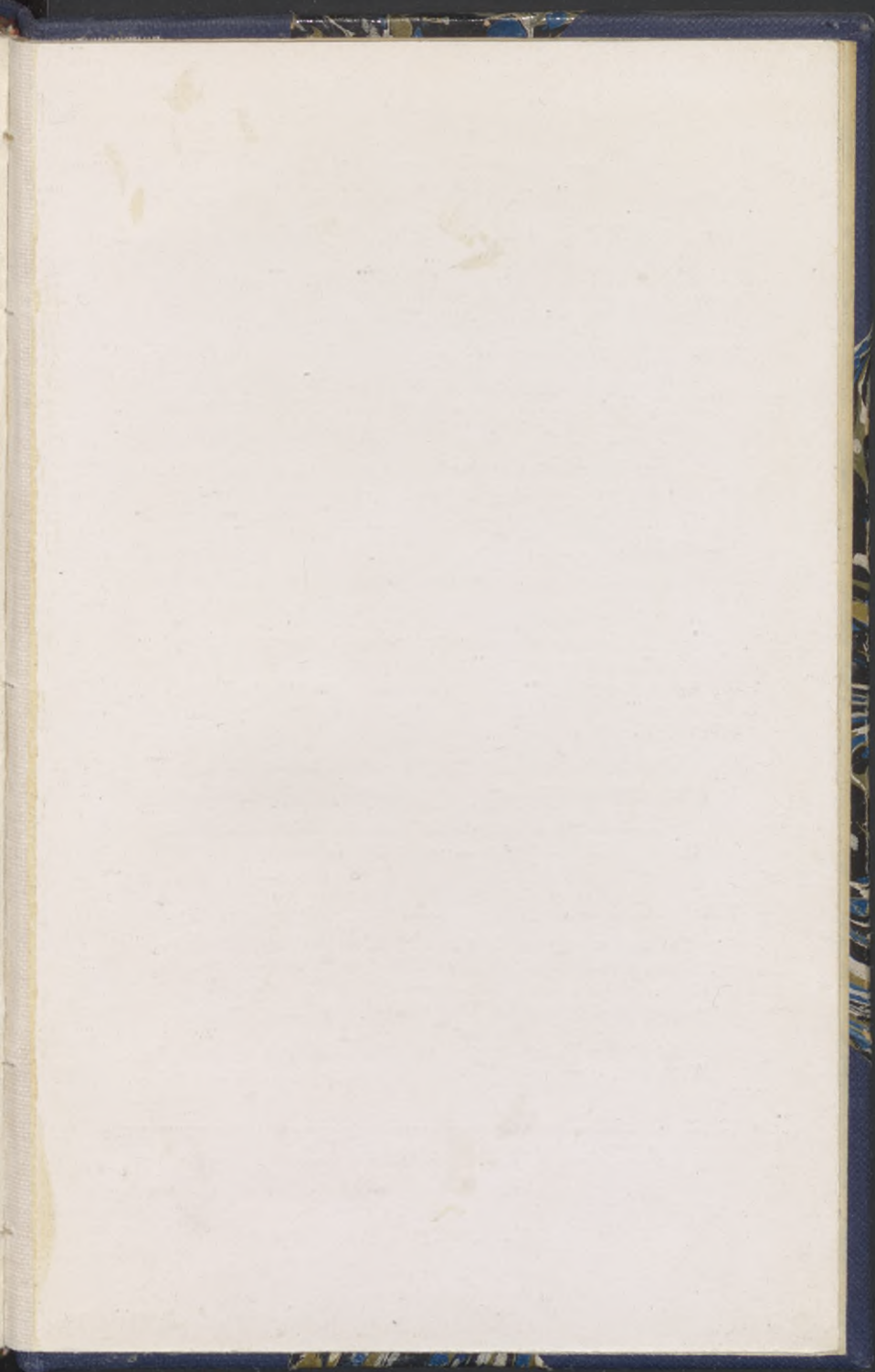
Restless skrattar: sådana svar tycker han om. Inget onödigt resonemang. Bara klart besked.

Fru Bell har ej samma mening. Hon uppfattar svaret som en drullig ohövlighet.

Men nu komma de ut på Skeppsbron. Vårsolen strålar i all sin prakt. Älven glittrar och glänser. Våldiga oceanångare ligga sida vid sida. De lossa, de lasta. Mest lasta: här, på dessa kajer samlas brukens och fabrikenas produkter. Vinschar gnissla, lyftkranar svänga. Här är det verkliga livet, det liv Edvard Restless förstår. Han är själv en, om ock osynlig, kugge i detta maskineri. Tvärs över älven knacka de elektriska nithamrarna. Järnskroven växa. En dag skola även de klyva sin väg över oceanerna, lastade med svenska varor och med den svenska handelsflaggan stolt vajande för himlens alla vindar. Detta är fosterlandet, det moderna Sverige. Och över denna värld välver sig en himmel, högre i tak, blåare i färgen än någon annan stans. Realisten och verklighetsmänniskan Edvard Restless, mannen med de hårda greppen, den fasta viljan, blir en drömmares like, han drömmer att kanalernas stad skall erövra världen.

10/10
Hood 90

G. MARTINS

tidigare utkomna arbeten:

DEN GULA PAVILJONGEN.

DEN TYSTA NÖDEN.

»Martins är tydligen en kraft att räkna med i vår litteratur och hans senaste verk en stark och levande bok.»
(*Social-Demokraten.*)

»Det är en verkligt god bok, som endast kan rekommenderas på det varmaste.»
(*Carl Larsson i By.*)

HAMNEN.

»Han är en stark och ursprunglig författarbegåvning.»
(*Torgny Segerstedt i G. H. T.*)

»G. Martins 'Hamnen' är ett verk, jämbördigt med det bästa litteraturen har givit oss.»

(*Varbergs-Posten.*)

GRANIT.

»Pulsslagen äro livets, det fordrande hårda och eggande rika nutidslivets...»
(*Norrköpings-Tidningen.*)

»— — — man har aldrig ledsamt i Martins sällskap. Hans bok är en hymn till arbetet och livet — — —»

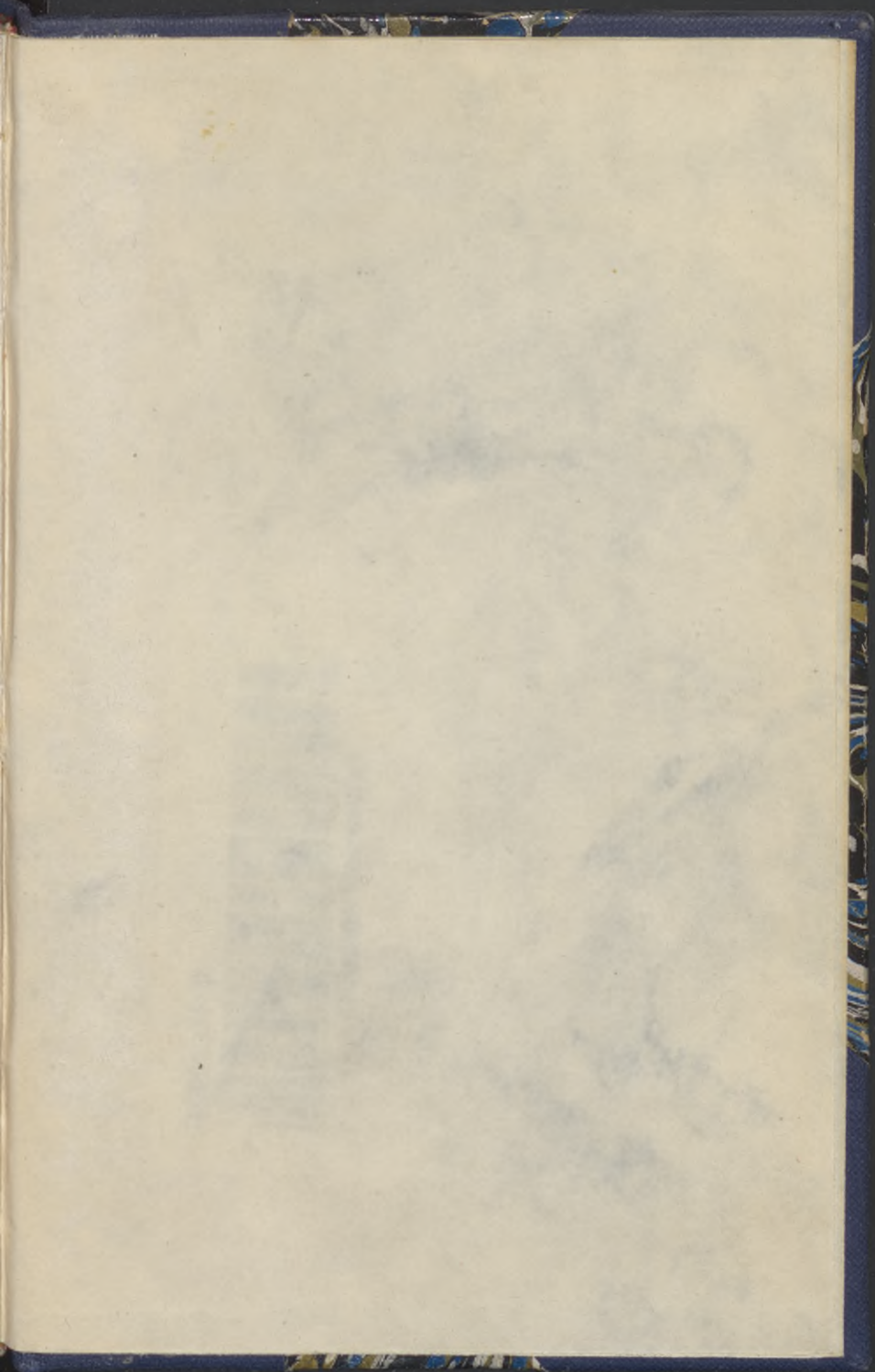
(*Blek. Länstidn.*)

BROTTSJÖAR.

»Den (romanen) har en dignande välförsedd skänkeskiva, där författaren gästfritt, med förnimbar lust och glädje dukat fram av sina mäktiga förråd. Där finns allt, som kan reta läsarens aptit.»
(*Lunds Dagblad.*)

»— — — den är upplevd och ärlig och står på ett högt plan.»
(*V. von K. i Soc.-Dem.*)

ALBERT BONNIERS FÖRLAG
STOCKHOLM

GEOMETRIAS

liber primus de elementis

Euclidis

liber secundus

de rationibus et proportionibus

liber tertius de similitudine

liber quartus de solidis

liber quintus de cylindris et conis

liber sextus de sphaera et cylindris

liber septimus de sphaera et cylindris

liber octavus de sphaera et cylindris

liber nonus de sphaera et cylindris

liber decimus de sphaera et cylindris

liber undecimus de sphaera et cylindris

liber duodecimus de sphaera et cylindris

liber decimus tertius de sphaera et cylindris

liber decimus quartus de sphaera et cylindris

liber decimus quintus de sphaera et cylindris

liber decimus sextus de sphaera et cylindris

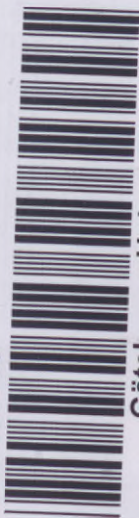
liber decimus septimus de sphaera et cylindris

liber decimus octavus de sphaera et cylindris

liber decimus nonus de sphaera et cylindris

liber decimus decimus de sphaera et cylindris

6000303780

Göteborgs Universitet

